

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Ἄνθρωποι ἀρμόδιον
ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος
λόγον ποιεῖσθαι.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

ΕΤΟΣ 19ον

ΤΕΥΧΟΣ 104

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1974

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

(Δευτέρα - Τετάρτη - Παρασκευή 10 - 12)

H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδί τῆς Θεοσοφίας	δδ. 80, δεμ.	120
"	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν		30
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	δεμ.	100
"	Κάρμα		
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν		10
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ		150
C. Jinarajadasa	Ἀπόκρυφος ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος		100
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα		30
"	Αἱ βαθύτεραι ὀψεις τῆς Ζωῆς		30
"	Εἰς ἀναζητήσιν τῆς Σοφίας		50
Ed. Arnold -	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας		40
❖	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ		30
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἐκδ. 1966)		25
"	Στοχασμοὶ πᾶν στὴ Ζωὴ (Α σειρὰ)		
"	Ἐλευθερία, ἀρχὴ καὶ τέλος		
"	Ἐκπαίδευσις καὶ σημασία ζωῆς		
Ἀντ. Ἀδριανόπουλος	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ		
"	Ἀρχαῖοι Ἕλληνες Φιλόσοφοι	δδ. 150, δεμ.	170
K. Κιτρινιάρης	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς		50
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια		50
K. Μελισσαρόπουλος	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς	δδ. 40, δεμ.	70
"	Μελετήματα	δδ. 90, δεμ.	120
"	Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία	δδ. 100, δεμ.	140
"	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας	δδ. 70, δεμ.	100
"	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας)	δεμ.	120
"	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισηναμοῦρτι	δδ. 70, δεμ.	120
"	Ὁ Ἰησοῦς		60
"	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)		40
"	Ἀγνώστω Θεῷ		10
«ΙΛΙΣΟΣ»,	Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1956 - 58 καὶ 1959 - 61, ἐκάστη χρυσὸδ.		120
	Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»		100
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι εἰς τεύχη 1956 - 70	δρχ.	80
	» χαρτόδετοι 1971 - 73	δρχ.	100

Ἀποστέilate τὸ ἀντίτιμον, διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 20

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 100 Ἑξωτερ. \$5

ΔΙΗΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
αγαγασανίου 6 (ΠΛ. Κλαυδμῶνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣ ΣΑΡΟΠΟΤΛΟΣ
Ἐπιμελητής ὅλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΤΛΟΣ

ΕΤΟΣ 19ον * Μάρτιος - Ἀπρίλιος 1974 * ΤΕΥΧΟΣ 104

Μὲ ἀνοιχτὴ ἀγκάλιᾳ δεχθῆτε τὴν ζωὴ!

Φυσικά, ἡ ζωὴ εἶναι ἀξιοβίωτη. Πόσα ἄμορφα πράγματα μπορεῖ νὰ συμβοῦν στὸν καθένα: ἓνα μεγαλοπρεπὲς ἡλιοθασίλεμμα, μιὰ ἀστροφώτιστη νύκτα, ἡ μουσικὴ τῆς βροχῆς πάνω στὴ στέγη, τὸ ἀνοιγμα ἑνὸς ἀνθους, ἓνα τραγούδι, μιὰ ἱστορία, μιὰ ζεστὴ ἀνθρώπινη φωνή, ἡ κατασκευὴ ἑνὸς χρησίμου ἀντικειμένου, ἓνα βλέμμα κατανοήσεως ἀπὸ ἄλλο πρόσωπο, μιὰ χειραψία, ἡ συναίσθησις μιᾶς κοινῆς μοίρας, ἡ ἀβεβαιότης ὅτι δὲν εἴμεθα μόνοι ἔστω καὶ στὸν πιὸ ἑρημικὸ κόσμον. Μὴν τρέχετε ἀπὸ, ἀλλὰ π ρ ὶ τὴν ζωὴ. Ὅχι γιὰ νὰ τὴν ὑποβαθμίσετε, ἀλλὰ νὰ τὴν πλουτίσετε, γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὅχι νὰ τὴν φοβᾶσθε, ἀλλὰ νὰ τὴν δέχεσθε μὲ ἀνοιχτὴ ἀγκάλια. Ἔτσι ἀξίζει νὰ ζῇ κανεὶς τὴν ζωὴ!

(Ἀγνώστου συγγραφέως)

‘Ο ἀληθινὰ σοφός

Ποιό είναι τὸ ἀληθινὸ τέρμα τῆς ζωῆς — ἂν τέρμα ὑπάρχη; Μύχιο ἐρώτημα. Ἀληθινὰ σοφὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ ἱκανὸς νὰ δρᾷ καὶ νὰ ζῇ, γιὰ νὰ κερδίσῃ αὐτὸ τὸ τέρμα. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἰσηγηθῶ, ὅτι ἀληθινὸ τέρμα εἶναι ἡ ἐκπλήρωση τοῦ ὑπάρχοντος συμφύτου στὴ ζωὴ, εἴτε τοῦ φυτοῦ, τοῦ ἀνθρώπου ἢ αἰουδιήποτε ζωντανοῦ ὄντος. Εἶναι κάτι πού τὸ αἰσθανόμεθα στὸ παρόν, ὅχι στὴν ἀνάμνησι ἑνὸς παρελθόντος ἢ τὴν προσμονὴ ἑνὸς μέλλοντος. Μονάχα τὸ παρόν μᾶς δίνει τὴν ἐμπειρία. Ἀντὶ τῆς λέξεως «τέρμα», θὰ μπορούσαμε νὰ μιλήσουμε περὶ «σκοποῦ» Ὅταν ἓνα ἄττιμον συνειδητοποιεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὅτι τὸ πραγματικὸ εὐρίσκεται στὴν ἴδια, τὴν δική του κατανόησι, σὲ μιὰ μορφὴ συνειδητότητος, ξεκινάει σὲ μιὰ ἀσυνήθιστη ἀπὸ τὴν τρέχουσα ζωὴ. Κινεῖται στὸ δρόμο τῆς γνώσεως τοῦ ἑαυτοῦ του.

N. ΣΡΙ ΡΑΜ

Τὸ μυστήριον τοῦ «Ἐγώ»

Γιὰ τὴν οὐσία τοῦ εἶναι μας, γιὰ τὸ μυστήριον πού ὀνομάζει ἑαυτὸ «Ἐγώ» — τί λέξεις ἔχομε; εἶναι μιὰ ἀνάσσα τοῦ Οὐρανοῦ, εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ὑπερτάτου ὄντος στὸν ἄνθρωπο. Τὸ σῶμα μας, αἱ ιδιότητές του, ἡ ζωὴ μας ὁλόκληρη, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀμφίεσις τοῦ ΑΝΩΝΥΜΟΥ. Δὲν ὑπάρχει παρὰ ἓνας ναὸς στὸ σύμπαν, αὐτὸς εἶναι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἱερώτερον ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ ταύτη μορφὴ... Ἀγγίζουμε τὸν Οὐρανὸ σὺν ὑποθέτουμε τὸ χέρι μας στὸ ἀνθρώπινο σῶμα!

Τὰ λόγια αὐτὰ μοιάζουν σὰν ἓνα ρητορικὸ ἄνθος, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Ἄς συλλογιστοῦμε καὶ θὰ τὰ δοῦμε σὰν ἐπιστημονικὸ γεγονός. Εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς ταρινῆς ἀλήθειας τῶν πραγμάτων... Εἴμεθα τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων — τὸ μεγάλο ἀνεξερευνήτο μυστήριον.

Θωμᾶς Καρλάυλ

Τὸ Μουσεῖον Ἀσιατικῆς Τέχνης ἐπλουτίσθη

Καθὼς ἀνεκοινώθη ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, τὸ Μουσεῖον Ἀσιατικῆς Τέχνης τῆς Κερκύρας, τὸ ὁποῖον ἐκτός ἀπὸ τὰς συλλογὰς Σινοϊαπωνικῆς τέχνης τοῦ Γρ. Μάνου θὰ περιλαβῇ καὶ τὸς προσφάτους δωρηθείσας ἀπὸ τὸν ἐπίτιμον Πρόεδρον κ Ν Χατζηβασιλείου πολυτιμώτατας ἐπίσης συλλογὰς Θιβετιανῆς, Νεπαλικῆς, Ἰνδουικῆς καὶ Σιαμαίας τέχνης, πρόκειται συντόμως νὰ ἀναδιαρθρωθῇ καὶ νὰ ἀναδιοργανωθῇ ριζικῶς.

Τὸ ἐν λόγῳ Μουσεῖον θὰ διαθέτῃ τελειῶς ἐκσυγχρονισμένα συστήμα-

τα ἀσφαλείας, πυρασφαλείας καὶ κλιματισμοῦ, τὰ δὲ ἐκθέματά του, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἀντικείμενα ὑπὸ ὀρυζοχαρτα, θὰ προστατεύωνται καὶ ἐναντὶ τῶν κινδύνων φθορᾶς ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρᾶς ἢ τῆς δράσεως τῶν ἐντόμων.

Ἡ ὅλη ἀνακαίνισις θὰ περιλάβῃ ἐργασίας ἐξωραϊσμοῦ καὶ εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς χώρους καὶ τὰς αἰθούσας τοῦ κλασσικῆς κτιρίου, ὅπου στεγάζεται τὸ Μουσεῖον.

Εἰς τὴν φωτογραφίαν, ἓνα ἀπὸ τὰ γλυπτὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ κ. Ν. Χατζηβασιλείου εἰκονίζον τὸν Βούδδα μετὰ τῶν μαθητῶν του.

ΗΘΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Ὁ Παῦλος ἐν Κορίνθῳ. - Τὸ ὑπέρτερον πνεῦμα. - Ὁ Παῦλος ἐν Μακεδονίᾳ. - Τὸ μυστικὸν τῆς Δημιουργίας. - Μυχισλογικαὶ ἀντιλήψεις. - Ἀλτρουϊσμός. - Ἡ ἀνθρωπίνη ἐντέλεια. - Ἡ ἀποστολὴ τῆς γυναικός. - Ἡ φιλοχρημασία εἶναι δουλεία. - Ἡ ὑπερτάτη δύναμις κρίσεως τοῦ Ρενάν. - Τὸ μεγαλεῖον τοῦ Φιλήμονος κ.ἄ.

Ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος μελέτη τοῦ ἀλησμονήτου

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ

2ον

Η ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Ἄγνωστον ποία ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ρώμῃ. Οἱ ἐκεῖ παροικοῦντες Ἰουδαῖοι ἦσαν πολυπληθέστατοι, πλούσιοι, ἰσχυροί, αἱ δὲ συγκοινωνοὶ μεταξὺ Ρώμης καὶ Ἱερουσαλὴμ ἦσαν συχνά. Εὐνόητον ἐντεῦθεν ὅτι Ρωμαῖοι περὶπεδημοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἀκούσαντες δὲ καὶ ἰδόντες τὰ γενόμενα μετέδωκαν τὰς ἐντυπώσεις των ὅταν ἐπέστρεψαν εἰς Ρώμην καὶ δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι δὲν παρήχθη ἐξ αὐτῶν σπουδαία συγκίνησις τόσο μάλλον καθ' ὅσον τὰ αὐτὰ ἀνηγγέλλοντο καὶ ἐξ ἄλλων πόλεων ἔνθα ἠκούσθη ἡ φήμη τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Παῦλος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔγραψεν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ ἔτους 59.

Ἀπὸ τὴν Κόρινθον τὸ δρομολόγιόν του ἦτο Ἱερουσαλὴμ, Ἰσπανία, Ρώμη. Ἐν τῷ μεταξὺ, ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν ἡ ὁποία μᾶλλον «πραγματεία» εἶναι παρὰ ἐπιστολὴ καὶ ἠθέλησε δι' αὐτῆς νὰ ἐξεικονίσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του ἐν μέσῳ τῶν «παγανικῶν» ἐθνῶν. Οὐδεμία ὑπῆρξε ποτὲ ἀμφισβήτησις περὶ τῆς γνησιότητος τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. Μόνον τὸ δέκατον ἔκτον κεφάλαιον κρίνεται ὡς μὴ δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ μέρος τῆς ἐπιστολῆς, διότι εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ περιέχονται χαιρετισμοὶ καὶ ἀσπασμοὶ πρὸς πρόσωπα ἐν Ρώμῃ ἔνθα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίζῃ πολλοὺς ὁ Παῦλος, ἀφοῦ δὲν εἶχε ποτὲ μεταβῇ εἰς Ρώμην. Αὐτοὶ εἶναι πρόσωπα ἐν Ἐφέσῳ ἔνθα ὁ Παῦλος διέτριψε τρία ἔτη καὶ συμπεραίνεται ὅτι τὸ 16ον κεφάλαιον ἦτο

μάλλον χωριστὸν σημεῖωμα ἐσωκλειστον προωρισμένον νὰ διαβιβασθῇ εἰς τὴν Ἔφεσον καὶ τυχαίως ἐνσωματώη κατόπιν εἰς τὴν ἐπιστολήν.

Η ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α΄

Ἐν Κορίνθῳ διέτριψεν ἔν καὶ ἡμισυ ἔτος ὁ Παῦλος κατὰ τὸ δεύτερον ἀποστολικὸν του ταξείδιον καὶ ἐθεμελίωσεν ἐκεῖ τὴν ἐκκλησίαν ἣτις ταχέως ἔγεινε πολυπληθὴς καὶ ἀπετελεῖτο ἰδίως ἀπὸ τὸν πολὺν λαόν. Ἡ Κόρινθος ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ἀχαΐας καὶ εἶχε μεγάλην φήμην ὡς Κέντρον μαθήσεως, ἐμπορίου, ἀγώνων, ἐορτασμῶν, πλοῦτος καὶ ἠθικῆς ἐκλύσεως. Ὁ Παῦλος εἶχε κατὰ τὸ ἔτος 55 ἀναχωρήσῃ εἰς Ἔφεσον, παρέμεινε δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἀπολλῶς ἀναπληρῶν τὸν Παῦλον εἰς τὸ κήρυγμα. Ἡ Ἐκκλησία εἶχε νὰ παλαίῃ δεινῶς κατὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ τοῦ ἡδονισμοῦ τῆς Κορινθιακῆς κοινωνίας καὶ δὲν κατίσχυε πάντοτε κατὰ τῶν δελεασμῶν. Οἱ συνετώτεροι σύντροφοι ἔγραψαν πρὸς τὸν Παῦλον περὶ τῶν κινδύνων ζητοῦντες συμβουλὰς. Ὁ Ἀπόστολος ἀπήντησεν ἐξ Ἐφέσου γράψας τὴν πρώτην ταύτην ἐπιστολήν πρὸς τοὺς Κορινθίους ἀναμένοντας παντοίας διασαφήσεις καὶ λύσεις τῶν διαφόρων ἀποριῶν των. Μία τοῦτων ἦτο τὸ ζήτημα τῆς ἀγαμίας. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Παύλου εἶναι πρακτικοῦ πνεύματος. Λέγει ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο δέον νὰ κανονίζεται ἀναλό-

γως τῶν περιστάσεων τοῦ θείου διότι δυνατόν ὁ γάμος νὰ εἶναι λύσις, δυνατόν ὅμως καὶ ἡ ἀγαμία νὰ εἶναι καλλιτέρα λύσις. Ἀλλὰ τὸ καύχημα τῆς ἐπιστολῆς ταύτης εἶναι ἡ ἀντιπαράστασις τοῦ χθαμαλοῦ πνεύματος πρὸς τὸ ὑπέρτερον πνεῦμα. Ἡ διχόνοια εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ χθαμαλοῦ ἐνῶ ἡ ὁμόνοια εἶναι σφραγὶς τοῦ ὑπερέτερου πνεύματος διότι ἀντανაკλᾷ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης, δηλαδή, τὴν οὐσίαν τῆς ἐνότητος.

Η ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β΄

Ἐξ Ἐφέσου ὁ Παῦλος ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ καὶ μετέβῃ εἰς τὴν Τρωάδα. Ἀνέμενεν εἰδήσεις ἐκ Κορίνθου καὶ ἀνησυχεὶ μεγάλως. Μὴ εὐρὼν τὸν Τίτον μετέβῃ εἰς Μακεδονίαν ἔνθα ἔμαθεν ὅτι τὰ ἐν Κορίνθῳ ἦσαν αἴσια καὶ οἱ ἐκεῖ σύντροφοι τῷ διεμήνυσαν προφορικῶς διὰ τοῦ Τίτου ὅτι ἦσαν ἀφοσιωμένοι καὶ πιστοὶ καὶ ὅτι ἐνθυμοῦνται πάντοτε μετ' ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης τὰς ὑπὲρ αὐτῶν μερίμνας του. Ἐκ τούτου ὁ Παῦλος ἀνεξωγονήθη καὶ ἀνεπερώθη καὶ ἔγραψε πρὸς τοὺς Κορινθίους δευτέραν ἐπιστολήν πλήρη στοργῆς, αἰσιοδοξίας καὶ γλυκύτητος, ἐν ταύτῃ δὲ διαπνέουσαν ὅλην τοῦ τὴν ἀποστολικὴν αὐθεντίαν καὶ συναίσθησιν τῆς σοβαρᾶς εὐθύνης του. Ὁ μέγας διερμηνεὺς τοῦ Χριστοῦ ὁμιλεῖ μὲ ὑπέροχον ἔξαρσιν. Τὸ θαυμασίον του δίδαγμα διὰ τῆς δευτέρας πρὸς Κορινθίους εἰ-

ναι ὅτι ἐν τῷ θίῳ μας ὁ θρίαμβος πεπρωμένως ἀκολουθεῖ τὴν καρτερικῶς ἀντιμετωπιζομένην δοκιμασίαν ὅπως τὴν Σταύρωσιν ἠκολούθησεν ἡ Ἀνάστασις.

Προσηκόντως ἀναγινωσκόμενος ὁ Παῦλος ἀποκαλύπτει τὸ προαιώνιον μυστικὸν τῆς δημιουργίας. Ἐγέρθητι, ἀναφωνεῖ, ἀτένισον εἰς τὰ ὕψη. "Ἐστω καὶ ἂν διστάξης νὰ παραδεχθῇς τὴν παντοπαρουσίαν — παντοδυναμίαν — παντογνωσίαν τοῦ Θεοῦ, ρύθμισον οὐχ ἥττον τὸν βίον σου ὥσανεὶ ἀδιστάκτως τὴν παρεδίχεσο καὶ θὰ ἴδῃς θαυμαστά ἀποτελέσματα. Ὁ Χριστὸς ἐθρίαμβευσεν ἀναστάς. Εἶσαι μέτοχος τοῦ θριαμβοῦ τούτου. «Θάρσει, ἐγὼ γὰρ νενίκηκα τὸν κόσμον». Μὴ λησμόνει ὅτι ὑπηρετῶν, ὥς ὁ Χριστὸς ὑπηρετήσας τὴν Ἀνθρωπότητα, ἔρχεσαι εἰς ἀρμονίαν μετὰ τὴν θεῖαν ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν τοῦ Σύμπαντος.

Η ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

Δὲν ἀπευθύνεται ἡ ἐπιστολὴ αὕτη πρὸς ὠριαμένην ὁμάδα ἢ ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐν Γαλατίᾳ ἐκκλησιῶν ἦτοι ὁμάδων, γραφεῖσα ἐκ Ρώμης ἢ ἐξ Ἐφέσου. Ὁ λαὸς τῆς Γαλατίας ἀπετελεῖτο ἀπὸ Κέλτας, Φρυγίους, Ἑλληνας, Ρωμαίους, Γάλλους καὶ Ἰουδαίους, ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστὸν πῶς ἡ ἐπιστολὴ ἐκομίσθη εἰς αὐτούς. Εἰκάζεται ὅτι ὁ Παῦλος ταξειδεύων διήλθε διὰ τῆς Γαλατίας καὶ παραμείνας ὀλίγον ἐκεῖ πρὸς ἀνάπαυσιν ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἀπ-

ευθύνῃ τὸ κήρυγμά του τὸ ὁποῖον ἀκολούθως ἔγινε δεκτὸν μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ. Δὲν διήρκεσεν ὅμως ὁ ἐνθουσιασμὸς οὗτος πολὺν χρόνον διότι ὅτε μετὰ τρία ἔτη ὁ Παῦλος, ἐρχόμενος ἐξ Ἱερουσαλὴμ τὸ ἔτος 54 καὶ μεταβαλὼν εἰς Ἐφεσον, τοὺς ἐπεσκέφθη αὖθις, τοὺς εὗρεν ὑπὸ πᾶσαν ἔπαψιν παρηλασγμένους. Εἶχε προῖδει τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους ἦσαν ἐκτεθειμένοι καὶ τοὺς εἶχεν εἰδοποιήσει. Ἐν τούτοις, ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἐπρόκάλεσε κάποιαν ἀδημονίαν εἰς τὸ πνεῦμα του. Πρώτην φορὰν ὁ Παῦλος εὗρε θὴ ἐνώπιον τοῦ προβλήματος ἂν ἄραγε ἦτο σκόπιμον νὰ ὁμιλῇ περὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν εἰς ὅλους ἀδιακρίτως. Ὁλίγοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τὰς μυχιολογικὰς ἀντιλήψεις τοῦ Παύλου, ὅστις λέγων πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν ἡνῶει ἔνωσιν μετὰ τὸν Χριστὸν, ἐντεῦθεν θεωρῶν τὸν παλαιὸν Παῦλον ἀποθανόντα, ἵνα ἀναζήσῃ ὁ νέος Παῦλος ταυτίζόμενος μετὰ τὸν Χριστὸν, ὅπως ὁ Χριστὸς ταυτίζεται μετὰ τὸν Θεόν. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ ρῆσις ὅτι ἡ πίστις εἶναι ὑπερτέρα τοῦ νόμου διότι ὁ νόμος ἀγνοεῖ τὰ μύχια τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἡ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἔνωσις ἀπαλλάσσει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ νόμου. Ἀγάπη εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς υπάρξεως. Οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι: ἀγαπᾶν, νοεῖν, δρᾶν. Μεγαλοφυῶς ἐπεξηγεῖ τὰς τρεῖς ταύτας λέξεις ὁ Αὐ-

guste Comte διὰ τῆς φράσεως vivre pour autrui (ζῆν ὑπὲρ τῶν ἄλλων).

Η ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη μόνον ὡς ἐγκύκλιος μὴ ἀπευθυνομένη κατ' εὐθείαν εἰς ὠριμένην ἐκκλησίαν. Τὰς ἐν εἴδει ἐγκυκλίου ἐπιστολάς ταύτας οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν «καθολικάς». Ὁ προορισμὸς τῶν τοιούτων ἐπιστολῶν ἦτο νὰ διαβάζωνται εἰς τὰς διαφόρους τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐκκλησίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ Παῦλος ἀφῆκε χῶρον λευκὸν ἔνθα ἐκάσθη ἐκκλησία, λαμβάνουσα τὴν ἐγκύκλιον, νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά της. Ὅπως συνήθως ἐπραττεν ὁ Ἀπόστολος γράφων, διαίρει τὴν ἐπιστολὴν του εἰς δογματικὸν μέρος καὶ εἰς ἠθικόν. Τὸ δογματικὸν κηρύσσει τὴν ἐνότητα τῶν ἐκκλησιῶν, τὸ δὲ ἠθικὸν ἀποτελεῖ πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεγάλων ἀρχῶν τῶν ἀναγραφεισῶν εἰς τὸ πρῶτον μέρος καὶ συνοψίζεται εἰς τὸ πρῶτον ἐδάφιον τοῦ τετάρτου κεφαλαίου «παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀξιῶς περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε». Ὁλόκληρον τὸ πρῶτον μέρος ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν φράσιν ταύτην καὶ ὁλόκληρον τὸ δεύτερον μέρος ἀπαρρέει ἀπὸ τὴν φράσιν ταύτην.

Ἡμφισθητήθη ἡ γνησιότης τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἀλλ' ὁ Ρενάν ἀναμολογεῖ ὅτι ἡ πρὸς τοὺς Ἐφεσίους δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀναμφισβήτητον

ἔργον τοῦ Παύλου. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τάσσεται ἀχώριστος ἀπὸ τὴν πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς, τὴν πρὸς Φιλιππησίους καὶ τὴν πρὸς Φιλήμονα. Εἶναι αἱ τέσσαρες, τὰς ὁποίας ὁ Παῦλος ἔγραψε δέσμιος ὢν ἐν Ρώμῃ κατὰ τὰ ἔτη 62 καὶ 63. Καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη θρίθει, ὅπως αἱ ἄλλαι ὑψηλῶν νοημάτων ἀκόμη καὶ ὅταν παραινῇ πρακτικῶς τὰ ἄτομα καὶ τὰς οἰκογενείας. Ὁ Παῦλος ἀτενίζει πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα ὡς ἀπεκδεχόμενον τὴν ἐπὶ Γῆς ἀρμονίαν τῶν ἐξ Αὐτοῦ ἐκπορευομένων πατρίδων. Αἱ πατρίδες τῶν ἀνθρώπων ἔχουν τὸν πατέρα των ἐν τοῖς ὕψιστοις. Ἡ παγιοῦσα τοὺς λαοὺς τῆς Γῆς ἀγάπη εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐξελλίσσεται ὁ ἀνθρώπινος χαρακτήρ προβιβαζόμενος ἀπὸ θαθμοῦ εἰς θαθμὸν μέχρι τῆς ἐντελείας του. Ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι προηγήθη ἡμῶν, ἄλλο ἀτελέστερον ἀνθρώπινον γένος, ἡ δὲ νῦν ἀνθρωπότης εἶναι ἀνωτέρου θαθμοῦ. Εἶναι οὐράνια δῶρα οἱ θαθμοὶ οὗτοι ἀπονεμόμενοι κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας. Ὁ παλαιὸς ἀνθρώπος ὑποχωρεῖ καὶ ἐκλείπει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἀναθρώσκει ὁ νέος ἀνθρώπος, ὁ ἰσόθεος χαρακτήρ «εἰς ὁσμὴν εὐωδίας» (κεφ. ε' 3). Ὅλαι αἱ ἀντιλήψεις αὗται τοῦ Παύλου περικλείονται εἰς τὴν ἐπιφώνησιν «ἔγειραι καὶ ἀνάστα» (κεφ. ε' 14), καὶ ἡ ἐπιφώνησις αὕτη δηλοῖ ἐξέλιξιν συνειδητήν.

Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

Ὁ Ὀκτάβιος καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐνίκησαν τὸν Βρούτου καὶ τὸν Κάσσιον ἐν Φιλίπποις ἦτις ἦτο ἡ πόλις μεταξύ Μακεδονίας καὶ Θράκης, ἡ ὀνομασθεῖσα οὕτως ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡ πόλις κατόπιν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Ὀκταβίου εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ ἡττηθέντος ἀντιπάλου του Ἀντωνίου καὶ οὕτως ἐγένετο Ῥωμαϊκὴ ἀποικία. Ἡ ἐν Φιλίπποις χριστιανικὴ ἐκκλησία εἶχεν ἀποστείλει χρηματικὸν δῶρον εἰς τὸν Παῦλον, ὅστις ὡς ἐκ τούτου ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ γράψῃ ἐκ Ῥώμης τὸ ἔτος 63 τὴν πρὸς τοὺς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν, κομιστὴς τῆς ὁποίας ἦτο ὁ Ἐπαφρόδιτος δι' οὗ καὶ τὸ χρῆμα εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς τὸν Ἀπόστολον. Ἡ ἐπιστολὴ ὅχι μόνον περιέχει τὰς θερμὰς εὐχαριστίας του διὰ τὴν ὑλικὴν ἐνίσχυσιν, ἀλλὰ καὶ πληροφορίας περὶ τῆς πορείας τοῦ ἀγῶνος καθὼς καὶ παραινήσεις διὰ τὰ συμφέροντα τῆς ἐκκλησίας, τὰ ὅποια τοῦ εἶχε διεξηγήσει λεπτομερῶς ὁ Ἐπαφρόδιτος.

Τὸ στοργικόν, ἀπλοῦν καὶ ἐγκάρδιον ὕφος τῆς ἐπιστολῆς ἐπισφραγίζει τὴν ἀνέκαθεν ὑπάρχουσαν πεποθησιν περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῆς.

Ὑπῆρχε τότε ἡ προσδοκία ὅτι θὰ ἤρχετο καὶ δευτέραν φοράν ὁ Χριστὸς καὶ θεβαίως ὁ Παῦλος ἐκήρυττε τοῦτο, ἀλλ' ἀμφισβητεῖται ὅτι καθ' ὃν χρόνον ἔγραφε τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν ἐξηκολούθει

νὰ τὸ πρεσβεύῃ. Ἐκ τῆς ρητῆς θεβαίωσως τοῦ Χριστοῦ ὅτι εἶναι μεθ' ἡμῶν πάντοτε, τὸ πόρισμα εἶναι ὅχι προσδοκωμένη συνάντησις εἰς τὸν αἰθέρα ἀλλὰ προσδοκωμένη ἀνάβλεψις τῶν ὀφθαλμῶν μας. Διὰ τῆς φράσεως «ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ» ὁ Παῦλος ἠννόει τὴν εἰς Χριστὸν μετάστασιν τοῦ τελευτήσαντος μετὰ θίον πλήρη δοκιμασιῶν. Τοιοῦτος ὄντως ἦτο ὁ θίος τοῦ Παύλου ὅστις καὶ φθονεροὺς καὶ ραδιούργους εἶχε ν' ἀντιμετωπίσῃ ὡς τὸ ἐκθέτει ὁ ἴδιος (κεφ. α' 15), προσθέτων ὅτι ἐφ' ὅσον διεξάγει τὸ κήρυγμά του, κέρδος θεωρεῖ καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ ἀποθανεῖν. «Ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσονται· οἶδα γάρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποθήσεται εἰς σωτηρίαν» (κεφ. α' 19-21).

Η ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

Εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Παύλου αἱ Κολοσσαὶ ἦσαν κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Στράβωνος «πόλις μικρὰ καὶ δευτερεύουσα», ἐνῶ πρὶν ὡς τὴν περιγράφει ὁ Ξενοφῶν ἦτο «πολυπληθεστάτη καὶ σπουδαία». Ἦτο πόλις τῆς Φρυγίας οὐχὶ μακρὰν τῆς Λαοδικείας καὶ τῆς Ἱεραιπόλεως. Ὁ Τάκιτος ἀναφέρει πόσον αἱ τρεῖς αὗται πόλεις ἔπαθον ἐκ σεισμῶν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Νέρωνος. Τὴν ἐν Κολοσσαίς ἐκκλησίαν δὲν ἱδρυσεν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ὁ Ἐπαφρᾶς, οἱ δὲ ἀποτελοῦντες αὐτὴν ἦσαν προσήλυτοι οὐχὶ ἐκ τῆς Συναγωγῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ παγανισμοῦ. Ἀφορμὴν ἵνα γράψῃ τὴν

ἐπιστολὴν ταύτην ὃ Παῦλος ἔλαβεν ἐκ τῶν πληροφοριῶν ὧς τῷ εἶχε κομισθῇ ὃ Ἐπαφρᾶς περιγράφων τοὺς κινδύνους εἰς οὓς ἦτο ἡ ἐν Κολοσσαῖς ἐκκλησία ἐκτεθειμένη συντεπείᾳ τῶν παντοίων διδασκαλιῶν τῶν ἀπασχολουσῶν τὴν διάνοιαν τῶν ἀκρωμένων αὐτάς. Ἡ γνησιότης τῆς ἐπιστολῆς εἶναι ἀναμφισβήτητος, τὴν ἔγραψε δὲ ὃ Παῦλος καθ' ὃν χρόνον ἦτο δέσμιος ἐν Ρώμῃ, τὸ ἔτος 62.

Καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἀναδεῖκνυται ἡ μυχιολογία τοῦ Παύλου, ὅστις μᾶς δίδει τὴν εἰκόνα τοῦ ἀναγεννωμένου ἀνθρώπου, τοῦ ἐξελισσομένου εἰς περιωπὴν τελείου, ἴσου μετὸν Χριστὸν τὸν «πρωτότοκον πάσης κτίσεως» (κεφ. α' 16). Ἡ ἀνθρωπίνη ἐντέλεια αἶρει ἡμᾶς ὑπεράνω τῆς λοιπῆς δημιουργίας, καίτοι ὅχι ἀπόλυτος ἐντέλεια, ἀλλὰ μόνον σχετική· ἐντέλεια ὅμως ἐν ἡ κρύπτονται «πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως» (κεφ. β' 3), πρὸς πρακτικὴν καθημερινὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων τοῦ θείου.

ΠΡΟΣ ΘΕΣ)ΝΙΚΕΙΣ Α'.

Εἶχεν ἐμπορικὴν σπουδαιότητα ὅχι μικράν ὃ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ εἰς τὸν Παῦλον, ἐπισκεφθέντα αὐτὴν κατὰ τὸ δεύτερον ἀποστολικόν του ταξείδιον, ἔκαμεν ἐντύπωσιν τὸ μέγα πλῆθος τῶν κατοικούντων ἐκεῖ Ἑβραίων, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ λαμπρὰ τοποθεσία τῆς πόλεως, ἣν ἔκρινε στρατηγικωτάτην διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἐξα-

πλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις ταύτας ἐκήρυξεν ἐκεῖ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἔδρυσεν τὴν ἐκκλησίαν. Οἱ Ἑβραῖοι ὅμως ὀργάνωσαν δεινὴν κατ' αὐτοῦ ἀντιβρασιν καὶ ὃ Ἀπόστολος μετὰ τῶν συντρόφων του ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ μετέβη πρῶτον εἰς Βέρροιν, κατόπιν εἰς Ἀθήνας καὶ Κόρινθον. Ἦτο πλήρης ἀνησυχίας διὰ τὴν τύχην τῶν ἐν Θεσσαλονικῇ παραμεινάντων Χριστιανῶν καὶ ἀπεπειράθη νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ τῷ ἦτο ἀδύνατον. Ἀπεφάσισεν ὅθεν νὰ ἀποστείλῃ ἐξ Ἀθηνῶν τὸν Τιμόθεον ἵνα μάθῃ τὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐνθαρρύνῃ τοὺς συντρόφους. Ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας μετέβη εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἐκεῖ ὃ Τιμόθεος τὸν εὔρεν ἐπιστρέψας ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ ἔφερεν ἱκανοποιητικὰς εἰδήσεις περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τῶν Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν. Λαβὼν τὰς πληροφορίας ταύτας ἀπὸ τὸν Τιμόθεον ἀπεφάσισε νὰ γράψῃ ἐκ Κορίνθου τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἥτις πληρέστατα κατοπτρίζει τὸν χαρακτῆρα τοῦ οὐρανοθάμονος κήρυκος. Ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 53 καὶ ἀποτελεῖ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῆς.

ΠΡΟΣ ΘΕΣ)ΝΙΚΕΙΣ Β'.

Ὀλίγοι μῆνες παρήλθον καὶ ὃ Παῦλος ἔγραψε δευτέραν ἐπιστολὴν, ἀποσκοπὼν εἰς τὸ

νὰ ἄρῃ τὰς πρακυψάσας ἐν Θεσσαλονίκη θεωρητικὰς διχονοίας καὶ ν' ἀποσαφηνίσῃ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀδελφῶν, ἐπανορθῶν τὰς παρεξηγήσεις τῶν ἐν τῇ Πρώτῃ ἐπιστολῇ ἐξαγγελλομένων «Αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καταστήσεται ἀπ' οὐρανοῦ... ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἄερα...». Καὶ ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ ὅπως ἡ πρώτη ἐγράφη ἐκ Κορίνθου, κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 53.

Ἡ προσδοκία τῶν Χριστιανῶν τῆς Θεσσαλονίκης ὅτι ὁ Χριστὸς ἔμελλε νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ὅτι ἐπέκειτο τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἀφήρει ἀπ' αὐτῶν πᾶν ἄλλο ἐνδιαφέρον. Ἐπεκράτησε γενικὴ ὀλιγωρία ὅλων τῶν βιωτικῶν καθηκόντων ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι τί τὸ ὄφελος, ἀφοῦ τὸ τέλος ἐπὶκειται. Κατὰ τῆς κοινωνικῆς ταύτης χαλαρώσεως ὁ Παῦλος ἀντέταξε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι τῆς δευτέρας παρουσίας θὰ προηγηθοῦν πολλά, ἐν οἷς ἡ προσωρινὴ ἐγκατάστασις τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ, ὥστε δευτέρα παρουσία δὲν εἶναι τόσο προσηχής, ὅσον φαντάζονται. Εἰς τὴν νοουθεσίαν ταύτην θεβαίως περιέχεται ἐν ὑπαινιγμῷ ἡ πρόρρησις περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Ρωμαικῆς Αυτοκρατορίας.

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α'.

Αἱ δύο πρὸς τὸν Τιμόθεον καὶ ἡ μία πρὸς τὸν Τίτον εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμέναι διὰ τοῦ σκοποῦ τὸν ὁποῖον προτί-

θενται — τοῦ νὰ κατοχυρώσουν τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῆς Γῆς ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῶν ἰθυνόντων τῆς μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἀποστόλων. Εἶναι καὶ αἱ τρεῖς ἀναμφισβήτητον ἔργον τοῦ Παύλου καὶ ἀνεγινώσκοντο εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας κατὰ τὰ ἔτη μεταξὺ 130 καὶ 150, ἦσαν δὲ πολὺ διαδεδομένα. Πότε καὶ ποῦ ἐγράφησαν εἶναι πρόβλημα. Ἴσως, ὅταν ὁ Παῦλος εἶχεν οἴκημα ἐν Ρώμῃ (Ἰδε Πράξεις 18, 30, 31). Ἐπιζησας τῆς τρομερᾶς πυρκαϊᾶς τοῦ Ἰουλίου 64, ἐπανέλαβε τὸ ἔργον του, κατόπιν συνελήφθη πάλιν καὶ τότε ἔγραψε ἐκ Μακεδονίας ἢ Μικρᾶς Ἀσίας.

Καρδία καθαρὰ καὶ πνεῦμα εὐθὺ εἶναι τὸ κεντρικὸν κήρυγμα τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ ὁ Παῦλος λαμβάνει ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἐπικρατοῦσων διδασκαλιῶν ὅτι πλὴν τοῦ γραπτοῦ νόμου ἐδόθη ἐπὶ τοῦ ὅρους Σινᾶ καὶ προφορικὸς νόμος. Ἀναλύων τὴν παράδοσιν ταύτην δίδει τὸν ὅρισμόν τοῦ ἀναγεννηθέντος ἀνθρώπου ὁστις δὲν ἔχει ἀνάγκην κώδικος διὰ νὰ ζῇ ἀμύγως, ἀλλ' εἶναι κατ' ἐπιφοίτησιν ἄψογος, ἥτοι δίκαιος. Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἐξαίρομένη ἀποστολὴ τῆς γυναικὸς ὡς μητρός. Προσέτι ἡ καταδίκη τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς φιλοχρηματίας ὡς ρίζης παντὸς κακοῦ.

Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β΄.

Ἐν συνεχείᾳ τῶν προσημειωθέντων εἰκάζεται ὅτι ὁ Παῦλος ἐφυλακίσθη πάλιν ἐν Ῥώμῃ τὸ ἔτος 66, ὅτε θὰ ἔγραφε τὴν πρὸς Τιμόθεον δευτέραν. Ὁ Εὐσέβιος (ἀποθανὼν τὸ ἔτος 340), λέγει ὅτι ὁ Παῦλος ἀπεκεφαλίσθη ὑπὸ τοῦ Νέρωνος τὸ ἔτος 67. Συμπεραίνεται ἐκ τούτου ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι τὸ κύκνειον ᾄσμα τοῦ Κήρυκος τῶν Ἑθνῶν, ἡ τελευταία τῶν ὑπαρχουσῶν Ἐπιστολῶν του, ἡ πνευματικὴ διαθήκη τοῦ ὑπερφυοῦς Ἀποστόλου. Εἶναι δὲ πολύτιμα τὰ διδάγματά της. Διδάσκει ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ πύλη πρὸς τὴν ζωὴν· ὅτι τοιοῦτον τῆς ἐργασίας ἀνήκει ὁλόκληρον εἰς τὸν ἐργάτην· ὅτι ἐάν πάντες μᾶς ἐγκαταλείψουν ὑπάρχει ὑπερτάτη Δύναμις στηρίζουσα ἡμᾶς.

Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

Ἐκ τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς γνωρίζομεν ὅτι ὁ Τίτος ἦτον Ἕλλην ἀφωσιωμένος εἰς τὸν Παῦλον, ἀκραφινὴς συνεργάτης καὶ συνοδὸς του, συχνὰ δὲ χρησιμεύων νὰ κομίζῃ τὰ διαγγέλματα τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς του. Ὁ Ἀπόστολος τὸν διώρισεν ἐπίσκοπον τῆς ἐν Κρήτῃ ἐκκλησίας, μὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαθιστᾷ πρεσβυτέρους καθ' ὅλην τὴν νῆσον καὶ τῷ ἔδωκε λεπτομερεῖς ὁδηγίαν πρὸς διευθέτησιν ὅλων τῶν ζητημάτων, τόνωσιν τῶν ἡθῶν, καλλιέργειαν τῆς ὁμονοίας καὶ τοῦ σεμνοῦ χαρα-

κτῆριος καὶ καταπολέμησε ἰδίως τὴν τάσιν πρὸς τὸ ψεύδεσθαι. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν Τίτον ἀποβλέπει εἰς τὴν διάπλασιν τῆς ἐν Κρήτῃ ἐκκλησίας «διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας», ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστὸν ποῦ καὶ πότε ἐγράφη καὶ ποῖαι ἀκριβῶς περιστάσεις τὴν ὑπηγόρευσαν· ὑποτίθεται μόνον ὅτι ἐστάλη, ὅπως καὶ ἡ πρὸς Τιμόθεον πρώτη, ἐκ Μακεδονίας ἢ Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τὸ ἔτος 64. Ὁ Παῦλος ἐμφαντικῶς συνιστᾷ ἐπιείκειαν πρὸς πάντας καὶ διδασκῇ διὰ τοῦ παραδείγματος «ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι καὶ πλανώμενοι». Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ λέξις «ψεύδεσθαι» ἐλέγετο καὶ «κρητίζειν». Τοῦτο ἐπεκράτησε συνεπείᾳ ἑνὸς στίχου τοῦ Κρητὸς Ἐπιμενίδου, ποιητοῦ καὶ φιλοσόφου, ὃν ὁ Πλάτων ἐπεκάλεσε Θεάνθρωπον. Ὁ Ἐπιμενίδης ἤκμασε τὸν ἕκτον αἰῶνα, καὶ ὁ Διογένης Λαέρτιος λέγει ὅτι οἱ Κρήτες προσέφερον πρὸς αὐτὸν θυσίας ὡς πρὸς θεὸν καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάς τὸν ἐθεώρει μέγαν προφήτην. Τὸν ἐν λόγῳ στίχον «Κρητὲς αἰεὶ ψεύσται» ἀναφέρει ὁ Καλλιμάχος ἐν τῷ πρὸς τὸν Δία ὕμνῳ του καὶ πολλοὶ τὸν ἐπανελάμβανον ὡς παροιμίαν αἰνισσομένην τὴν ἠθικὴν ἑκπτώσιν τῆς Κρήτης, τῆς Καππαδοκίας καὶ τῆς Κιλικίας.

Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

Πατρίς τοῦ Φιλήμονος ἦτον αἱ Κολοσσαὶ ἔνθα ἦτο γνω-

στός διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν γενναιοδωρίαν του. Εἶχε κτήματα καὶ δούλους καὶ γοητευθεὶς ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ Παῦλος διατελὼν κατὰδικος ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Ρώμης ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην (περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 62 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 63) συνιστῶν εἰς τὸν Φιλῆμονα νὰ συγχωρήσῃ τὸν δούλον του Ὀνήσιμον, ὅστις ἀποδράς ἐκ Κολοσσῶν καὶ εὑρεθεὶς εἰς τὴν Ρώμην προσέφυγεν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἀποστόλου. Ἦτο δὲ κομιστὴς τῆς ἐπιστολῆς ὁ Ὀνήσιμος καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὸν κύριόν του ὡς πνευματικὸς υἱὸς τοῦ Παύλου. Πολλοὶ ἐσχολίασαν τὴν στάσιν ταύτην τοῦ Ἀποστόλου ὡς δηλοῦσαν ἀναγνώρισιν τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οὐτε τὸν ἀνεγνώρισε ποτὲ οὔτε αὐτόχρημα τὸν κατεδίκασεν. Ἐγνώριζεν ὅτι ἐπικρατοῦντος τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ δουλεία. Ἡ ἱστορία ἀπέδειξε τοῦτο καὶ ὡς ὁ Ρενάν λέγει «Ὁ Χριστιανισμὸς κατέστησε τὴν δουλείαν ἀδύνατον».

Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Παύλου πρὸς τὸν Φιλῆμονα εἶναι ὡσάνει τῷ ἔλεγε «δέξαι τὸν Ὀνήσιμον ἐξ ἐμοῦ, ὅπως δι' ἐμοῦ ὁ Χριστὸς ἐδέξατο σέ ὡς Ὀνήσιμον». Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Ρενάν ἀποκαλεῖ ἀριστοῦργημα τὸ ὁποῖον μόνος ὁ Παῦλος ἠδύνατο νὰ γράψῃ. «Ὅλγαι σελίδες», λέγει «ὑπάρχουν ἐν

τοῖς γράμμασιν ἀποπνέουσαι τόσον ἐμφατικῶς τὸ πνεῦμα τῆς εἰλικρινείας».

Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

Δὲν τὴν ἔγραψεν ὁ Παῦλος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, καθ' ἃ ὑποφαίνεται ὁ Εἰρηναῖος (202) καὶ ὁ Ἰππόλυτος (251). Εἶναι ὁμως ἄγνωστον ποῖος τὴν ἔγραψεν. Ὁ Τερτουλιανὸς (τῷ ἔτει 220) τὴν ἀποδίδει εἰς τὸν Βαρνάβαν, ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς (220) δέχεται ὅτι τὴν ἔγραψε μὲν ὁ Παῦλος, ὅχι ὁμως Ἑλληνιστί, ἀλλ' Ἑβραϊστὶ καὶ τὴν μετέφρασεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὁ Λουκάς. Ὁ Ὠριγένης (254) λέγει «μόνος ὁ Θεὸς γνωρίζει ποῖος τὴν ἔγραψεν». Ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς ἡ ἐκκλησία τὴν ἐθεώρει ὡς ἔργον τοῦ Παύλου. Σήμερον ὁμως κατέστη θέβαιον ὅτι δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Παύλου. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν ἔγραψεν ὁ Βαρνάβας. Πολλοὶ Ἑβραῖοι ὁμιλοῦντες τὴν Ἑλληνικὴν, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς Σταυρώσεως ἀσπασθῇ τὸν Χριστιανισμόν, ἀπετέλεσαν ἐνιαίαν Ἀδελφότητα, εἴτε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, εἴτε ἐν Ρώμῃ, εἴτε ἐν Ἀντιοχείᾳ, σεμνυνομένην ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰσραὴλ καὶ συγχρόνως χρησιμοποιοῦσαν τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Πρὸς αὐτὴν τὴν Ἀδελφότητα ἀποτείνεται ἡ ἐπιστολή, διότι οἱ Χριστιανοὶ οὗτοι Ἰσραηλίται, ἀφοῦ ἡρωϊκῶς ὑπέστησαν καταδίωξεις, περιήλθον μετ' ὀλίγον

εις εἰδός τι ἀποθαρρύνσεως καὶ ἀδιαφορίας, ἥτις συνήθως εἶναι προανάκρουσμα ἀποστασίας. Τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν παροτρύνει τοὺς ἀδελφούς νά ἐμμένουν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀναλογιζόμενοι πάντοτε πόσον ἀπείρως ὑπερτέρα τῆς Παλαιᾶς εἶναι ἡ Καινὴ Διαθήκη.

Ἡ μὲν χρονολογία τῆς ἐπιστολῆς εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ ἔτος 66 ἢ 67, ἡ δὲ προέλευσις αὐτῆς ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ θὰ ἐγράφη ἐξ Ἰταλίας.

Ὁ γράψας αὐτὴν μᾶς εἰσάγει εἰς τὸν Ἰησοῦν ὡς εἰς πρωτότοκον ἀδελφόν μας καὶ μᾶς ἐμπνέει τὴν συναίσθησιν ὅτι πραγματικότης εἶναι ὅχι ὅσα βλέπομεν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅσα δὲν βλέπομεν. Ἦτοι, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Πλάτωνος, τὸ ἀόρατον εἶναι τὸ οὐσιώδες, ἐνῶ

τὸ ὄρατον εἶναι ἡ σκιά τῆς πραγματικότητος.

Πᾶς γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης βλέπει κατὰδηλον τὴν διαφορὰν τοῦ λεκτικοῦ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἀπὸ τῶν τοῦ Παύλου. Ὁ Παῦλος θεβαίως ἦτο πλήρως κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας, ὡς γεννηθεὶς ἐν Ἑλληνικωτάτῃ πόλει, ἀλλὰ τὸ ὕφος τοῦ ἔσχε τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐθραϊκῆς φρασεολογίας. Τὸ αὐτὸ λεκτέον περὶ τοῦ Λουκᾶ, ὁστις ὠμίλει καὶ ἔγραφε τὴν Ἑλληνικὴν ὡς καθαρὸς Ἑλληγν. Περὶ τοῦ Ἰωάννου ἐλέχθη ὅτι γράφων Ἑλληνιστὶ ἐσκέπτετο ἀραμαϊστί, διότι δι' αὐτὸν ἡ Ἑλληνικὴ ἦτο ξένη γλῶσσα. Εἰς τὸ λεκτικὸν τοῦ Βαρνάβα, ὅστις ἦτο Κύπριος, δὲν διακρίνονται ξενόγλωσσα ἴχνη.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὸ προσεχές

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

1974 — 19ον Ἔτος

Ἑτησία συνδρομὴ Δρχ. 100 — Ἐξωτερικοῦ Δολ. 5.—

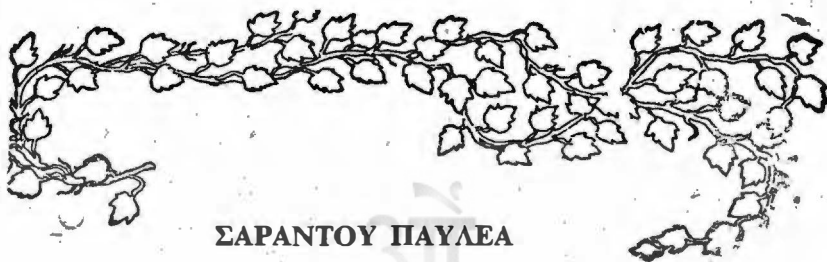
Διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Κωστὴν Μελισσαρόπουλον

Ὁδὸς Δραγατσανίου 6, Ἀθήναι (122)

Ο « Ι Λ Ι Σ Ο Σ » ΔΕΝ ΜΟΙΑΖΕΙ

ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΛΛΟ ΠΕΡΟΔΙΚΟ

Στέλλονται τεύχη - δείγματα παρελθόντων ἐτῶν ΔΩΡΕΑΝ

ΣΑΡΑΝΤΟΥ ΠΑΥΛΕΑ

‘Ο θρήνος τῆς Θεοτόκου (Ἀποσπάσματα)

Βαρὺ εἶναι τὸ καθημερινὸ χέρι τοῦ Θεοῦ πάνω μας, βαρὺ
κι ἐπρεπε νὰ τὸ ὑπομένουμε μὲ τὴν ὑπομονή μας,
σὲ μᾶς τὰ λογικὰ σχήματα τοῦ Χάους κι ἦταν Ἐσὺ νὰ στουρωθεῖς
κι ἐγὼ νὰ γυρίζω στ’ ομπέλια κα στοὺς ἐλαιῶνες
να γίνονται ἄφθονη σὲ δάκρυα καὶ νὰ μαυροφοριέμαι.

Οταν σὲ βλέπω ἀπὸ Σταυρὸ, τί ἄλλο μπορεῖ νά’ρθεῖ καὶ νὰ μὴν εἶναι φο-
ρητὸ;

Αστόλιστα ὅλα, ἀφοῦ τὸ γέλιο σου δὲν τὰ στολίζει πιά.

Τὰ μπουμπουκία εἶναι σὰν κλειστὲς γροθίτσες πού ἔχουν ὅλα τὰ μωρὰ
κι ἐγὼ συλλαγιζομαι, γιέ μου, ἐσένα, τώρα περισσότερα πού ἀνθίζουν τῶν
λουλουδιῶν τὰ γέλια.

Τὰ χωράφια τους τ’ ἔφθινον οἱ γεωργοὶ ν’ ἀναπούονται
για νὰ καρποφορήσουν πιο καλὰ. Μὲ ὁ πόνος ὁ δικός μου
δὲν ἔχει τελειωμό, μὲ συνοδεύει παντοῦ ὅπως
τὸ κύμα τὸ ὀρμηρὸ τὴν τράπηδα τοῦ πλοίου του.

Τι νὰ τον κάνω τὸ γαλανὸ οὐρανὸ, ὁφοῦ τὰ μάτια σου δὲν τὸν φωτίζουν;

Τι, θαλασσα πα γαργὰ δελφίνια σχίζουν,

τῆς μουσικῆς ἀκόλουθοι,

στοὺς λόφους Ξυπνοῦν οἱ καρυδαλλοὶ

κι ἐγὼ Ξυπνῶ, παιδάκι μου, κι ἐσύ παντοπινὰ, παντοπινὰ μοῦ λείπεις.

Πόσος ὁ πλοῦτος ἀπὸ τῶν χελιδονικῶν τίς φωνές, πόσο μεστώνουν οἱ σκιές
τὴν ἡμέρα καὶ πόσο καλὰ χωνεύονται σπὰ δέντρα τους,
οταν προσωρινὰ σθηστεῖ τὸ φῶς καὶ τὰ λυπημένα φανοῦν τὰ μάτια τῶν
ἀστερων!

Εἶμαι μιὰ γυναῖκα ἀπλή καὶ πανεμένη πολὺ πού εἶδε νὰ τῆς σκοπώνουν ἀδι-
κα τὸ γιό της.

Γρασινες ψηλές μὴνές στέκονται οἱ λεῦκες μας μὲ τίς καινούριες φορε-
σιές τους

με τὰ πρὸσινα τῶν τραγουδικῶν τους συντριβόνια,

ὡμως γιὰ μενα εἶναι ἀλα τῶρα ξένα,
 γιατί τῶν ματιῶν σου τὰ φέγγη, παιδάκι μου, εἶναι γιὰ με βασιλεμένο
 Νά κρεμεσαι πανῶ στό .Σταυρό σου κι ἐγὼ νά μὴ σέ κλαιῶ,
 Ναι κοιμάσαι τόν ἀγκριον ὑπνο σου στό μνήμα σου κι ἐγὼ νά μὴ σέ θρηνῶ,
 Ἐπίσσαν τὸ γιό τῆς Μαρίας, ἐλεγαν και τον πᾶνε στό Κριτήριον νά τον
 κρίνουν

σὲ μαστιγώματα, σ' ἐμπαιγμούς καὶ σ' ἐμπυσμούς τόν παραδίδουν.
 Κι ἐγὼ πῶς νά μὴν τρεχω, με ἐξήλεκα μαλὶὰ στους δρόμους, με λυμενες
 τις θρυσες τῶν δακρύων μου; Ὡ πῶς νά μὴ ρωτῶ, πῶς νά μὴ ρωτῶ
 τοὺς τοίχους τῆς ἀνακαθίστας τῶν ἄλλων;

Τα κυματα κυλοῦν στις ἀκρογιαλιές, θροντοῦν καὶ δε μ' ἀκοῦνε
 που τοὺς μιλῶ γιὰ σένα, γιὰ τὰ χερία σου καὶ γιὰ τὰ ποδία σου τὰ σταυ-
 ρωμένα

τὰ χερία σου ὅπου χάιδευσαν τὰ μαλλάκια τῶν παιδιῶν, τὰ ποδία σου ὅπου
 τὴν τρικυμία τῆς θαλάσσης πατοῦσαν. Ὡ, τὰ κυματα κυλοῦν, κυλοῦν
 κουφά, πολὺ κουφά καὶ δὲ μ' ἀκοῦνε .

Σοῦ ὄρεσεν τοῦ χειμῶνα ἡ γυμνὴ ἐξοχή, ἡ πολυτελεῖα τῆς ανοιξῆς
 καὶ τοῦ καλοκαιριοῦ ὁ πλοῦτος

Μηπως γιὰτι δε σοῦ εἰδειξο φανερο τῆς ἀγάπης μου τὸ θησαυρό;

Γι' αὐτο μιλοῦσες με τὰ ρυακία τὰ φτωχικά,

μέ τοῦ ἀρνιοῦ τὴν ἀδυναμία, Γι' αὐτὸ προσερχες στις ρεματιές

τις εἰκόνας τῶν ἡχων;

Εἶχες λοπον μίον ἄλλη εσωτερικὴ προσοχή εἰνος ἄλλου ἡλίου,

Γι' αὐτὸ βαδίζεις χαρούμενος πρὸς τὸν Πατέρα τῶν ὁλων, τὸ Θεο μας

καὶ σὴν μητέρα μας, τὴν ἀγκαλία τοῦ Σύμπαντος, καλε μου,

Ὅταν ἦσουν μικρὸ πηγαίναμε καποτε στοὺς ἡμεροὺς τοὺς λόφους ἐκδρομές
 ἐκεῖ στὰ πεῦκα, τίς ἡμέρες τίς ὀφιερωμένες στοῦ ἡλίου τὴν Ἀγιότητα.

Μικράκι παίζοντος με τίς ξερες πευκαβελόνες κάπατε κατὰπιες καποῖα

κι ἐπειτα στό σπῆτι μας ἐφτυνες αἵματα, Ὡ παιδεμος τότε,

ὦ γλυκίες τῶρα μὰ τότε ὀκονισμένες ἐγνοῖες

νά σοῦ δινῶ μελὶ ἀπο κερήθρα νά γλιστρήσει τὸ κακό, ὄγορι μου,

γιὰ νά μὴ χασεις ἐτοι τόσο ἐνωρίς τῆς γῆς αὐτῆς τὸ βάρος

καὶ σε παρὶ ὁ καλὸς ὑπηρετὴς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἀγαθὸς εὐεργέτης μας
 ὁ Χαρὸς

Ἐλεγες ὅτι ἦρθες νά ξυπνήσεις τὴ χαρὰ τῆς γιορτῆς μεσ' τίς καρδιες

Ἐβλεπες τὴ στάθμευση τοῦ Θεοῦ στὰ καταλύματα τῶν ὁστων.

Παρακολουθοῦσες στὰ χρωσφια τῶν λόφων τὸ ξύπνημα τῶν ἀνέμων
 κι ἐλεγες ὅτι ἓνα λουλούδι, τὸ κάθε τι παντοῦ εἶναι ἱερό κι ἀνήκει στό Θεό.
 Μὰ δὲ σὲ καταλάβαιναν. Εἶχες καλωσύνη κι ὡς ἦσαν σκληρὸς σὰ γυμνα-

ομένο Σπαρτιατόπουλο στην άγκαλιά του τις δαγκωματιές του άγκιμου να κρύβει.

Φως τών ματιών μου πώς να περπατώ χωρίς οδηγό τὰ μάτια σου;
Πώς να σ' απαντεχω να ρθεις από την Ξενιτιά, αφού Ξενιτιά δεν έχεις;

Νάσουν πάλι μικρό να παίζεις ως άργα τὸ βρόδου άγκιμάριζα
κι εγώ να βγαίνω στον Εξώστη και να φωνάζω δυναστά, 'Ιησοῦ 'Ιησοῦ,
'Ιησοῦ

κι εσυ πλησιάζοντας να λες νά'μαι έρχομαι, είμαι έδω μητέρα.

Λεγω, αστέρι άσπεράκι μου, εσύ μου πήρες τὸ φῶς μου τὸ λαμπρό
τον 'Ιησοῦ μας τον άκριβό μου τὸ μοναχογιό;

Είχες στὸ λαβύρινθο τὸ θεικό τῆς άκοῆς σου, όλα τὰ θήματα
τῶν άνθρώπων, όλων τῶν χιλιετηριδων πρὸς τὰ θμηρὸς
οπως τὰ Ζῶα εχουν στην άκοή τους όλες τις άποχρώσεις
τῶν περπατημάτων στὰ δάση τους. "Α, παιδάκι μου
ν' αποφράνεις στο γυριμό σου στὸ σπίτι μας και θ' άνογνώνριζα
πρώτη τὸ περπάτημα σου, θ' άνθιζα σάν άναμμένη τῆς Λαμπρῆς λαμπάδα
τῆς ευλαβείας. Ονειρευόμουν τον αύρανὸ μέσα στην άγκαλιά σου.

✽

Τώρα πῶς να στεγνώσω τὴν ροθανία τῶν δακρύων μου;

Χτές όλαι σέ ζητωκραύγαζαν, σήμερα όλαι και ὅλο σέ σταυρώνουν.

Τὰ λουλουδια τώρα φοροῦν τα άραια τους φαρέματα, τὰ πουλιά τρέφονται
χωρίς να καταφεύγουν στην άπληστια τῆς άρπαγῆς.

Χαρείτε, ελεγες, τὴν ημερα σας ὁλόκληρη κι οχι κατὰ το ημισυ.

Σήμερα είναι σκοτωμένη τῆς ὁμορφιάς σου, άγόρι μου, ἡ άνοιξη
κι οί σκαλες τοῦ σπιτιοῦ μας από τὰ θήματά σου γιὰ πάντα τὰ σωποινουν
Αύριο θά φορεσουν τὴ λευκότητα τους οί μαργαρίτες, αύριο θά φορέσουν
κι οί παπαρουνες τὴν πορφύρα τους Αύριο όλες οί πεταλοῦδες
στον κήπο μας μ' όλα τους τὰ χρώματα, αύριο θά κουνούν στὸ άγέρι
τα χρωματιστά φτεράκια τους τοῦ κήπου μας οί πανσέδες.

Μηπως δεν εδειξα ποτε τὴν άγάπη πού έπρεπε να σοῦ δείξω;

Μηπως σε μάλωσα και σε πλήγωσα ποτέ καλὸ μου, γλυκύτατό μου άγόρι,
γιέ μου,

Χαμηλώνω τὰ μάτια μου, άγόρι μου, γιὰ να μὴ με ιδεις μέσα στὸν πόνο τοῦ
Στουροῦ σου να κλαίω και να κλαίω.

Πῶς να ιδῶ τα συναμῆλικά σου τὰ παιδιὰ και να μὴ σε νοσταλγήσω;

Μα πῶς θέλεις να χαρῶ, κι ἄς φοροῦνε τ' άνθη τους και τὰ φυλλώματά
τους

οί πασχалиες κι ἄς κάνουν εύωδιασμένες στεγες, αφού εσύ, άγόρι μου,
τὸ περιπόθητό σου, τὸ πολύψιπο φῶς σ' άλλους άστέρες περφέρεις;

✽

Ποῦ είναι τῶν ματιών του ὁ ἥλιος γιὰ να γελάσουμε τὴ λύπη μας,
να φωτίσουμε τὸ σπίτι μας με τῆς γιορτῆς τὴ χάρη;

Α, πῶς ἡ μέρα, μὲ τὸ χωρισμό σου μὲ παιδεύει
Πῶς νὰ τὴν χαρῶ ἀφοῦ δόξα τῶν ματιῶν σου τώρα βασιλεύει;
Γυρίζω στὶς κάμαρες, τὰ ρούχα τῆς δουλειᾶς σου εἶναι κρεμασμένα ἀδειανὰ
ἀπὸ σένα στὸ ἀρμάρι.

κατέβαινα στὰ χωράφια μας μὲ τὸ κριθάρι
παντέρημη χωρὶς ἐσέ. Πινω τὸ πικρὸ τοῦ χωρισμοῦ ποτήρι
σὰν πῆγαινα στ' ὄδειο χωρὶς ἐσένα τῆς τέχνης σου τῆς πρώτης ἐργαστήρι.
(Νὰ σουν πάλι μικρὸ παιδάκι νὰ σ' ἐτοιμάζω μὲ τὰ γιορτινὰ σου
γὰ τὴν παιδικὴ σου ἀκόλη.)

(Εἶναι ὀνάνγκη νὰ πεθάνουμε, γὰρ ν' ἀναστηθοῦμε!)

(Μιὰ φωλιὰ ἱερὴ εἶναι κάθε θάνατος!)

(Μὰς προσπατεῖται ὅπως μιὰ καλὴ πατρίδα, ἐνὰ καλὸ σπίτι!)

(Τὸ χελιδόνι ἔχει στὸ σῶμα του ζευγαρωμένο τὸ χρῶμα τῆς ἡμέρας καὶ
τῆς νύχτας!)

Γιὰ ὅλες τίς μάνες τὰ παιδιὰ εἶναι παρόνθρα, φωτεινὰ παρόνθρα ἀνθιαμένα.
Τὰ παιδιὰ εἶναι τὰ παρόνθρα τῆς ἡμέρας.

Νωρίς-νωρίς, ὁγόρι μου, σὲ πλάνεψαν τὰ ξένα
καὶ μ' ὄφηρες παντέρημη τὴ μόνα σου ἐμένα.
Μένει βαυδὸς στὸ σπίτι μας ὁ ἀργαλειὸς
κι ἡ ρόκα τοῦ μαλλιῦ σὲ μιὰν ὄκρη πλσγισμένη.

Γιατί ὅταν ἦρθαν μέσα στὰ μεσάνυχτα οἱ σπουρωτές σου εἶπες, νά'μαι;
Γιατί δὲν κρυβόσουν στὰ δάση καὶ στὶς λαγκαδιές τους;
Γιατί τοὺς ἀφησες νὰ σὲ βασανίσουν; Γιατί ἰπὸ τοὺς κακοὺς
τοῦ κόσμου αὐτοῦ νὰ μὴν κρυβόσουν;

Ἀναστήσου νὰ γίνουν οἱ ἄνθρωποι πάλι καλοὶ,
νὰ φύγει ὁ Τάλαρις γιὰ νὰ μὴν καίει σ' ἐνὰ χάλκινο ταῦρο
τοὺς ἀντιπαλοὺς του

Πῶς γελᾷ, παιδάκι μου, τώρα το πρᾶσινο στὰ πλάγια,
πῶς γελᾷ το γαλᾶζιο γέλιο τῆς ἡ θάλασσα! Νά'ρθεις νὰ πᾶς πάλι
το πρῶινὸ νὰ ἰδεῖς τῆς λιμνῆς τὰ πουλιά, τῆς θάλασσας τοὺς γλάρους
νὰ φωνάζουνε τὴ λεία τους κάτω ἀπὸ περιγιάλι.

Ἀναστήσου νά'ρθει πάλι ἡ ὄνοιξη νὰ βγοῦνε τὰ παιδιὰ, τὰ παιχνίδια τους
νὰ παίξουν, νὰ βγοῦνε τὰ κορίτσια ἀπὸ χαρὸ μὲ τ' ἀνθιαμένα τὰ ὠραῖα τους
σπῆθη.

Πλέκουμε ὁ ἐνας γιὰ τὸν ἄλλον κιγκλιδώματα. Κανένας τὸν ἄλλον δὲν
ἀκούει

Ἀναστήσου γὰ νὰ πλεύσουν τὰ κοράβια μας πρὸς τὰ πέλαγα τὰ γαλανὰ
ἐκεῖ ὅπου τὰ δελφίνια τὴ γρηγοράδα τοὺς δοκιμάζουν, ἀναστήσου

γιά να φυτρώσουν μέσα μας τ' ἀρχαία τ' ἀγνά φτερά, τούς προσηγοριούς μας
φοβους μας νά ἐμπαιξουν.

Ποιους τόπους ευτυχείς το φῶς σου τώρα φωτίζει, γιέ μου;

Θα ρθει στο σπίτι μας ἡ βαρυχειμωνιά, ἀγόρι μου
κι ο ἀγέρας θα περνᾷ μέσ' ἀπὸ τὰ δέντρα τὰ γυμνά.
θά'ρθει ο χειμῶνας στὸ σπίτι μας, ἀγόρι μου,
καὶ δε θὰ ξεχνῶ τη νύχτα, δὲ θὰ ἐλαφραπαῶ
νά'ρθω νά ιδῶ μην ξεσκεπάστηκες
ἀγόρι μου, στην κρεβατοκάμαρά σου

Ζωνομαι μια ζώνη τζιτζικιών τὰ καλοκαίρινα τὰ μεσημέρια
στα θαλασσινὰ τὰ σπίτια ἐδῶ
τον πονο μου νά κοιμίζω, νά τὸν ξεχνῶ
στὴ ζεστα τοῦ καλοκαιριοῦ ποὺ γλυκαίνει τοῦ σταφυλιοῦ τὴ ρόγο
καὶ τὴν κάνει γυαλιστερή, λαμπρή, κεχριμπαρένια
πορφυρὴ σὰν ἀνατολή, μαύρη ὅπως μιὰ χωρίς ἀστέρια κρυμμένη νύχτα.
Κι ὅλο φανταζομαι δυο χέρια μικρούλια, τὰ δικά σου χέρια
νά μοῦ χαιδεύουνε τὰ μάγουλα, ἀγόρι μου, τὰ πρῶτα σου τὰ ρόδιμα τὰ χέρια

Ποση θλίψη εχουν τα σώματα. Μά μενουν μέσ' τίς μικροχαρές τους,
νά βλέπουν τὰ παιδια τους, ν' ἀκοῦνε τὰ ψευτόλογά τους
να περπατοῦν στὴν ἐξοχή σταν ὁ καιρὸς γαλάζιος ξεστερώνει
ν' ἀγροικοῦν τὴν ἐρωτική τὴν τρυφερὴ ἐπιμέλεια ποὺ ἔχει τὸ τρυγόνι.
Μα οἱ ψυχές μας εχουν τὸ δικό τους, τὸ ἀνείπωτο, τὸ μέγα φτερό.
γιὰ νά τένουν με τὴν ταχύτητά τους, τὴν ἀντοχή τους τὸν κάθε τους ἐνόη-
τιο καιρό.

Τα σώματα μας εχουν θλίψη, μὰ ἡ ψυχὴ μας εχει τὴν εικόνα τῆς εὐτυχίας
τὸν ἦχο τῆς χαρᾶς τῆς τὸν συντηρεῖ μέσα στῶν μουσικῶν σφαῶν τῆς τὸ
χορο.

Δεν εχω δακρυα να σε κλαω, νά σέ κρατῶ
τὴν ὀναχώρησή σου σαν στρόβιλος ὀρμητικὸς νά τὴν ἐμποδίζω
Δεν εχω δακρυα τὴν ἀρμυρὴ τους γεύση νά τρυγῶ
τὸν πονο μου νά ξεγελῶ δὲ μοῦ εμείναν δακρυα ἄλλα νά δακρύζω.

Πετρώθηκαν τὰ δακρυα ὅπως σὲ κρυφές σπηλιές οἱ στολακίτες.
Περώθηκαν τὰ ποδια μου καὶ ζηλεύουν ὅλους τούς ἐξγνοιστους τῆς
ἐρημίας ὁδίτες

Δεν εχω δακρυα ,παιδάκι μου, νά λούζομαι, πάλι νά λουστῶ
στον πυρινο τῶν δακρύων μου ποταμό. Πετρώθηκαν ὁ ποταμός
καὶ γιὰ σένα ἀγόρι μου, τοῦ χωρισμοῦ μας ὁ καημός.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Η

Α' ΤΡΙΕΤΙΑΣ (1956-1957-1958)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΙΛΙΣΟΣ»

Από τὰ κυριώτερα περιεχόμενα :

- Αντ. Ἀδριανοπούλου: Γένοι-
οις ἔσσι μαθῶν - Ἡ Ἑλ-
ληνικὴ Θεοσοφία - Ὑποθή-
και Βιοτικῆς.
- Ἰω. Ἀ. Βασιλῆ: Ἀγοραῖαι
μαντεῖαι καὶ ἐπικίνδυνος
πνευματισμός - Μεγαλό-
πρεπες ψυχές σὲ μορφές
ταπεινῶν ἀνθρώπων - Βα-
θειές ἀλήθειες ἀπὸ στό-
μα ἀπλοικοῦ ἀνθρώπου -
Καλωσύνη καὶ γνωστικά
ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώ-
που - Τὰ λυτρωτικὰ φτε-
ρά τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.
- Σπυρ. Νάγος, ὥριμο παι-
δι τῆς Γῆς.
- Ἑλένα Ζαχάρα: Διατάραξεις
καὶ Γαλήνη.
- Κ. Ζιναραγιαντάσα: Νετὶ - Νε-
τί.
- Χρίστου Θηθαίου: Περὶ Ἀλη-
θείας.
- Δημ. Ἀ. Ἰωαννίδη: Ἡ Πυθα-
γόρειος φιλοσοφία - Οἱ φι-
λόσοφοι ἀλχημίζονται - Μορ-
φαί, Ἰδιότητες, Νόμοι - Ἡ
Ἰνδικὴ Σοφία - Οἱ Καθει-
ροι - Οἱ Ἑλευσίνιοι - Οἱ
Ὀρφικοί.
- Νικ. Καρβούνη: Τὸ λαοῦτο τοῦ
ἀγγέλου.
- Ρ. Κίπλινγκ: Ὁ Μαθητής.
Κρισναμούρτι: Συνομιλίες στὴν
Ἑκάλη - Γιὰ τὴν εἰρήνη
τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πνεύ-
ματος - Γιὰ μιὰ ἐσωτερικὴ
ἀτομικὴ ἐπανάσταση - Ὁ-
μαδικὸς καὶ ἀτομικὸς κό-
σμος χωρὶς εἰρήνη - Τρεῖς
εὐσεβεῖς ἐγνώσται - Ἀ-
πάνθισμα ὁμιλιῶν 1927-
1934.
- Νικ. Λούθβαρι: Ὁ «Διδάσκαλος
τῆς Δικαιοσύνης» καὶ τὸ
Τάγμα τῶν Ἑσσαίων.
- Κ. Μελισσαροπούλου: Τὸ ἄν-
θος τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ -
Οἱ Ροδόσταυροι - Ἡ ἀπο-
ψις τῆς Μετενσαρκώσεως -
Πληροφορικὸ σημεῖωμα
γιὰ τὸν Κρισναμούρτι - Ἡ
ἐννοια τοῦ Θεοῦ.
- Rohit Mehta: Ἐντολαὶ Χρι-
στιανικοῦ Μυστικισμοῦ.
- Σπυρ. Νάγου: Ὁ Διόνυσος.
Κωστὴ Παλαιμᾶ: Σοφία, Δύνα-
μη Ὁμορφιά καὶ Ἀγάπη -
Ἐν τὸ πᾶν.
- Ν. Σρί Ράμ: Ὁ ἄνθρωπος - Ἀ-
παντήσεις σὲ ἐρωτήματα -
Ἀδελφότης στὴν καθημε-
ρινὴ ζωὴ - Γιὰ τὸν Κρισ-
ναμούρτι.

Χρ. Ριζοπούλου: Κωστής Παλαμᾶς (Θεοσοφικές ἐπιδράσεις) - Ζαχ. Παπαντωνίου (Ὑπερβατικές ἀνησυχίες) - Γεώργιος Ἀθάνας (Μεταφυσική ἀρησις) - Ἀγγελ. Σικελιανός (Ὁρφική Μύησις) - Διονύσιος Σολωμός (Ποιητής τῆς Πίστεως) - Ἀνδρέας Κάλβος (Ἀντίλαλοι τῆς Βίθλου) - Νίκος Καζαντζάκης (Προφήτης Πανλευθερίας) - Κωνστ. Καβάφης

(χωρίς πνευματοδοξία) - Ἀριστ. Προβελέγγιος (Κοσμογονικά προβλήματα).

Ἀγγ. Σικελιανού: Γιατί θαθεῖά μου δόξασα... - Ἱερὰ Ὁδός.

Ἀλ. Τζαζοπούλου: Ὁ Ἰλίας, πνευματικὸν κέντρον τῆς ἀρχαιότητος.

Μία μέρα ζωῆς με τοὺς Γιόγκι. Ἑλένα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ. Χένρυ Στήλ "Ὀλκοττ. Ἄννα Φράνκ.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Η

Β' ΤΡΙΕΤΙΑΣ (1959-1960-1961)

Γ. Ἀναγνωστοπούλου: Ὑακίνθα.

Ἰω. Α. Βασιλῆ: Στοχασμοὶ μπροστὰ σ' ἓνα λίκνο - Σιθυλλικοὶ ψιθυροὶ στοὺς Δελφούς - Ὁ Ἱπποτισμὸς σὰν ἀνθρωπιστικὸς θεσμός - Ὁ ἄνθρωπος - Ἐπιλησίασα τὴν Ἀχερουσία...

Ἐ. Π. Μπλαβάτσκυ: Τὸ Κλειδί τῆς Θεοσοφίας.

Car. Gjellarup: Ὁ προσκυνητὴς Καμανύτα.

Δημ. Ἀ. Ἰωαννίδη: Ἡ μετενσάρκωσις καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία - Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντίνος - Οἱ Ἀτομικοὶ φιλόσοφοι - Παρμενίδης ὁ Ἐλεάτης - Ἰσημερταὶ καὶ τροπαὶ - Οἱ «ἐπικοινωνήτες» μετὰ τὸ ὑπερπέραν - Οἱ Δελφοί.

Νίκου Καρβούνη: Θεοσοφία καὶ σύγχρονη σκέψις - Ὁ Γκαίτε ὡς Μύστης - Πρὸς τὰ Ἀρχέτυπα.

Ρουντ. Κίπλινγκ: Ἄν...

Κων. Κιτριλιάρη: Σωκρατικὴ Γνώσις καὶ Ἀρετὴ - Ἄνθρωπος καὶ ἀνθρωπισμός.

Τζὼν Κράτς: Ποιὸς ζητᾷ τὴν εὐτυχία;

Κρισναμούρτι: Φιλοδοξία - Φόβος - Δημιουργικὴ εὐτυχία - Περίμενέ με, ὦ Φλε...

J. van der Leeuw: Κατάκτησις τῆς πραγματικότητος. Νικ. Λούβαρι: Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ραιμακρίνα.

Μελισσάνθης: «Εἰρήνη πᾶσι» - Τὸ τραγούδι τοῦ κόσμου.

Κ. Μελισσαροπούλου: Δημ. Γαλανός ὁ Ἀθηναῖος καὶ αἱ μεταφράσεις του τῶν Ἰν-

δικῶν - Ἐξέλιξη ἢ Ἀνα-
κύκληση; - Μοναδική ἢ κά-
θε στιγμή - Ἡ Μεταφυσική
στοὺς «Παραλλήλους Βί-
ους» τοῦ Πλουτάρχου - Ἡ
χαρὰ τῆς ζωῆς.

R. Mehta: Συγκρούσεις τοῦ
αἵωνα μας.

Σπυρ. Νάγου: Ἡ Θεὰ Ἀφρο-
δίτη - Ὑποθήκαι.

Παντίτ Νεχρού: Στὰ παιδιὰ
ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὁσκαρ Οὐάιλντ: Τὸ ἀηδόνι
καὶ τὸ τριαντάφυλλο.

Οὐσπένσκυ: Διάλογος Διδασ-
κάλου - Μαθητοῦ.

N. Σρί Ράμ: Ποιὸς θὰ μᾶς δι-
δάξη τὴν σοφία - Συζήτη-

σις τρελλῶν - Ἀνανέωσις
τῶν ἑαυτῶν μας.

Χρ. Ριζοπούλου: Οἱ Ὀλύμπι-
οι - Πλύσις ἐγκεφάλου -
Δέηση στὸ φάληρο - Μι-
σαλλοδοξία σὲ κοιμητήρια.

Ἄλμπερτ Σβάιτσερ: Κάτι πε-
ρισσότερο.

K. Στεφανίδη: Ἀνατολή καὶ
Δύσις.

Στεφ. Τσβάιχ: Τὰ μάτια τοῦ
αἰώνιου ἀδελφοῦ.

Ὑπάρχει ζωὴ μετὰ θάνατον; -

Ὁ Βούδδας καὶ τὸ πρόβα-

το - Ἀσκήσις διαλογισμοῦ

- Γιόγκα Ἀδελφότητος -

Μετενσάρκωσις καὶ Κάρμα.

Ἀ που τίθετε

ΚΑΙ ΣΕΙΣ

τοὺς χρυσόδετους

τόμους

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΡΙΕΤΙΑΣ

1956 — 1958

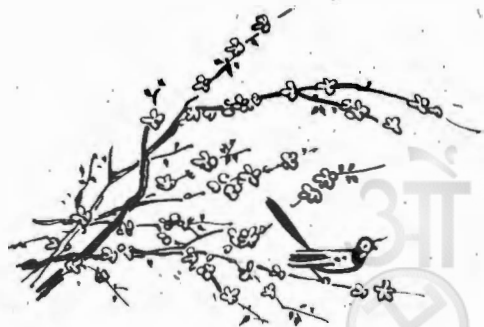
1959 — 1961

Οἱ συνδρομηταὶ τοῦ ΙΛΙΣΟΥ
δικαιοῦνται νὰ τοὺς ἀγορά-
σουν ΜΟΝΟΝ δρχ. 100 ἀντὶ
τῆς τρεχούσης τιμῆς τῶν
120 δραχμῶν.

ΜΕΡΙΚΟΙ φίλοι τοῦ Ι-
ΛΙΣΟΥ στέλνουν τὴν
συνδρομὴ τους ἀφοῦ ἀ-
ναγκασθοῦμε, με λύπη
μας, νὰ τοὺς ἐνοχλήσω-
με μὲ ὑπεθυμίσεις, οἱ
ὁποῖες κοστίζουν καὶ
χρόνο καὶ χρήματα, ἢ
νὰ στείλωμε εἰσπράκτο-
ρα, που κοστίζει ἐπίσης,
δηλαδή ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ
περιοδικὸ ἓνα μέρος τῆς
συνδρομῆς.

Οἱ πολλοὶ εἶναι τακτι-
κοί. Ἐν ὧσ' οὐ μὰς
τοὺς!

Ἐπινίκειο ᾄσμα

μίας μέρας τοῦ Ἀπρίλη

ΛΟΥΛΑΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ -

Σ' εἶχα προαισθηθεῖς μέρα προαισθητῆς τοῦ Ἀπρίλη
στὰ μουράγια τῶν ἑλπίδων,
μ' ἀνεμους κρυφούς,
φανερούς συλλογισμούς κι ἓνα μαντήλι στὸ χέρι,
κι ονειρευτήκα τόσες φορές
πὺς θὰ φαγεῖς πίσω ἀπ' τὰ κάσπρα κι ἐσὺ,
χιονᾶτο περιστέρι μίας αὐγῆς,
ἄστρο πάνω στ' ἄλμπουρα τῶν καρβιῶν,
κατασπρη κορδέλλα ὀνθισμένης μυγδαλιᾶς.

Ὡ μέρα χρυσῇ τῆς Ἀπριλιότικης χαρᾶς μου,
παιδί μ' ἓνα χαμόγελο τὸ τύμπανο κρατοῦσας
κι ἔλεγες ρυθμικά σπὸν ἄνεμο ποὺ σ' ἔφερνε:

Ἐδῶ χωρίστηκε ὁ Οὐρανὸς κι ἡ Γῆ.

Ἐδῶ ξανάσμιξε ὁ Οὐρανὸς κι ὁ Κόσμος!

Ἐδῶ κι ἐγὼ θὰ σέ προαισθάνω μ' ἀνοιχτὴ καρδιά

Ἦλθε μου τῆς Εἰρήνης, τῶν Ἀνθρώπων Πίστη,

Ἦλθε μὲ ὅλα τὰ σήμαντρα τῶν ἀστρῶν νὰ χτυποῦν

τὰ ἐπινίκειο πνεύματα, στοῦ Κόσμου τὴν Ἀγάπῃ!

Ἀλληγορίαι εἰς τὰ ποιήματα τοῦ ΟΜΗΡΟΥ

Ὑπὸ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Π. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

1. Ὁ μύστης ποιητής.

Ὁ ποιητής τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ὄχι μόνον ἦτο καὶ εἶναι ὁ μεγαλείτερος ἐπικός ποιητής ὄλων τῶν ἐποχῶν καὶ ἐθνῶν, ἀλλὰ ὑπῆρξε καὶ μέγας μύστης.

Ὡς μυσταγωγὸς δὲν ἔχει μελετηθῇ. Καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς θεωρουμένους ὡς ἀρίστους ἐρμηνευτὰς ἔχει παρανοηθῇ, διὰ τὴν μὴ εἰπωμένον κακοποιηθῇ. Ὅλοι αἱ μυστηριακαὶ ἀλληγορίαι, αἱ παραβολαὶ καὶ εἰκόνες καὶ μῦθοι ἢ παρασβλέπονται ὡς ποιητικὰ πλάσματα τῆς φαντασίας ἢ χαρακτηρίζονται ὡς ἀφελῆ, διὰ παιδιὰ ἢ ἀφελεῖς, παραμύθια. Μεταφράζονται λεκτικὰ, δὲν ἀποκαλύπτεται τὸ βαθύτερον νόημα· δὲν ἐρμηνεύονται αἱ ἀλληγορίαι καὶ τὰ σύμβολα.

Καὶ ὁμῶς, ὁ πατὴρ τῆς τραγωδίας, ὁ ὑψηλῆς μύστης Αἰσχύλος, κατὰ τὴν παράδοσιν, τὰ ποιητικὰ μεγαλουργήματά του, τὰς τραγωδίας του, ὠνόμαζε ψιχία (ψίχουλα, τρίμματα, ἀποφάγια) τῶν με-

γαλοπρεπῶν καὶ πλουσιοπαρόχων Ὀμηρικῶν δεῖπνων.

Καὶ ὁ φιλόσοφος Πλάτων, ὁ γεννημένος μεγαλοφυῆς («πρότερημαι φύσεως» κατ' Ἀριστοτέλη, βλέπ. Διογ. Λαερτ. V, 19) μετὰ θαυμασμοῦ ἀνεφώνει: «πεπαίδευκε τὴν Ἑλλάδα ὁ ποιητής» (Ὁμηρος). ἄλληγορικά «Ἑλλάδα», τοὺς δυναμένους πνευματικὰ νὰ φωτίζονται.

2. Ὁ Νέστωρ.

Καὶ εἰς τὰ δύο ποιήματα ὁ μύστης Ὁμηρὸς ἐπαινεῖ ὅσον οὐδένα ἄλλον ἥρωα τὸν γηραιὸν Νέστορα. Τοῦ ἀποδίδει σχεδὸν ἀποκλειστικὰ τὸ χαρακτηριστικὸν ὄνομα τοῦ ἱπποῦ «ἱπποῦ» παράγωγον ἐκ τοῦ ὠραίου εὐγενοῦς πιστοῦ καὶ ἐξαιρετικὰ χρησίου ζώου, τοῦ ἵππου. Τὸν ἀποκαλεῖ «μέγα κύνος Ἀχαιῶν» (Ἰλ. Α', 510) (δόξαν μεγάλην). «Οὖρος Ἀχαιῶν» (Α', 840) (ἐκ τοῦ ὀράω, ὀφθαλμός, προσοχότης, φύλαξ τῶν Ἑλλήνων). «Ἡδυεπής» (γλυκόφωνος). «λιγὺς ἀγορη-

τῆς Πυλίων» (Ἰλ. Α, 248): (θρονόφωτος, εὐγλωττος ὁμιλητής)· καὶ ἡ περιφρημος ὑπερβολή: «Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή», (Ἰλ. Α 249) (=Καὶ ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τοῦτου γλυκύτερη ἀπὸ μέλι ἔρρεεν ἡ ὁμιλία).

Ἐπαινεῖται ὁ Νέστωρ διὰ σύνεσιν, ἐμπειρίαν, σοφίαν, δικαιοσύνην, ἀνοχήν, διαλλακτικότητα. Εἶναι διὰ τὸν ποιητὴν ἀρχιμύστης εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Ἥλιου. Εἶναι «ἱππότης τοῦ Ἥλιου».

3. Ὁ Ἥλιος.

Ὁ Ἥλιος ἀποκαλεῖται, ἀλληγορικά ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς υἱὸς τοῦ Τιτάνος Ὑπερίωνος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἥλιος λέγεται Ὑπερίων ἥτοι ὁ ὑπεράνω διερχόμενος, ὁ Ὑψιστος. Εἰς τὸν Ἥλιον ὀρκίζοντο οἱ ἥρωες καὶ οἱ κατέχοντες τὰ ἀπάρρητα. Ὁ Ἀγαμέμνων ὀρκίζει τὸν Μενέλαον καὶ τὸν Πάριον πρὸ τῆς μονομαχίας τῶν ἀναφώνων: «Ζεῦ πάτερ... κῦδιστε, μέγιστε

Ἡέλιός θ' ὅς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις» (Ἰλ. Γ', 276).

Ταυτίζεται ἀπὸ τὸν Ἡλιολάτρην μύστην Ὁμήρον ὁ Ἥλιος πρὸς τὸν Δία· ὁ ὁποῖος Ἥλιος τὰ πάντα παρακολουθεῖ, βλέπει, ἀκούει· ὀνομάζεται ἀκρόμη «πανδερκῆς» καὶ «πανόπτῆς» διότι διεισδύει διὰ τῶν ἀκτίων του, διὰ τῆς θερμότητός του πανταχοῦ εἶναι παντογνώστης.

4. Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς μύστας καὶ θρησκείας.

Ἀπὸ τὸν Ὁμήρον, ἀπὸ τοὺς μυσταγωγούς, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς θρησκείας, ἰδίως εἰς τὸν Μιθραϊσμόν καὶ τὰ ἀρχαῖα μυστήρια ὁ Ἥλιος λαμβάνεται συμβολικά: α) Ὅτι ἀνήκει εἰς τὰς «ἐμφανεῖς» (φανερὰς) θείας δυνάμεις καὶ κατέχει κατὰ Ἰουλιανὸν (βλ. «εἰς βασιλέα Ἥλιον» 138 κ.έ.) τὴν «μεσότητα» εἰς τὸν Κόσμον, ὅχι ὑπὸ πῇν σημασίαν ὅτι ἀπέχει ἐξ ἰσοῦ ἀπὸ δύο ἄκρα, ἀλλὰ ὡς «ἐνωτικὴν δύναμιν» πού συνδέει καὶ συγκρατεῖ τὴν «ἄρμονίαν» κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα τὴν ἐξαφανίζουσιν τελείως τὸ «ἐνείκος» (τὴν ἐχθρότητα).

Τρεῖς αἱ θεῖαι δυνάμεις εἰς τὸν Κόσμον: (βλ. Ἰουλ. ἀνωτ. 137. 140). α) «Αἰπερίκοσμοι», αἱ τοῦ Σύμπαντος, αἱ πέραν τοῦ νοητοῦ διὰ τὸν ἀνθρωπὸν ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἀχρόνον, τὸν Δημιουργόν. β) «Αἰἐμφανεῖς», αἱ φανεραὶ ἐνέργειαι ὅπως τοῦ Ἥλιου (διὰ τοῦ φωτός, θερμότητος, ἀκτινοβολιῶν κ.λ.π.). Αὗται παρέχουν ὡς δῶρον τὸ ὅτι: «ὁ περὶ τὴν Γῆν τόπος ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν» ἥτοι τὴν ὑπαρξίν του ὁ Γήινος κόσμος νὰ τὴν στηρίξῃ εἰς τὴν συνεχῆ γένεσιν ἢ γέννησιν, αὐξησιν, μεταβολὴν ἢ τὸν λεγόμενον μὲν θάνατον, ὅχι ὅμως ὑπὸ τὴν σημασίαν τῆς ἐξαφάνισεως, ἀλλὰ τῆς ἀλλογῆς, κα-

τὰ Ἑρμῆν τὸν Τρισμέγιστον (βλέπ. Λογ. ΙΒ'. 15,). καὶ γ) «Α Ἰ ν ο η τ α ἰ» αἱ πέραν τῆς ὕλης, αἱ πνευματικαὶ καὶ ψυχικαὶ. Καὶ τούτων τῶν δυνάμεων «τοῦ ν ο η τ ο ὕ Κόσμου βασιλεὺς ὁ Ἥλιος». Ὁ Ἥλιος λοιπὸν σύμβολον, φῶς φωτίζον, ἀλλὰ καὶ Φῶς πνευματικὸν καὶ Φῶς ἠθικόν, ἀλλὰ καὶ Φῶς αὐτὸς ὁ Δημιουργός.

5. Ὁ Νέστωρ ἀρχιμύστης.

«Ὁ Γερήνιος Ἰππότης Νέστωρ» (βλ. Ἰλ. Α, 632) ἔφερεν εἰς τὴν Τροίαν ἐκ τοῦ ἀνακτόρου τοῦ τῆς Πύλου, σύμβολον ἀναγνωρίσεως ὡς ἀρχιμύστου τοῦ Ἥλιου· λέγει ὁ ποιητὴς ἦτο «δ ἐ π α ς» ποτήριον καλλιτεχνικώτατον διακεκοσμημένον μὲ χρυσᾶ καρφιά ἦσαν ἐπάνω του τέσσαρα «ο ὕ α τ α» (αὐτιά, λαβαί)· ἐκατέρωθεν ἐκάστης λαβῆς ἀπὸ ἓνα χρυσοῦν ἀγριοπεριστερον εἶχε καὶ δύο πυθμένους.

Εἰς τὰ συμπόσια, ὅπου «Μύθοισιν ἐτέρποντο πρὸς ἀλλήλους ἐνέποντες» (Ἰλ. Α, 643) ἦτοι μὲ λόγους ἠὲ χαριστοῦντο, καὶ ἐτέρποντο μανθάνοντες, ἀναμεταξύ των συζητοῦντες, ἐκάθητο ἐπὶ «θρόνου φαεινοῦ ὁ γηραιός» (φωτεινοῦ, μεγαλοπρεποῦς, συμβόλου μεγάλου ἀξιώματος, προέδρου, ἀρχιμύστου)· ἔπινεν διὰ τοῦ ποτηρίου τοῦ ὁ ὑπέργηρος Νέστωρ «ἀ μ ο γ η τ ῖ» (ἀκούραιστα, χωρὶς νὰ μεθάῃ) ἐ-

νῶ οἱ κατὰ πολὺ νεώτεροὶ τοῦ ἥρωες πολὺ ὀλιγώτερον ὄν καὶ ἔπινον ἀπεχώρουν ἀπὸ μέθην.

Ἰδοῦ τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς ὅλης εἰκόνος ὁ συμβολισμός: Αἱ 4 λαβαί, τὰ δύο ἡλιοστάσια (Δεκεμβρίου καὶ Ἰουνίου) καὶ αἱ δύο ἰσημερία (Μαρτίου καὶ Σεπτεμβρίου)· τὰ 4 ζεύγη τῶν ἀγριοπεριστερῶν «πελειάδων» οἱ ὅκτω ἀκόμη μῆνες τοῦ ἔτους. Οἱ δύο, πυθμένες, αἱ δύο φαινομενικαὶ σφαῖραι, αἱ οὐράνιοι, ἐντὸς τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι περιστρέφονται οἱ πλανῆται καὶ ὁ Ἥλιος. Τὸ π ο τ ῆ ρ ι ο ν κοσμικόν, ἀλλὰ καὶ Ἥλιακόν σύμβολον.

Ὁ φ ω τ ε ι ν ὸ ς θ ρ ὶ ο ς ἀρχιμύστου, διδασκάλου εἰς τελεστήρια· ο ἶ ν ο ς, τὸ π ν ε ὕ μ α συμβολίζει, τὴν μάθησιν, τὴν σοφίαν, τὴν σύνεσιν, ποῦ παρέχουν ταῦτα καὶ ποῦ δὲν προκαλοῦν κορεσμόν καὶ ἀνηδονίαν, ἀλλὰ καὶ ἀποκλείουν παρεκτροπὰς, ὅπως ἀπὸ τὴν μέθην.

Ε ὕ ν ὀ η τ ο ν ἐ κ τ ῶ ν ἀ ν ω τ ῆ ρ ω καὶ τὸ ἠθικὸν διδασμα. Ἀπεχώρουν μεθυσμένοι, (ζαλισμένοι ὅποιο πνευματικὴν μέθην) οἱ ἥρωες ὡς ἀμαθεῖς.

Κατὰ τὸν Φωκυλίδη ν (βλ. συλλ., λυρ. σελ. 90), τὸν Μιλήσιον περὶ τὸ 540 π.Χ.: «Ὁ ὕ χ ω ρ ε ῖ μ ε γ ᾶ λ η ν δ ι δ α χ ῆ ν ἁ δ ῖ δ α κ τ ο ς ἀ κ ο ῆ ὄ σ ὕ γ ᾶ ρ δ ῆ ν ο ἔ ο υ σ ι ν ο ἷ μ η δ ἔ π ο τ ε ἔ σ θ λ ᾶ μ α θ ὄ ν τ ε ς» ἦτοι: ἀδιδάκτος

νοῦς (ἀμύητος, ἀμυσταγώγητος) δέν δύναται νά νοήσῃ, νά ἀφομοιώσῃ λεπτήν φιλοσοφικήν ἢ ἠθικήν ἢ ἐιδικήν διδασχὴν διότι ὅπωςδήποτε οὐδέποτε ἀπασχολεῖ κάτι τήν διάνοισιν. ἐκείνου ποῦ δέν κατενόησε ποία ἡ ἀξία καί ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας καί τῆς ἠθικῆς θιώσεως.

6. Αἱ βόες τοῦ Ἥλιου.

Εἰς τὸ μ, 127—141 τῆς Ὀδυσσεΐας ὁ ποιητὴς παρουσιάζει τὴν ἀλληγορικὴν εἰκόνα τοῦ Χρὸνοῦ ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐλάχιστοι (ἀπὸ ὄλους τοὺς συμπολεμιστάς του μόνος ὁ Ὀδυσσεύς) ἐξαγνίζονται καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀθανασία (τὴν Ἰθάκην των) ἐνῶ οἱ πολλοὶ ταλαιπωροῦνται καὶ ἀγωνίζονται εἰς τὴν ζωὴν ἀνόητα («νήπιοι, ὄλοντο», Ὀδύσ. α, 5—10) καὶ ἄνευ συναισθήσεως τοῦ προορισμοῦ των κατὰ τὴν γῆιν διαβίωσιν (τὸ περιπετειῶδες ταξίδιον τῆς ζωῆς). Ἰδοὺ ἡ ἀλληγορικὴ εἰκὼν περιληπτικά:

Αἱ θυγατέρες τοῦ Ἥλιου Λαμπετή (λάμψις ἱπταμένη) καὶ ἡ Φάεθουσα (φῶς τρέχον) ἐποίμηνον εἰς τὴν Θρινακίαν νῆσον (τὸν χώρον τὸν Οὐράνιον τοῦ Ἥλιακοῦ συστήματος καὶ ὄχι τὴν νῆσον Σικελίαν — Τρινακρίαν — ὅπως ἐρμηνευταὶ καθώρισαν!!) ἐπὶ τὰ ἀγέλας θεδιῶν ἐκ 50 ζώων ἐκάστη καὶ ἐπὶ τὰ ἀγέλας

προβάτων ἐκ 50 ἐπίσης ζώων ἐκάστη, καὶ οὔτε ἐγίνοντο περισσότεροι αἱ ἀγέλαι καὶ τὰ ζῶα, οὔτε ὀλιγώτεροι. Συμβολίζουν: Τὸ ἐπτά, τὴν ἐβδομάδα 50 ἐβδομάδες πρὸς 7 ἡμέρας 350 ἡμέραι (τοῦ ἔτους τοῦ Σεληνιακοῦ τότε, τῶν 12 μηνῶν) ἐκ τοῦ ἐνὸς εἵδους τῶν ζώων καὶ 350 νύκτες ἐκ τοῦ ἄλλου εἵδους τῶν ζώων. Ὁ τ α ὕ ρ ο ς καὶ ὁ κ ρ ι ὁ ς οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν θεοῖ διῶ ν καὶ προβάτων εἶναι ζωδια εἰς τὸν ζωδιακὸν κύκλον, περὶ τὴν ἑαρινὴν ἡμερίαν. Τὰ ζωδια ἄθεν γνωστὰ πρὸ τοῦ Ὀμήρου.

Ὅλα ὅσα λέγει ὁ ποιητὴς εἰς τὸ μ, τῆς Ὀδυσσεΐας περὶ Σειρήνων, Σκύλλας, Χαρύβδιος, βοῶν Ἥλιου, ὡς προφητείας διὰ τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοὺς συντρόφους του, ὑπὸ τῆς Κίρκης, (συμβόλου τῆς Προνοίας καὶ Εἰμαρμένης) εἶναι ἀλληγορικαὶ ἐκ διδασκαλιῶν εἰς τὰ μυστήρια (τάς μυστικὰς τῶν ἐκλεκτῶν ἀδελφότητας) περὶ προορισμοῦ καὶ σκοποῦ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου (μεταβολῆς).

Τοῦτο προλέγει ὁ ἀρχιμύστης ποιητὴς διὰ τῆς Κίρκης εἰς τοὺς δύο εἰσαγωγικοὺς στίχους τῆς μακρᾶς μυστηριακῆς του διδασκαλίας: (Ὀδ. μ, 21, 22): «Σχέτλιοι, οἱ ζῶντες ὑπῆλθετε δῶμ' Ἀΐδαο, διοθανέες, ὅτε τ' ἄλλοι ἄπαξ, θηήσκουσ' ἀνθρωποῖν. ἦτοι: Ὑπομονητικοὶ καὶ τολμηροὶ οεῖς ποῦ ζωντανοὶ κά-

τω στόν "Αἰδη πῆγατε δύο φο-
ρές ἀφοῦ πεθάνατε· ἄλλοι δ-
μως ἄνθρωποι τελειώνουν («ἀ-
παξ») τὸ νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ
ξανασγεννιῶνται. Ὑπαινιγμὸς
τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐνσαρκώ-
σεων, τῶν διδασκομένων εἰς
τὰ μυστήρια, ὅπως κατωτέρω
ἐπεξηγεῖται εἰς τὴν ἀλληγορι-
κὴν εἰκόνα «τοῦ Ἀντροῦ
τῶν Νυμφῶν» Ὀδύσ. ν,
102—112.

7. "Αντρον τῶν Νυμφῶν.

Ὁ Νεοπλατωνικὸς φιλόσο-
φος καὶ Μιθραϊστῆς (Ἡλιολά-
τρης) Πορφύριος¹ πρὸς ἑρμη-
νεῖαν τῶν ἀνωτέρω 10 Ὀμηρι-
κῶν στίχων ἔγραψε μελέτην ἐξ
27 σελ. Εἰς τοὺς στίχους τού-
τους ὁ ποιητὴς δίδει τὴν ἀλλη-
γορικὴν εἰκόνα:

«Εἰς τὴν Ἰθάκην, εἰς
κάποιον λιμάνι τοῦ θαλασσίου
γέροντος Φόρκυνος ἄ-
φησαν οἱ Φαίακες κοιμώμενον
τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ πλούσια
δῶρα πλησίον ἐλαίᾱς·
«Ἀντρον» (Σπήλαιον)
ἐκεῖ «ἐπήρατον» (ἀ-
ξιογάπητον) καὶ «ἡεροι-
δές» (ὀμιχλῶδες, σκοτεινόν)
ἱερὸν τῶν Νυμφῶν πού κα-
λοῦνται Νεράτιδες. Εἶναι μέσσα
ἐκεῖ «κρᾶτῆρες» καὶ
«ἀμφορεῖς, λίθινοι
(κανάτια καὶ πιθάκια)· συχνά-
ζουν καὶ μέλισσαι· ὑ-
πάρχουν καὶ λίθινοι μα-
κρόστενοι ἀργαλεῖοι,

οἱ αἱ νύμφαι ὑφαίνουν θα-
λασσοπόρφυρα ὑφάσματα θαῦ-
μα νὰ τὰ βλέπῃς. Ἀστεί-
ρευτα τρέχουν νερά. Δύο
ὑπάρχουν θύραι· ἡ βορει-
νὴ ἰδιὰ νὰ καταβαίνουν ἄν-
θρωποι καὶ ἡ νοτιὰ «θιε-
ωτέρα» (ἱερωτέρα) ἀπὸ τὴν
ὁποῖαν ἀπαγορεύεται νὰ εἰσέρ-
χωνται ἄνδρες, ἀλλὰ εἶναι
δρόμος «ἀθανάτων».

8. Ἑρμηνεῖα εἰκόνος.

Ὁ Πορφύριος ἑρμηνεύων αὐ-
τὴν πολλὰ ἀποκαλύπτει ἐκ τῆς
Ἡλιολατρείας εἰς τὰ Μιθραϊ-
κὰ μυστήρια. Ἐλαίᾱ, μυστι-
κὸν σύμβολον ἱεροῦ ἄνευ κά-
ποιου συμβόλου ἀναγνωρίσεως
ἱερὸν δὲν ἰδρύετο. "Αντρον
(Σπήλαιον) ἐλέγετο τὸ τε-
λεῖστον τῶν Μιθραϊ-
κῶν μυσήσεων: (βλέπ. Ἀντ.
Νυμ. 6): «Καὶ Πέρσαι τὴν εἰς
κάτω κάθοδον τῶν ψυχῶν καὶ
πάλιν ἔξοδον μυσταγωγοῦντες
τελοῦσι (μουῶν) τὸν μύστην
(μουούμενον) ἐπωνομάσαντες
Σπήλαιον τὸν τόπον· εἰκό-
να τοῦ Κόσμου, ἀνιερῶσαντες
(ἀφιερῶσαντες) εἰς τιμὴν τοῦ
πάντων ποιητοῦ καὶ πατρὸς
Μίθρα». Τὸ Σπή-
λαιον σύμβολον τοῦ
Σύμπαντος.

Τὰ ἀντιφατικὰ ἐπίθετα, τὸ
σκεπασμένον καὶ σκοτεινόν
Σπήλαιον νὰ λέγεται «ἐπήρα-
τον» (ἀξιογάπητον), καὶ «ἡε-
ροειδές» (ὀμιχλῶδες,
θαμπόν), ἀλληγοροῦν τὴν δι-
πλὴν σύνθεσιν τοῦ κόσμου· τὴν
ὕλικὴν καὶ αἰσθητὴν ὡς εὐχά-
ριστον ἀλλὰ καὶ τὴν πνευμα-

(Σημ. 1. Τῆς μελέτης ταύτης δη-
μοσιεύεται μεταφρασὶς μας μετὰ
πολλῶν σχολίων).

τικήν καὶ ψυχικήν, τὸν νοη-
τὸν κόσμον, ὡς ἡμιχλῶδη
καὶ δυσκολονόητον. Συμβολί-
ζουν ἀκόμη τὴν ἐπιφανειακὴν
διὰ τῶν αἰσθήσεων μάθησιν,
ἀλλὰ καὶ τὴν προσπάθειαν τῆς
εἰς βάθος ἐρεύνης διὰ τὴν ἀπο-
κάλυψιν τῆς ἀληθείας ὑπὸ τῶν
μυστῶν.

Αἱ νύμφαι τοῦ Ὀμηρικοῦ
Ἄντρου συμβολίζουν, κα-
τὰ Πορφύριον, ἐπὶ λέξει «τάς
εἰς γένεσιν ἰούσας (πορευομέ-
νας) ψυχάς» (τὴν ἐνσάρκω-
σιν). Κρατὴρ σύμβολον
πηγῆς εἰς τὸν Μιθραϊσμόν·
ἀμφορεῖς δοχεῖα ὕγρων,
ὅπως καὶ πᾶ. ἄστειρευ-
τα νερά κατὰλληλα καὶ
ἀναγκαῖα διὰ τὴν συμβολικὴν
κατὰ τὴν μῆσιν κάθαρσιν τοῦ
μουμένου, Αἱ μέλισσαι
διότι καὶ τὸ μέλι ἐν ὑπὸ τὰ
χρήσιμα κατὰ τὴν μῆσιν ὕ-
γρᾳ.

Ὁ θαλάσσιος γέρον Φόρ-
κυς εἶναι, ἐκ τῆς θυγατρὸς
τοῦ Θωώσης καὶ τοῦ Ποσειδῶ-
νος, πάππος τοῦ Κύκλωπος Πο-
λυφήμου τὸν ὁποῖον ἐτύ-
φλωσεν ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλληγο-
ροῦν τὴν ἀνάγκην ἐξεργισμοῦ
τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ ἐξευμενι-
σμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Γενικώ-
τερον οὐδεὶς ἀπενίξει τὴν ἀγιό-
τητα πρὶν ἀπαλλαγῇ καὶ τοῦ
τελευταίου ἐλαττώματός του
καὶ τῆς παραμικρᾶς κακίας
ποῦ τοῦ ἀπέμεινε. Μόνον ὁ ἄ-
γνος καὶ ἄσπιλος εἰσέρχεται
εἰς τὴν ἀθανασίαν.

Οἱ λίθινοι ἀργαλεῖ-
οι «οἱ περιμήκεις» (στε-
νόμακροι) δίδουν διπλὴν ἀλλη-

γορίαν. Αἱ Νύμφαι, (αἱ
κατερχόμεναι ψυχὰς πρὸς ἐν-
σάρκωσιν), ὑφαίνουσι ἐπὶ τοῦ
σώματος τὴν βίωσίν των, τὴν
ἀνθρωπίνην ἐπὶ τῆς Γῆς ζωὴν,
ἢ ὅποια εἶναι πραγματικὰ
«θαῦμα ἰδεῖσθαι» (κάτι τὸ ἐκ-
πληρτικὸν νὰ τὸ βλέπῃς), σύν-
θεσις ἔξοχος, ροδοκάκκινον ὀ-
λικὸν σῶμα, κινήσεις αὐτοδύνα-
μός, σκέψεις καὶ ὁμίλια. Συμ-
βολίζει ὅμως καὶ τὴν λάφνα-
κα (τὸ λίθινον φέρετρον) μέ-
τᾳ ὁσπᾶ, τὰ λείψανα τῆς βιώ-
σεως.

Ἄς προσέξωμεν τὰς θύρας·
διατὶ δύο; διατὶ μία πρὸς βαρ-
ρῶν «καταισθητὴ ἀνθρώποις»
καὶ ἡ ἄλλη πρὸς Νότον «δόδος
ἀθανάτων» ἀπηγορευμένη εἰς
ἄνδρας;

Εἰς οὐδὲν Ἱερὸν ἢ Ναὸν ἀρ-
χαῖον ἢ θύρα εἰσόδου ἔκειτο
πρὸς Βαρρᾶν. Μόνον ἐξ Ἀνα-
τολῶν. Ὁ μύστης Ὀμηρος
γνωρίζει ὅτι εἰς τὸ βορείότε-
ρον σημεῖον τοῦ Ζωδιακοῦ κύ-
κλου εὐρίσκεται τὸ ζῶδιον τοῦ
Αἰγύοκερω τοῦ ὁποῖου
ἄρχει ὁ Κρόνος, ἀλληγο-
ρία τοῦ Χρόνου, κατὰ
τὸ Χειμερινὸν Ἡλιοστάσιον. Ἐ-
κεῖ, κατὰ τὸ παλαιὸν Ρωμαϊ-
κὸν ρητόν, ἦτο «*moris janua
vita*» ἦτοι ἡ θύρα (διαβάσε-
ως) ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν
ζωὴν ἢ θύρα τὴν ὁποῖαν ἤνοι-
γεν ὁ Κρόνος (Χρόνος) διὰ νὰ
περάσουν αἱ νύμφαι (ψυχὰς)
αἱ «ἰούσαι» κατερχόμεναι, κα-
τὰ Πορφύριον, πρὸς ἐνσάρκω-
σιν (νέαν βίωσιν). Μόνον ἀν-
θρώπιναι ψυχὰς. Ἡ Νοτιὰ θύρα
δὲν λέγεται τῶν Θεῶν, ἀλ-

λά «δόδος ἀθανάτων»· συμβολίζει τὰς ψυχὰς αἱ ὁποῖαι συνεπλήρωσαν τὸν γήινον κύκλον τῶν ἐνσαρκώσεων καὶ ὀδεύουν πρὸς τοὺς ἀγίους, τοὺς ἀθανάτους.

Διὰ τὴν ἐξηγήσιν ὁ Παρφύριος διατί αἱ θύραι τίθενται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ πρὸς Βορρᾶν καὶ πρὸς Νότον, περιγράφει τὰ ζώδια, τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου δηλ. τῆς φαινομενικῆς ἐπησίας περιστροφῆς τῶν πλανητῶν καὶ τῆς ἐκάστοτε θέσεως αὐτῶν καὶ τῆς Γῆς ἐν σχέσει πρὸς ἀπλανεῖς ἀστέρας.

Δύο τὰ ἄκρα (τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἐν τῷ Οὐρανῷ, τὸ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ (Ἡλιοστασίου) εἰς τὸν Αἰγόκερων καὶ τὸ τοῦ θερινοῦ εἰς τὸν Καρκίνον.

Ἔχουν μὲ τὴν σειράν αἱ θέσεις τῶν ζωδίων ἀπὸ Καρκίνου πρὸς τὸν Αἰγόκερων ὡς ἑξῆς: «Πρῶτον μὲν Ἀέοντα οἶκον Ἡλίου, ἔπειτα Παρθένον Ἑρμοῦ, Ζυγὸν Ἀφροδίτης, Σκορπιὸν Ἀρεως, Τοξότην Διός, Αἰγόκερων Κρόνου· ἀπὸ δὲ Αἰγόκερω «ἐμπαλιν» (ὀπισθοδρομικά), Ὑδροχόον Κρόνου, Ιχθύας Διός, Ἀρεως Κριόν, Ταῦρον Ἀφροδίτης, Διδύμους Ἑρμοῦ, καὶ ἐπιστρέφομεν, εἰς τὸν Καρκίνον τῆς Σελήνης, ὅθεν ἤρχισαμεν. (Πορφ. Ἀντρ. Νυμ. 21 κ.έ.).

9. Ὁ Πλάτων περὶ ἐνσαρκώσεων.

Καὶ ὁ Πλάτων, (βλ. Πολιτ. Χ, 614 κ.έ.) λέγει: «αἱ ψυχαὶ φθάνουν (μετὰ τὸν θάνατον) εἰς κάποιον τόπον «δαιμόνιον» (θεῖον, περίφημον) εἰς τὸν ὁποῖον καὶ τῆς Γῆς δύο εἶναι χάσματα (θύραι), συσχετιζόμενα μεταξύ των· καὶ τοῦ Οὐρανοῦ πάλιν πρὸς τὰ ἄνω ἄλλα (δύο) ἀκριβῶς ἀπέναντι». Δικάζονται ἐδῶ ὅσαι φθάνουν καὶ αἱ δίκαιαι πορεύονται τὴν (δόξιν) τὴν δεξιάν καὶ ἄνω διὰ τοῦ Οὐρανοῦ, αἱ δὲ ἄδικοι τὴν ἀριστεράν καὶ κάτω.

Ἐπίσης ὁ Πλάτων διδάσκει (βλ. Πολ. Χ, 617) τὸν κύκλον γεννήσεων τῆς αὐτῆς ψυχῆς μέχρις οὗτο: «οὐχ ἡμᾶς δαίμων ἀλήξεται, ἀλλ' ἡμεῖς δαίμονα αἰρήσεσθαι» ἦται ἡ μοιραία ἀνάγκη δὲν θά λήξῃ, δὲν θά σᾶς ἀπαλλάξῃ (νὰ συνεχίζετε τὴν ἔναρξιν καὶ ἄλλης περιόδου θνητῆς γήινης ζωῆς), ἂν σεῖς δὲν δαμάσετε διὰ τοῦ ἀγνοῦ σας βίου τὴν μοῖραν καὶ λυτρωθῇτε τῶν ἀναγεννήσεων. Τοὺς ἀνωτέρω λόγους ὁ Πλάτων θέτει ὅτι λέγει ἡ Μοῖρα Ἀνάχαισις, (ἡ μία ἐκ τῶν τριῶν θυγατέρων τῆς Ἀνάγκης) πρὸς τὰς ψυχὰς αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔτοιμοι νὰ κατέλθουν πρὸς νέαν ἐν τῇ Γῇ βίωσιν.

Καὶ ὁ μύστης Πλάτων μᾶς υποβοηθεῖ, εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἀλληγοριῶν καὶ συμβολισμῶν καὶ εἰκόνων τῶν μυσταγωγικοῦ ὕψηλοῦ ἐπιπέ-

δου διδασκαλιῶν τοῦ μεγάλου μύστου Ὀμήρου. Ἴδου ἡ ἀποκρυπτογράφησης, ἡ ἐρμηνεία δηλ. τῆς περιφήμου εἰκόνας τοῦ «Ἀντροῦ τῶν Νυμφῶν» εἰς τὴν Ὀδύσσειαν (ν, 102—112) τοῦ Ὀμήρου.

Ὁ Κρόνος ὁ κατὰ τὸν Πλούταρχον (βλ. Ὅσιρις καὶ Ἰσις κεφ. XXXII) Χρόνος τοῦ ὁποίου ἐμβλημα εἶναι: «mors janua vitae» (ὁ θάνατος ἡ θύρα τῆς ζωῆς) ρυθμίζει τὴν ἐναλλαγὴν: γεννήσεως

(καὶ γενέσεως γενικώτερον τῶν ὑλικῶν ὄντων), τῆς διαρκείας τῆς βιώσεως, καὶ τοῦ θανάτου, (ὕπὸ τὴν σημασίαν τῆς μεταβολῆς καὶ ὅχι τοῦ ἀφανισμοῦ) καὶ συνεχίζονται, κατὰ τὸν Ὀμηρον, Πυθαγόραν, Πλάτωνα καὶ ὄλων ἐκείνων ποὺ πιστεύουν εἰς τοῦτο, καὶ συνεχίζονται αἱ ἀναβιώσεις μέχρι τῆς «θεώσεως» τῆς ἀγιότητος, τῆς κατὰ Ὀμηρον εἰσόδου εἰς τὴν ὁδὸν Ἀθανάτω.

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ἀδετον 70. Δεμένον 100

ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΑΛΙΟ ΤΥΝ
ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Ἀδετον 70. Δεμένον 120

Λέο Φρομπένιους

Ἐξερευνητής-Φιλόσοφος

ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

Ἐωρτάσθη ἀπὸ τὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον τῆς Εὐρώπης ἰδιαίτερως ἡ 100ῇ ἐπέτειος τῆς γεννήσεως τοῦ Λέο Φρομπένιους (1873—1938), Γερμανοῦ ἐξερευνητοῦ καὶ φιλοσόφου, ὁ ὁποῖος ἔκαμε σημαντικές ἀνακαλύψεις γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῆς Ἀφρικῆς.

Ὁ Φρομπένιους διεκρίθη γιὰ τὸ εὐρὺ ἐπιστημονικὸ καὶ ὑψηλὸ ἀνθρωπιστικὸ του πνεῦμα. Μὲ τὸ ἔργον του «Παίδευμα» (ὁ τίτλος στὴν ἐλληνικὴ) θέλησε νὰ μεταδώσῃ τὸ μήνυμα τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅπως εἶχε γράψῃ καὶ ὁ Γκαίτε, ὁ Φρομπένιους ὑπεστήριξε ὅτι καὶ μὲν ὁ κόσμος ὡς σύνολον ἀνεβαίνει σὲ ἀμαδικές βαθμίδες προόδου, μὲ ἀποτέλεσμα τὶς μεγάλες γεωγραφικὲς καὶ φυλετικὲς διαφορὲς, ἀλλὰ ἕκαστος ἀνθρώπος ἔχει ν' ἀρχίσῃ τὸ δικό του ἀνέβασμα ἀπὸ τὴν ἀρχή, διὰ μέσου τῶν διαφορῶν περιόδων πολιτισμοῦ, γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἐπομένως, τὸ «παίδευμα» τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν εἶναι ἐνιαῖο. Καὶ πρέπει νὰ ἀντικρῶζουμε τὴν πορεία τῶν λαῶν στὸν πολιτισμὸ τοῦ ἀνθρώπου μὲ βλέμμα κατανόησης καὶ ἐνότητος.

Μὲ αὐτὸν τὸν προσανατολισμὸ ἐπραγματοποίησε 12 μεγάλες ἐξερευνητικὲς ἀποστολὲς στὴν Ἀφρικὴ, ποὺ τὴν διέσχισε σχεδὸν ὁλόκληρη, γιὰ νὰ φέρῃ εἰς φῶς ἐντυπωσιακὰ εὐρήματα τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς δημιουργίας τῆς Μαύρης Ἠπείρου. Ἐγράψε 50 περίπου βιβλία. Τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του, τὸ ἔζησε σὲ θαμνώδεις ἐκτάσεις, τροπικὰ δάση καὶ σαβάνες (λειμῶνες ἀπὸ καλαμιές).

Ὁ Φρομπένιους σὲ ἡλικία μόνον 21 ἐτῶν κατέπληξε τὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον μὲ τὸ σύγγραμμά του «Μυστικὲς ἐταιρίες τῆς Ἀφρικῆς».

Εἶχε ἀνακαλύψῃ ὅτι στὶς ἐξωτερικὰ πρωτόγονες κοινωνίες τῆς Ἀφρικῆς ἐλειτουργοῦσαν μυσταγωγικὰ συστήματα, ποὺ μετέδιδαν ὠρισμένες ὑψηλὲς πνευματικὲς ἀξίες διὰ μέσου μυσέων. Οἱ μυστικοὶ (ἢ καλύτερα: μυητικοὶ) ὅμιλοι ἀπελάμβαναν μεγάλου κοινωνικοῦ σεβασμοῦ καὶ συχνὰ κατεῖχαν τὴν ἀληθινὴ ἐξουσία, ἀντὶ τῆς ὀνομαστικῆς τῶν φυλάρχων. Εἶχαν γιὰ τὶς συναντήσεις τῶν ἐδικῶν οἰκήματα ἢ «ιερά ἄλση». Ἐκεῖ ἐδέχοντο τοὺς μυουμένους, ἐκ τῶν ὁ-

ποίων απέκλειοντο για πάντα αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἔφηβοι. Γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς δεκτὸς στὶς μυστικὲς ἑταιρίες ἔπρεπε νὰ συμπληρώσῃ ὠριαμένη ἡλικία καὶ γιὰ νὰ ἀναλάβῃ ἀξίωμα, τὸ 35ον ἔτος. Γιὰ τὴν εἰσοδοχὴ τῶν ἐνηλίκων, οἱ ὁποῖοι, ἔτσι, εἰσῆρχοντο στὴν κοινωνία ὡς ὑπεύθυνα μέλη της, ἠκολουθεῖτο «τυπικὸν» τελετουργίας. Οἱ ἀξιωματοῦχοι τῶν μυστικῶν ἑταιριῶν ἐξοῦσαν χωριστὰ ἀπὸ τὴν κοινότητα, ἀποτελοῦντες, τρόπον τινά, τὸ ἱερατεῖον τῆς θρησκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀγωγῆς τῶν ἐκλεκτῶν. Εἶχαν κανόνες αὐστηροὺς ὡς πρὸς τὴν κατοικία, τὴν διατροφή, τὸν γάμο καὶ τὶς σεξουαλικὲς σχέσεις. Ὁργάνωναν, κατὰ τακτὰ διαστήματα, δημόσιες τελετουργίες, μὲ παρελάσεις μετῃμφισμένων, ἑορτές, χοροὺς καὶ «ἐρα ὄργια», τῶν ὁποίων τὸ νόημα ἦταν κρυμμένο γιὰ τοὺς ἀμυήτους. Φαίνεται ὅτι βασικὸς στόχος τοῦ μυσταγωγικοῦ αὐτοῦ «παιδεύματος» ἦταν ἡ τοποθέτησις ἑναντι τοῦ φαινομένου τοῦ θανάτου.

Ὁ Φρομπένιους εἶχε συναρπαστικὲς ἀμπειρίες ἐν πρακειμένῳ. Δυτικὰ τοῦ ποταμοῦ Κασαί (μεταξὺ Κογκὸ καὶ Ἀγύλας), στὴν περιοχὴ τοῦ παραποτάμου Κβίλου συνήντησε φυλὲς καννιθάλων, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ θάνατος ἦταν, ἀπλῶς στατα, πηγὴ... τροφῆς, ὅπως τὸ κινήγι καὶ τὸ ψάρεμα. Ἐπολεμοῦσαν ἀδιάκοπα ἀναμεταξύ των καὶ ὅποιος ἐσκότωνε τὸν ἄλλον, τὸν ἔτρωγε. Ἐξ ἄλ-

λου, γέροντες δὲν εὗρῃκε ἀφρομπένιους σ' ἐκείνη τὴν περιοχὴ. Ὅταν οἱ κρόταφοι τῶν ἀνδρῶν ἔπαιρναν τὸ γκρίζο χρῶμα οἱ νεώτεροι τοὺς ἔδιναν νὰ πιοῦν δηλητήριο καὶ κατόπιν τοὺς ἔτρωγαν.

Ἀλλὰ στὸ πλεῖστον τῆς Ἀφρικῆς, οἱ γέροντες ἦσαν ἀντικείμενον σεβασμοῦ καὶ οἱ νεκροὶ ἀπελάμβαναν τιμῶν ἐπιθανάτιων. Στὴν περιοχὴ τῆς Καπουλούμπα ἔτυχε νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ἐπιθανάτιο θρήνο ἑνὸς πατέρα, πού ἔκειτο νεκρὸ ἐνώπιόν του τὸ δέκατο καὶ τελευταῖο παιδί του. Ἦταν ἕνας θρήνος φιλοσοφημένος. Ὁ χαροκαμμένος πατέρας λεγόταν Καθάμπα. Ἀλλὰ δὲν ἐχρησιμοποίησε οὔτε μίαν φορὰ τὸ ὄνομά του στὸ πρῶτο πρόσωπο.

Ἦταν μίαν φορὰ ἕνας, Καθάμπα, ἔλεγε. Εἶχε δέκα παιδιά καὶ τοῦ πέθαναν τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο. Θρηνοῦσε καὶ ρωτοῦσε: «Ποῦ εἶναι τὰ παιδιά μου;» Τὸν ἀκουσε ὁ Κακούλλου καὶ τὸν ρώτησε: «Τί φωνάζεις ἔτσι; Τί σοῦ συμβαίνει;» Καὶ ὁ Καθάμπα ὑπήντησε: «Ποῦ εἶναι τὰ παιδιά μου;». Καὶ ὁ Κακούλλου τοῦ εἶπε: «Πήγανε στὸ μέσον τοῦ δρόμου καὶ θὰ λάβῃς ἐκεῖ τὴν ἀπάντησιν».

Ὁ Καθάμπα θυγῆκε ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ πῆγε στὴ μέση τοῦ δρόμου. Ἕνας ἄνθρωπος ἐπέρασε. Τὸν ἐρώτησε: «Ποῦ εἶναι τὰ δέκα παιδιά μου;». Ἐκεῖνος ἀπήντησε μόνον: «Μὲ λένε Ἑστέρας. Καὶ ἀπαμακρύνθηκε.

Κυριοι,

Παρακυλῶ ἀποστέλλατέ μου με δεμα «ἐπὶ ἀντικαταβολῇ» τὰ κάτω-
 θι σημειούμενα βιβλία, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν, εἰς τὴν κάτωθι
 διεύθυνσίν μου.

Μετα τιμῆς

(ὑπογραφή)

Ὄνοματεπώνυμον

Διεύθυνσις

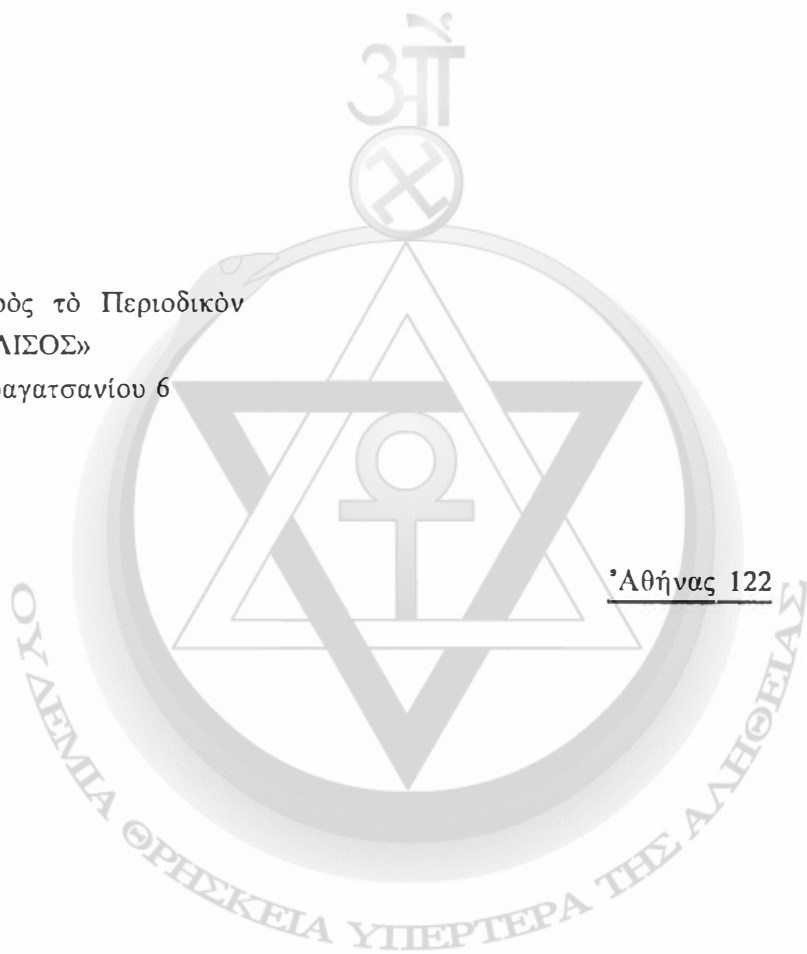
Βιβλία

Besant-Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	Ἀρχ	150
C. Jinarajadasa	Ἡ Ἀποκριφὸς ἐξελίξις τῆς Ἀνθρω- πότητος	»	100
N. Sri Ram	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	»	50
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου	»	20
K. Μελισσανρόπουλος	Ὁ Ὁρισμὸς	»	60
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρῖσναμοῦρτι	»	70
»	ΜΗΤΙΣ (τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	»	120
ΙΛΙΣΟΣ, Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1956-57-58		»	120
ΙΛΙΣΟΣ, Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1959-60-61		»	120
Συνδρομὴ ΙΛΙΣΟΥ 1974 (ἐξ. κοῦ \$5)		»	100

Σύνολον Ἀρχ.

Πρὸς τὸ Περιοδικὸν
«ΙΛΙΣΟΣ»
Δραγατσανίου 6

Ἀθήνας 122

Ἀγέλη βοῶν σε ἀπεικόνιση, που ἀνεκάλυψε ὁ Φρομπένιους σε θράχους τῆς Λιθύης

Τρεῖς ἀκόμη ἄνθρωποι ἐπέρασαν. Τοὺς ἔθεσε ὁ Καθάμπας τὸ ἴδιο ἐρώτημα. Ἐκεῖνοι ἀπήντησαν, λέγοντας τὸ ὄνομά του ὁ καθένας. Ἦταν ἡ Ὠρα τῆς Ὀμιλίας, ὁ Βαθύς Ὑπνος, ὁ Ἀνήσυχος Ὑπνος.

Πέρασαν δύο ἀκόμη ἄνθρωποι. Ἡ Αὐγὴ καὶ ἡ Πρωΐα. Εἶπαν τὸ ὄνομα τους καὶ ἀπομακρύνθηκαν. Ὁ Καθάμπας γύρισε στὴν καλύβα του. Καὶ εἶπε στὸν Κακούλλου: «Πέρασαν ἑξὶ ἄνθρωποι, τοὺς ἐρώτησα, κανένας δὲν μοῦ ἀπήντησε. Μοῦ εἶπαν μονάχα ὁ καθένας τὸ ὄνομά του καὶ πέρασαν ».

Καὶ ὁ Κακούλλου τοῦ εἶπε: «Σοὺ ἀπήντησαν μὲ τὸ πέρασμά τους. Ὅπως ἡ Ἑσπέρα, ἡ Ὠρα τῆς Ὀμιλίας, ὁ Βαθύς Ὑπνος, ὁ Ἀνήσυχος Ὑπνος, ἡ

Αὐγὴ καὶ ἡ Πρωΐα ἐπέρασαν, ἔτσι ἐπέρασαν καὶ τὰ δέκα παιδιὰ σου κι' ἔφυγαν ».

Ὁ Φρομπένιους συνεκέντρωσε πολὺτιμο ὕλικό γιὰ τὶς θρησκευτικὲς τῆς Ἀφρικής καὶ ἀπέδειξε ὅτι σὲ μερικὰ θεμελιώδη σημεῖα ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι σκέφθηκαν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Στὴν περιοχὴ Γιορούμπας, ἡ ἀρχαία λαϊκὴ πίστις ἀνέφερε ὅτι ὁ κόσμος ἐδημιουργήθηκε ἀπὸ ἕνα πρωταρχικὸ ζευγάρι, τὸν Ὁθατάλλα καὶ τὴν Ὁδοῦδουα. Ὁ Ὁθατάλλα ἦταν ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ Ὁδοῦδουα θεὰ τῆς γῆς. Ὁ Οὐρανὸς καὶ Γαῖα, γονεῖς τῶν Τιτάνων. .

Ἐπίσης ὁ Φρομπένιους, ἂν καὶ ἦσαν γνωστὲς οἱ προϊστορικὲς ἀπεικονίσεις σὲ θράχους

σέ διάφορα μμήματα της 'Αφρικής, υπήρξε ο πρώτος, ο οποίος ανέκάλυψε και κατέταξε έπιστημονικώς 5.000 παρόμοιες απεικονίσεις παραθρόνων πολιτισμών.

Ειδικώτερα, ανέκάλυψε στην έρημο της Λιβύης απεικονίσεις έλεφάντων και άγέλης βοών, καθώς και ανθρώπων. 'Απεδείχθη έτσι ότι στην σημερινή Σα-

χάρα έξούσαν άλλοτε άνθρωποι ως κυνηγοί και κτηνοτρόφοι. Ήσαν, έπίσης, έξαιρετικώς ένδιαφέρουσαι αί άναικαλύμεις έργων τέχνης στην Νιγηρία, διά τών οποίων απέδειχθη ότι υπήρξεν εκεί, όπως και σ' όλη σχεδόν την 'Αφρική, ένας άγνωστος νατουραλιστικός ρυθμός.

"Ανθρώπε κείνο που αγαπᾷς
αὐτό και σύ θά γίνης:
Θεός αν τὸ Θεό αγαπᾷς και
γῇ αν τῇ γῇ λατρεύεις.

ΑΓΓΕΛ. ΣΙΕΝΕΣΙΟΣ

Ἡ μόνη σοφία που μπορούμε νά έλπίσουμε πώς θ' άποκτή-
σωμε είναι ἡ σοφία τῆς ταπεινότητας.

Τ. Σ. ΕΛΙΟΤ

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Ι Η Σ Ο Υ Σ

Έκυκλοφόρησε τὸ βιβλίον τοῦ
κ. Κωστή Μελισσαροπούλου «Ο Ἰησοῦς». Οἱ έπι-
θυμοῦντες νά τὸ άποκτήσουν ἄς άποστείλουν δρχ. 60
διά νά τὸ λάβουν εἰς τὴν διεύθυνσίν των ελεύθερον
ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΩΡΙΓΕΝΗΣ

ὁ «χαλκέντερος» (185 - 254)

Ὑπὸ ΗΛΙΑ Ν. ΜΠΕΡΗ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 2ου αἰῶνος ὁ χριστιανισμὸς εὐρίσκετο ἐν πλῆρει ἀναπτύξει. Διήρχετο, θεβαίως, περίοδον δοκιμασίας καὶ μάλιστα σοβαρᾶς. Ἀλλά, παρὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν Ρωμαίων Αὐτακρατόρων καὶ τὰς κατηγορίας τῶν ἐθνικῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν, κατῴρθωσε νὰ προσφέρῃ σὲ κάθε σκεπτόμενον ἀνθρώπῳ ἓνα νέον φιλοσοφικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον, ὅφ' ἐνὸς μὲν ἐθασίζετο, ὅσον ἀφορᾷ τὴν γνωσεολογίαν καὶ τὴν κοσμολογίαν του, ἐπὶ τῶν θάθρων τῆς Ἑβραϊκῆς ἀντολογίας, ὅφ' ἐτέρου δὲ ἐνεδυναμοῦτο ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν περὶ ἀγάπης τοῦ Ἰησοῦ.

Εἰς τὴν ταραχώδη καὶ σημαίνουσαν αὐτὴν ἐποχὴν, ἐπαρουσιάσθησαν ἀρκετοὶ μορφωμένοι ἀνθρώποι, χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι προσεπάθησαν, διὰ τῶν λόγων τῶν καὶ συγγραμμάτων τῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων τῶν, νὰ ἀντικρούσουν τὰς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν κατηγορίας τῶν ἐθνικῶν, ἀσχοληθέντες, τρόπον τινά, μὲ τὴν ἀπολογία τοῦ νέου θρησκευτικοῦ ρεύματος, κληθέντες δὲ ἐκ τούτου καὶ Ἀπολογηταί. Τοι-

οῦτοι ἄνδρες ἦσαν Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ ἄλλοι. Βασικὴν θέσιν κατέχει καὶ ὁ Ὡριγένης. Οὗτος, ὅμως, διὰ τῆς διαφόρου θέσεως, ἣν λαμβάνει ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ συστήματός του, παρουσιάζεται ὡς ὅλως ἐξέχουσα μορφή καὶ ἰδιάζουσα προσωπικότης, τὴν φιλοσοφικὴν θεωρίαν τοῦ ὁποῖου, ὡς πρὸς τὰς κεντρικὰς θέσεις αὐτῆς, θὰ προσπαθῶμεν νὰ ἀναπτύξωμεν ἐν συνεχείᾳ.

Ὁ Ὡριγένης ἐγεννήθη πιθανώτατα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ τὸ 185 ἐκ γονέων χριστιανῶν. Ὁ πατὴρ του Λεωνίδας ἐμαρτύρησε κατὰ τὸν ἐπὶ Σεπτίμιου Σεβήρου διωγμὸν. Τῷ 202, ἐγκατελείφθη εἰς χεῖρας τοῦ Κλήμεντος, εἰς τὴν περίφημον Κατηχητικὴν Σχολὴν τῆς Ἀλεξανδρείας τοῦ ὁποῖου καὶ ἐφοίτησεν, διαδεχθεὶς ἀργότερον αὐτὸν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδίδαξεν ἐπὶ τριάκοντα περίπου ἔτη (203—232). Τόσον ἡ φήμη τοῦ ἀνδρὸς διεδόθη πέραν τῶν ὁρίων τῆς χριστιανικῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κοινότητος, ὥστε ὡς μαθηταὶ αὐτοῦ προσήρχον-

το οὐ μόνον χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ ἔθνη καὶ Ἰουδαῖοι. Περί τὸ 232 ὁμῶς ἦλθεν εἰς ρῆξιν μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Δημητρίου, ὅστις καθήρεσεν σιναδικῶς τὸν Ὠριγένην, ὅστις καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ ἐξ Ἀλεξανδρείας καὶ νὰ συνεχίσῃ διδάσκων ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ μίαν δεκαεπταετίαν (232—249). Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διωγμοῦ τοῦ Δεκίου (249—250) συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη, βασανισθεὶς δὲ κατεβλήθη, τόσον ὥστε ἐκ τῶν κακουχιῶν νὰ ὑποκύψῃ περὶ τὸ 254, πιθανῶς ἐν Τύρῳ τῆς Φοινίκης.

Ὁ Ὠριγένης ὑπῆρξε πολυγραφώτατος συγγραφεύς, ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου ὠνομάσθη καὶ χαλκέντερος. Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν συγγραμμάτων του ἀναφέρονται περὶ τὴν κριτικὴν, ἀνάπτυξιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἢ ὑπὸ τύπον συντόμων ἐρμηνευτικῶν σχολίων, ἢ ἡθικῶν διηλικῶν ἐπὶ Γραφικῶν περικοπῶν ἢ καὶ ἐκτεταμένων ἐρμηνειῶν μετὰ φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν ἐμβασθύνσεων. Μετεχειρίζετο τὴν ἀλληγορικὴν μέθοδον ἐρμηνείας ἥτις τόσον κατηγορήθη ἀργότερον ὑπὸ τῶν ἐπικριτῶν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὑπὸ τὸ γράμμα τῆς Ἀγίας Γραφῆς δέον νὰ ζητῆται ὑψηλότερα πνευματικὴ ἔννοια. Ἐκ τῶν γνωστῶν ἔργων του, δύο εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, πρῶτον τὸ περίφημον ἀπολογητικὸν ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔργον του «Κατὰ Κέλσου», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀντίδρασιν, εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἐθνικοῦ φιλοσόφου «Ἀληθὴς Λόγος» τὸ ὁποῖον ἐγράφη περὶ τὸ 178 καὶ ἀποτελεῖ σύγγραμμά κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δεύτερον σπουδαῖον ἔργον τοῦ Ὠριγένους εἶναι τὸ «περὶ Ἀρχῶν», τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ πρῶτον ἐγχειρίδιον, ὅπερ ἀναπτύσσει συστηματικῶς τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀπόπειρα αὐτῇ δογματικῆς γίνεται διὰ τῶν μέσων τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, γεγονός, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαράτηρητον.

Ἀλλὰ, προτοῦ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συστήματος τοῦ Ὠριγένους, ἅς ρίψωμεν ἕνα βλέμμα εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς πολυμαθείας αὐτοῦ. Ὁ Εὐσέβιος μᾶς πληροφορεῖ περὶ τῶν σπουδῶν τοῦ Ὠριγένους ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὁ Πορφύριος προσθέτει, ὅτι ὁ Ὠριγένης παρηκολούθησε μαθήματα τοῦ Ἀμμωνίου Σακκά. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὠριγένους ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἦσαν αἱ βάσεις τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν, ἀπὸδειξις δὲ ὅτι οὗτος κατεῖχε τὸν Ὅμηρον εἶναι ἡ συχνὴ ἀναφορὰ εἰς αὐτὸν στὰ συγγράμματά του. Κυρίως, ὁμῶς, ἐμελέτησε τὸν Πλάτωνα, ἐκ τῶν ἰδεῶν τοῦ ὁποίου καὶ ἐνεπνεύσθη. Ὁ Πλάτων εἶναι ἕνας ὁλόκληρος κόσμος ἰδεῶν καὶ διανοημάτων. Ἡ ἰδιοφυΐα του προφέρει ποικίλας ἀπόψεις

αὐτοῦ ἔργον του «Κατὰ Κέλσου», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀντίδρασιν, εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἐθνικοῦ φιλοσόφου «Ἀληθὴς Λόγος» τὸ ὁποῖον ἐγράφη περὶ τὸ 178 καὶ ἀποτελεῖ σύγγραμμά κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δεύτερον σπουδαῖον ἔργον τοῦ Ὠριγένους εἶναι τὸ «περὶ Ἀρχῶν», τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ πρῶτον ἐγχειρίδιον, ὅπερ ἀναπτύσσει συστηματικῶς τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀπόπειρα αὐτῇ δογματικῆς γίνεται διὰ τῶν μέσων τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, γεγονός, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαράτηρητον.

καὶ παρουσιάζει ἀμέτρητα χαρκτηριστικά. Ἐν προκειμένῳ, δὲν εἶναι ὁ ἐξαίσιος διαλεκτικός τῶν αἰωνίων ἰδεῶν, ὁ ὁποῖος ἐπηρέασε τὸν Ὁριγένη, ἀλλὰ ὁ μυστικός, ὁ ἄλληγορικός Πλάτων. Οἱ πλατωνικοὶ μῦθοι, ἡ διδασκαλία περὶ Θεοῦ καὶ Προνοίας, ἡ ἀνώψωσις τῶν ψυχῶν, ἡ ἀθανασία αὐτῶν καὶ ἡ διάφορος μοῖρα ἐκώστης, μερικὲς ἰδέες τοῦ Τιμαίου, οὕτω παρουσιάζονται τὰ μέρη τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, τὰ ὅποια προσήρμοσεν εἰς τὸ σύστημά του ὁ Ὁριγένης. Αἱ προεκτάσεις εἰς τὴν Φαῖδρα καὶ τὸν μῦθον τῆς, εἰς τὴν Δημοκρατίαν, εἰς τὸν Φαῖδωνα, εἰς τοὺς Νόμους, ὑποφαίνονται συχνάκις εἰς τὰ ἔργα του.

Ὁ Ὁριγένης, λοιπόν, ἐδημιούργησε, τὸ πρῶτον, θεολογικὸν σύστημα διὰ τῆς συνθέσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας. Ἐν συντομίᾳ τὸ σύστημα τοῦ Ὁριγένους ἔχει ὡς ἐξῆς: Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ Ἐν. Παρουσιάζεται ὡς ἐνιαία ἀρχή, πνεῦμα καθαρὸν. Ὡς πανάγαθος ἀποκαλύπτει ἑαυτὸν καὶ ὡς ἀμετάβλητος πράττει πάντοτε τὸ αὐτό· ἀναγκαῖα συνέπεια τούτου εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Θεὸς «ἀεὶ δημιουργεῖ», ἐπεξηγεῖ δὲ ὁ Ὁριγένης ὅτι καὶ πρὸ τοῦ κόσμου τούτου ὑπῆρξαν ἕτεροι, ὁ ἰδικὸς μας δὲ δὲν εἶναι ὁ τελευταῖος.⁽¹⁾ Ὁ Θεὸς δὲν μετέχει τῆς φθαρτῆς ὕλης. Εἶναι

ὁ μόνος ἀσώματος, παρουσιάζεται δὲ ὡς ὑπερβατὴ καὶ ἀσύλληπτος ἡ φύσις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Σημειωτέον, ὅτι ὄργανον δημιουργικὸν τοῦ Θεοῦ ὑπῆρξεν ὁ Λόγος ἢ Υἱὸς αὐτοῦ ὑπὸ μίαν βασικὴν διαφορὰν: θεωρεῖται ὑποδεέστερος τοῦ πατρός, ἐν οὐσίᾳ δεύτερος θεός, ὑποδεέστερον δὲ τούτου εἶναι τὸ ἄγιον Πνεῦμα. Οὕτω, παρατηροῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ὁριγένης ἀσπάζεται καὶ ἀκολουθεῖ τὸ κρατοῦν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα σύστημα τῆς ὑποταγῆς. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι «τιμιώτερον πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ Πατρὸς διὰ Χριστοῦ γεγεννημένων» ἀλλ' ὡς «μείζων ἡ δύναμις τοῦ Πατρὸς· παρὰ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον», οὕτω «πλείων ἢ τοῦ Υἱοῦ παρὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον» διότι πρῶτον «ἀπεστάλη ὁ Σωτὴρ, εἶτα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον».⁽²⁾ Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ὁριγένους, ὅπως ὁ Πατὴρ δὲν θά ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ τοιοῦτος ἄνευ τοῦ Υἱοῦ, οὕτω δὲν εἶναι δυνατόν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ νοηθῇ παντοδύναμος Θεὸς ἄνευ τῶν ὄντων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐξασκεῖ τὴν παντοδυναμίαν του. Ὡς ἐκ τούτου δὲν νοεῖται Θεὸς ἄνευ κόσμου πνευματικοῦ, ὅστις εἶναι αἰώμιος καὶ ἀναρχος, ὡς ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ὄντα πνευματικά, λογικά καὶ ἐλεύθερα, ἀλλ' οὐχὶ φύσει ἀγαθὰ. Ἐχορηγήθη εἰς αὐτὰ τὸ αὐτεξού-

(1) «Περὶ Ἀρχῶν» 3, 5.

(2) Κατὰ Κέλσου: 1, 46

σιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡδύναμπο νὰ καταστοῦν ἀπ' ἐαυτῶν ἀγαθά. Ἡ κακὴ ὅμως χρῆσις τοῦ αὐτεξουσίου ὡς καὶ ἡ εἰς διάφορον βαθμὸν παρακοὴ καὶ ἀμέλεια τῶν πνευμάτων, ἡνάγκασεν τὸν Θεὸν νὰ προβῇ εἰς τὴν δημιουργίαν ὑλικοῦ κόσμου, ἔδωκε δὲ εἰς τὰ πνεύματα, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ ἐκτροπῆς ἐκάστου βαθμὸν ὑλικότητος, ποικίλονται ἐκάστοτε ἀπὸ πνεύματος εἰς πνεῦμα. Τοιοῦτοτρόπως, ἀνώτερα πνεύματα, ὡς οἱ ἄγγελοι, χρῆζοντα, ὅμως ἔτι ἀνωώσεως ἔλαβον αἰθέρια σώματα. Κατώτερα πνεύματα, ἥτοι αἱ ἄνθρωποι, ἐνεβλήθησαν εἰς σώματα ὑλικά, (3) ἐν τέλει δὲ οἱ ἀντιπαχθέντες πρὸς τὸν Θεὸν ἔλαβον σώματα κακόμορφα, μὴ ὁρατά, δημιουργηθέντων οὕτω τῶν δαιμόνων. Ἀκριβῶς δὲ πρὸς λύτρωσιν, πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν πνευμάτων ἀπὸ τῆς ὕλης ἔλαβον χώραν καὶ αἱ ἀπακαλύψεις τοῦ Λόγου εἶτε διὰ μέσου τῶν προφητῶν εἶτε, κυρίως διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν πράξεων τοῦ Ἰησοῦ. Ἐνταῦθα ὅμως χωρεῖ μία βασικῆς σημασίας παρατήρησις: Τὸ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ὁριγένους ἐμφανιζόμενον ὑλικόν

στοιχεῖον δὲν εἶναι οὔτε αἰώνιον οὔτε πραγματικόν, ἀντιθέτως δὲ παρουσιάζεται ὡς οὐκ ὄν καὶ ὡς ἀνυπόστατον. Δηλαδή, κατέχει θέσιν ἀπλοῦ ἐπεισοδίου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πνευματικῆς ἐξελεύσεως. Ἄρα, δὲν ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν ὑλικὸν κόσμον ὡς αὐτοσκοπὸν, ἀλλὰ οὗτος ἐπέχει χρῆσιν σωφρονιστικοῦ μέσου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιζητεῖται ἡ κάθαρσις.

Τοποθετεῖται, ἄρα, ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου εἰς τὸ μηδέν, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ προῆλθεν, ἐν συνεχείᾳ δὲ τὰ πνεύματα θὰ ἐπανέλθουν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ 'κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ σταματήσῃ ἡ «πρόσκαρος» τρόπος τινὰ, ἀπομάκρυνσις τούτων ἀπ' αὐτοῦ. "Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ συνεχίζοντα τὰς ἁμαρτίας πνεύματα, ταῦτα θέλουν ὑποβληθῇ εἰς τὸ καθαρτήριο πῦρ, μετὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ ὁποίου συμβιβάζεται τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεως ἀπομακρυνόμενος καὶ μὴ παραδεχόμενος τὴν κατ' οὐσίαν κόλασιν. Κατὰ τὸν Hagnack, ἡ ἀποδοχὴ καθαρτηρίου ὑπὸ τοῦ Ὁριγένους συνετελέσθη ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀρχαίων ἐθνικῶν καὶ Ιουδαϊκῶν παρυστάσεων.

Τελικὸς σκοπὸς, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ὁριγένους, εἶναι ἡ θεοαία ἀπομάκρυνσις πάντων τῶν πνευμάτων ἐκ τῆς ὕλης ἄρα καὶ τοῦ κακοῦ καὶ πονηροῦ, ὅποτε πλέον τὸ πᾶν θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν ἀρχικὴν τάξιν, ἐξ ἧς καὶ προῆλθεν. Τοιοῦτοτρόπως, ἐδί-

(3) Γένεσις 3, 21 «καὶ ἐποίησεν Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς». Ὁ Ὁριγένης ἐνταῦθα ἐρμηνεύει ἀλληγορικῶς, ἐννοῶν ὑπὸ τὸ «δερματίνους χιτῶνας», τὰ σώματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐνέκλωσεν ὁ Θεὸς τὰς ἁμαρτησάσας ψυχὰς τῶν πρωτοπλάστων πρὸς κάθαρσιν.

δασκεν ὁ Ὁριγένης, «καταλήγειν τὸ τέλος ἐν τῇ λεγομένῃ ἀποκαταστάσει, διὰ τὸ μηδένα καταλείπεσθαι τότε ἐχθρόν, τότε γὰρ μία πράξις ἔσται τῶν πρὸς Θεὸν διὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν Λόγου φθασάντων, ἡ τοῦ κατανοεῖν τὸν Θεόν, ἵνα γένωνται οὕτως, ἐν τῇ γνώσει τοῦ Πατρὸς μορφωθέντες, πάντες ἀκριβῶς Υἱοί, ὡς νῦν μόνος ὁ Υἱὸς ἔγνωκε τὸν Πατέρα» (4).

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καταλήγει ὁ Ὁριγένης εἰς τὴν μὴ χρησιμότητα πλέον τοῦ ὕλικου κόσμου, λόγῳ τῆς ἐπελθούσης ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων, θεωρία, ἥτις κατεπολεμήθη σφόδρα, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποκλείεται ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ὑπαρξίς νέου ὕλικου κόσμου, προσκαίρου ἐπίσης, πρὸς περαιτέρω σωφρονισμόν πνευμάτων, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἀμαρτήσῃ ἐκ νέου ἀκριβῶς λόγῳ τῆς ἀδιαλείπτου ὑπάρξεως τοῦ αὐτεξουσίου αὐτῶν.

Ἐν ὀλίγοις, ἡ διδασκαλία τοῦ Ὁριγένους σαφῶς παρεκκλίνει τῆς Γραφικῆς καὶ καθαρὰ θρησκευτικῆς τοιαύτης. Παρουσιάζεται ἀσπαζόμενος τὴν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀκμάσασαν «κυκλικήν», θεωρήσιν, ἀποδεικνυσμένου ἀπαξ ἔτι τοῦ γεγονότος τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ διαλογισμοῦ ἐπὶ τῇ φιλοσοφικῇ θεωρήσει τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπὸ τοῦ Ὁριγένους. Ὡς παρεκκλίσεις δὲ ἀπὸ

τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας δεόν νὰ χαρακτηρισθῶσιν αἱ δοξασαί αὐτοῦ περὶ αἰωνιότητος τοῦ κόσμου, προϋπάρξεως τῶν ψυχῶν, ἀρνήσεως τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων, ἀποδοχῆς τοῦ ὕλικου κόσμου ὡς μέσου σωφρονισμοῦ, ἰδιαίτερος δὲ ἡ περίφημος θεωρία του περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων. Ἡ ἐκτροπή του αὐτῇ ἀντικατοπτρίζεται εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου διὰ τὸν Ὁριγένην λεχθέν, ὅτι: «κατὰ μὲν τὸν θίον χριστιανῶς ζῶν καὶ παρανόμως (ὁ Πορφύριος ἔγραψε κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ), κατὰ δὲ τὰς περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ θείου δόξας, ἐλληνίζων καὶ τὰ Ἑλλήνων τοῖς θθνείοις ὑποβαλλόμενος μύθοις» (5).

Ἡ ἀνωτέρω ὅμως περιγραφεῖσα ἐλευθερία τῆς ἐρεύνης, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησεν ὁ Ὁριγένης, ἐπίσης ἡ ἐκτίμησίς του διὰ τὴν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν, τὰ παρίσματα καὶ τὰς μεθόδους τῆς ὁποίας πολλάκις ἐχρησιμοποιεῖ διὰ τὴν συστηματικὴν διατύπωσιν τῆς χριστιανικῆς δογματικῆς, προεκάλεσαν τὴν ἐν μέρει ἀπόκλισιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Γραφικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεσε ποικίλας ἀντιδράσεις καὶ ἐχθρότητας, ὥστε, μετὰ τὸν θάνατόν του, πολὺ ἀργότερον, τὸ 553, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀνεθεμάτισε αὐτόν, ἀναθεματι-

(4) Ὁρ εἰς Ἰωαν. 1, 16
Περὶ Ἀρχῶν 3,6

(5) Ἐν Εὐσεβίου Ἐ' Ι' 6, 19

σμόν, τὸν ὁποῖον ἐπανέλαβον αἱ ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.

Ὁ Ὁριγένης, μορφὴ πολὺ-πλευρὸς καὶ βαθυστόχαστος, ἀνθρώπος πνευματικῶς καλλι-εργημένος εἰς ὑψίστα ἐπίπεδα διὰ τὴν ταραχώδη ἐποχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησε καὶ παρά-γων συνδέσεως καὶ συμφιλίω-σεως τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ λογισμοῦ μετὰ τὴν περὶ ἀγάπης διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, κα-τώρθωσε, κατ' αὐτὸν τὸν τρό-πον, κηρύττων τὴν συνδιαλλα-γὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Πί-στεως, νὰ κερδίσῃ περισσότε-ρον ἀπὸ κάθε ἄλλον τὸν διανο-ούμενον κόσμον μετὰ τὸ μέρος τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ τοῦ νέου θρησκευτικοῦ ρεύ-ματος. Ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀνε-

θεμάτισε διὰ τὴν προσπάθειάν του αὐτὴν, ὑποστηρίξασα, ὅ-τι ὑπῆρξε «δυσσεβής» καὶ ἐξ αἰτίας «τῶν ἀνοσίων αὐτοῦ δο-γματῶν» (6) κατέστη αἰρετι-κός. Ὡς ὁμως παρατηρεῖ καὶ ὁ Δ. Μπαλᾶνος «περίεργον εἶναι, ὅτι, παρ' ὅλην τὴν καταδίκην τοῦ Ὁριγένους, οὐδέποτε ἡ θεολογία ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἑκ-κλησίᾳ ἀπεξενώθη ἐντελῶς τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἡ προσωποικότης τοῦ Ὁ-ριγένους προσέδωκεν εἰς αὐ-τὴν».

ΗΛΙΑΣ Ν. ΜΠΕΡΗΣ

Πτυχιούχος Πολιτικῶν καὶ νο-μικῶν ἐπιστημῶν

(6) Βλ. Ἰουστινιανῷ: «λόγος κα-τὰ Ὁριγένους τοῦ δυσσεβοῦς καὶ τῶν ἀνοσίων αὐτοῦ δογματῶν» (543).

Ἐκκλοφόρησε

A. Besant - C. Leadbeater

Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ

Μετάφρασις ΔΗΜ. Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Σελίδες 400 – Δρχ. 150

Χ Α Λ Δ Α Ϊ Κ Α

μυθολογικά απόκρυφα

Υπό ΠΑΝ. Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

“Ολοι αἱ μυθολογία ἀποτελοῦν τὴν παράδοσιν καὶ τὸν συμβολισμόν τῶν κατὰ καιρὸς ἀκμασάντων Μυστηρίων, διότι ὁ μῦθος καὶ ἡ ἀλληγορία ἦτο τὸ χαρακτηριστικὸν τούτων γνώρισμα καὶ τὸ μέσον διασχῆς τῶν ἀμυήτων.

«ὦ! Θεέ μου — λέγει προσευχόμενος ὁ Ἀσσύριος καὶ Βαβυλωνίος— εἶναι πληθὺς τ' ἀμαρτήματα μου τ' ἀδικήματά μου εἶναι μεγάλα καὶ τῶν βασιλέων ἡ ὀργή μ' ἐπλήρωσε δυστυχιῶν, μ' ἐπλήρωσε νῶσων καὶ θλίψεων. Ἔπεσα, Θεέ μου, σινετρίθην, ἀλλ' οὐδεὶς ἔτενε πρὸς μέ τὴν χεῖρα· ἐξέπνευσα, Θεέ μου, ἀλλ' οὐδεὶς μ' ἐπληρώσας. Ἐκραύγασα μὲ φωνὴν διαταρον, ἀλλ' οὐδεὶς μὲ ἤκουσε. ὦ! Σὺ, Κύριε, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὸν δούλον σου. Εἰς τὰ ὕδατα τῆς μεγάλης θυέλλης, Σὺ, Θεέ μου, θλίψον τὴν χεῖρα του. Τα ἀμαρτήματα, ἅτινα διεπραξε, μετατρέψ' τα Σὺ, εἰς καρποὺς δικαιοσύνης».

Ἰδιαίτερα ἐπὶ κλήσις ἐγίνετο εἰς τὴν θεότητα καὶ ἰδιότητα τοῦ Πυρός:

«ὦ! Πῦρ!» — λέγει μία ἐπιγραφή — «Θεέ μεγάλε ὅστις ὁδεύεις ὑπεράνω πάσης τῆς φύσεως! ὦ Πῦρ

μὲ τὴν ἀκτινοβολίαν σου φλόγα, Σὺ διασχῆεις τὸ φῶς εἰς τοῦ ἐρέθους τὰ ἐνδαιτηματα Ἀπαντῶν τῶν πραγμάτων Σὺ εἶσαι τεχνουργός· Σὺ διαλύεις τὸν ὀρειχαλκὸν καὶ τὸν μόλυβδον Σὺ κατεργάζεσαι τὸν ἀργυρον καὶ τὸν χρυσόν Σὺ καθαρίζεις τὰ Σὺ διώκεις παννύχιος τὸν πονηρον, ἀλλ' εἰς τὸν ὑπηρετοῦντα τὸν Θεόν προσφέρεις Δημιουργόν Φῶς».

Οἱ Ἀσσύριοι ἐπίστευον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ εἰς ὀλίγας ἐπιγραφὰς ἀπαντῶμεν καὶ τὴν πίστιν διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν:

«Εἴθε ὁ ἥλιος νὰ τῇ δώσῃ ζωὴν καὶ ὁ Μεροδάχ κατοικίαν, ὅπου νὰ εἶναι εὐτυχής» «Πρὸς τὸν ἥλιον, τὸν μέγιστον ἐν θεοῖς, εἴθε ν' ἀνέλθῃ· καὶ ὁ ἥλιος ὁ μέγιστος ἐν θεοῖς εἴθε νὰ δεχθῇ τὴν ψυχὴν εἰς τὰς καθάραις του χεῖρας».

Ἡ κοσμογονία κατὰ τὰς Χαλδαϊκὰς δοξασίας περιγράφεται ὡς ἀκολούθως:

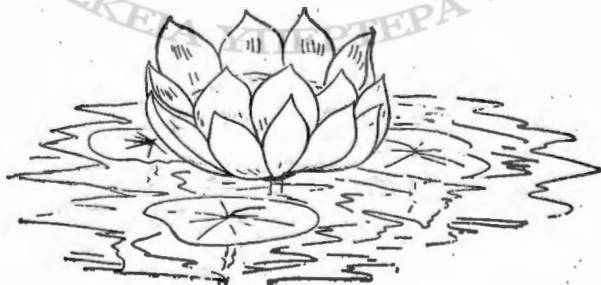
«Ὅταν ἀκόμη τὰ ὄντα δὲν εἶχον ὀναμασθῇ οὐρανός καὶ τὰ κατω γῆ, ὅταν ὁ Ἄδης δὲν εἶχεν ἀνοίξει ἀκόμη τοὺς θρασχίονάς του, τότε τῶν ὕδατων τὸ χάος ἔδωκε γενεσιν εἰς τὰ πάντα, καὶ τὰ ὕδατα συνεκεντρώθησαν ὅλα εἰς ἓν σημεῖον. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔζων ἀκόμη· ὁμοῦ οἱ

Θεοὶ δὲν εἶχον ἀκό-
μη δὲ μιουργῆθῃ τὰ
ὀνόματά των δὲν εἶχον ἀκαμῆ προ-
φερθῇ, οὔτε ἡ ἀποστολὴ των ὀρισθῇ
Τότε ἐπλάσθησαν οἱ θεοὶ λαχμοῦ καὶ
λαχαμοῦ· ἐπλάσθησαν καὶ ἐπλάσαν..
Ὁ Ἀσσοῦρ καὶ ὁ Κισσοῦρ, δημιουργοὶ
γῆθεντες, ἔζησαν μακρὰς ἡμέρας
Ὁ Ἀινού ἐγεννήθη κατόπιν . Ὁ
"Ιχ ὠκοδόμησε τὰ ἐνδισαιτήματα των
θεῶν· καθώρισε τοὺς ἀστερισμοὺς ὁ-
μείους τὴν μορφήν πρὸς ἀνάλογα
ζῶα διήρρησεν εἰς μέρη τὸ ἔτος· το
διήρρησε· καθίδρυσε δώδεκα μῆνας
τοῦ ἔτους, ὥρισεν ἑορτάς· ὠκοδόμησεν
οἰκίας διὰ τοὺς πλανήτας, διὰ τὴν
ἀναπαλὴν καὶ διὰ τὴν δύσιν αὐτῶν
Καὶ ἵνα τὰ ἅπαντα θαίνουν ἐν ταξεί,
τοὺς ἐτοποθέτησεν πλησίον των οἰ-
κων τοῦ Βήλου καὶ τοῦ Χέα. . Καὶ
ἐτοποθέτησε τὸν ἥλιον εἰς τὴν ὠρι-
σμένην αὐτῷ ἐν τῷ ὀρίζοντι θέσιν.

Ἐλάτρευον τὴν Ἀστάρτην
ὡς θεάν τῆς γονιμότητος καὶ
προσωποποιήσιν τοῦ πυρός.
Τῆς πυρακρατίας ἐκείνης εἰς
ἣν ὀφείλεται ἡ ὑπαρξίς τοῦ
παντός, ἡ προσωποποιήσις τῆς
ἀρχῆς τοῦ πυρός, τῆς εὐεργέ-
τιδος δυνάμεως τοῦ Ἡλίου, τῆς
θερμότητος τῆς ζωογονούσης
τὰ πάντα καὶ τῆς αὐξήσεως
καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ αὐ-
τῶν.

Ἡ Ἀστάρτη ὡς τοιαύτη θε-
ότης, προΐσταται πάσης γεν-
νήσεως. Πάντων των ὄντων, ἄ-
τινα παράγονται καὶ προάγον-
ται δι' αὐτῆς διὰ τῆς ἐξ αὐτῆς
ἀναπτυσσομένης θερμότητος
καὶ τοῦ ἔρωτος.

Δύσκολος καθίσταται ἡ ἐρ-
μηνεῖα των ἐκ των Μυστηρίων
προερχομένων συμβόλων καὶ
ἀλληγοριῶν. Ἡ εὐθύνη δὲ με-
γάλη, διὰ πάντα ἀκριτόμυθον,
των θεῶν ὀληθειῶν, πρὸς ἄ-
τροφικὰς καὶ διεστραμμένας δι-
ανοίας, δι' ὃ καὶ δὲν ἐπιχειροῦ-
μεν σχόλια ἐπὶ των ἀνωτέρω.
Διὰ τὰς ὠρίμους συνειδήσεις
θα ἐκπέμψουν τὸ ἀνάλογον δι'
ἐκάστην ἐξ αὐτῶν φῶς. Διὰ
τὰς ἀνωρίμους, ἡ Σιγὴ των τὰ
προστατεῦει, διότι αὐτὴ ἦτο
ἄνεκαθεν, ἡ μόνη προστασία
των Μυστηρίων καὶ των δοξα-
σιῶν των. Οὐδεὶς δὲ μεμνημέ-
νος γίνεται ἐπίσκοπος ν' ἀπο-
καλύψῃ τὰ. . Μυστήρια εἰς
μαθητὴν ἢ ἀμύηταν. Ὁ νοὼν
νοεῖται.

Ο Μ Ι Λ Ε Ι

Ο Κ Ρ Ι Σ Ν Α Μ Ο Υ Ρ Τ Ι

Καρδιά καὶ Νοῦς

ΕΡΩΤΗΣΙΣ: Γιατί ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχη διαιρέσει τὸ Εἶναι του σὲ διαφορετικὰ τμήματα — τὴν νόησι καὶ τὰ αἰσθήματα; Τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι σὰν νὰ ὑπάρχῃ ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Αὐτὲς οἱ δύο κινητήριες δυνάμεις στὴ ζωὴ εἶναι συχνὰ τόσο ἀντιφατικές, πὺ θάλεγε κανεὶς ὅτι κατακομματιάζουν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ Εἶναι μας. Ἡ ἐναρμόνισις αὐτῶν τῶν δύο, ὥστε νὰ μπορέσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ δρᾷ σὰν «μιά ἀκέραιη ἀντότητα» ὑπῆρξε πάντοτε ἕνας ἀπὸ τοὺς πρωταρχικοὺς σκοποὺς τῆς ζωῆς. Καὶ σ' αὐτὰ τὰ δύο πράγματα μέσα στὸν ἄνθρωπο πρέπει νὰ προστεθῇ ἕνα τρίτο, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ περιβάλλον πὺ διαρκῶς ἀλλάζει. Ἐπομένως αὐτὰ τὰ δύο ἀντιφατικὰ πράγματα μέσα του βρίσκονται ἐπὶ πλέον σὲ ἀντίθεσι πρὸς ἕνα τρίτο, τὸ ὁποῖον φαινομενικὰ ὑπάρχει ἔξω ἀπ' αὐτόν. Ὅλο αὐτὸ ἀποτελεῖ ἕνα πρόβλημα τόσο συγκεχυμένο, τόσο ἀντιφατικό, τόσο τεράστιο, πὺ ἡ νόησις ἐπινοεῖ ἕναν ἔξωθεν παράγοντα πὺ τὸν ὀνομάζει Θεὸ γιὰ νὰ τὰ ἐναρμονίσῃ κι' αὐτὸ περιπλέκει ἀκόμα περισσότερο ὅλη αὐτὴν τὴν ὑπόθεσι. Αὐτὸ εἶναι τὸ μοναδικὸ πρό-

βλημα πὺ ὑπάρχει στὴ ζωὴ
ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ: Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι σὰς παρασύρουν τὰ ἴδια σας τὰ λόγια. Ἀποτελεῖ αὐτὸ πραγματικὰ γιὰ σὰς ἕνα πρόβλημα; Ἡ τὸ ἐπινοήσατε γιὰ νὰ θρῆτε κάποιον θέμα συζητήσεως; Ἄν ἀποτελῇ ἀπλῶς ἕνα θέμα συζητήσεως, τότε δὲν ἔχει πραγματικὸ περιεχόμενο. Ἀλλὰ ἂν εἶναι πραγματικὸ πρόβλημα, τότε μποροῦμε νὰ ἐμβαθύνωμε σ' αὐτὸ πολὺ. Ἀντιμετωπίζομε μιά πολὺ περίπλοκη κατάστασι, ἀφ' ἑνὸς διαφεῖ ἐσωτερικὰ τὸν ἑαυτὸ του σὲ τμήματα καὶ ἐπὶ πλέον χωρίζει τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τὸ περιβάλλον του. Καὶ ἐπὶ πλέον πέρα ἀπὸ αὐτὰ, χωρίζει τὸ περιβάλλον, πὺ τὸ ἀποκαλεῖ κοινωνία, σὲ τάξεις, φυλές, καὶ σὲ οἰκονομικές, ἐθνικές καὶ γεωγραφικές ὁμάδες. Αὐτὸ εἶναι πὺ πραγματικὰ συμβαίνει στὸν κόσμον καὶ εἶναι αὐτὸ πὺ ἀποκαλοῦμε ζωὴ. Ἐπειδὴ δὲν μποροῦμε νὰ λύσωμε αὐτὸ τὸ πρόβλημα ἐπινοοῦμε μίαν ὑπεροντότητα, ἕνα μεσάζοντα πὺ ἐλπίζομε ὅτι θὰ φέρῃ τὴν ἁρμονία καὶ μιά κατάστασι ἐνότητος μέσα στὸν ἑαυτὸ μας καὶ ἀνάμεσά μας. Αὐτὴ ἡ κατάστασις ἐνότητος, πὺ ἀποκαλοῦμε θρη-

σκεία, δημιουργεί με την σειρά της έναν άλλο παράγοντα διαίρεσης. "Εται το έρώτημα γίνεται: Τι είναι εκείνο που θα φέρη την πλήρη αρμονία στη ζωή, στην οποία δεν υπάρχουν διαίρεσεις παρά μόνον μια κατάσταση όπου η νόησις και η καρδιά αποτελούν μαζί την έκφρασι μιᾶς ἀκέραιης οντότητος; Αὐτή ἡ οντότης δὲν ἀποτελεῖ ἕνα τμήμα.

ΕΡΩΤ.: Συμφωνῶ μαζί σας, ἀλλὰ πῶς μπορούμε νὰ τὸ ἐπιτύχωμε αὐτό; Αὐτὸ εἶναι ἐκείνο πού ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ καὶ ἀναζητεῖ μέσω τῶν θρησκευτικῶν καὶ ὄλων τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν οὐτοπιῶν.

ΚΡΙΣΝ.: Ἐρωτᾷτε πῶς. Τὸ «πῶς» εἶναι τὸ μεγάλο λάθος. Εἶναι ὁ παράγων τοῦ χωρισμοῦ. Ὑπάρχει τὸ δικό σας «πῶς» καὶ τὸ δικό μου «πῶς» καὶ τὸ «πῶς» κάποιου ἄλλου. Ἐπομένως ἂν ποτὲ δὲν ἐχρησιμοποιούσαμε αὐτὴν τὴν λέξι, θὰ ἐξετάζαμε πραγματικὰ καὶ δὲν θὰ ἀναζητούσαμε κάποια μέθοδο γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε κάποιο προκαθορισμένο ἀποτέλεσμα. Λοιπὸν, μπορεῖτε νὰ παραμερίσετε τελείως τὴν ἰδέα μιᾶς συνταγῆς, ἐνὸς ἀποτελέσματος; Ἄν μπορεῖτε νὰ καθορίσετε ἕνα ἀποτέλεσμα, ἤδη τὸ ξέρετε καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι παρὰ κάτι τὸ ἀπὸ πρὶν καθορισμένο καὶ ὅχι κάτι τὸ ἐλεύθερο. Ἄν παραμερίσωμε τὴν συνταγή, τότε θὰ μπορούμε καὶ οἱ δύο νὰ ἐξετάσωμε ἂν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιφέρω-

με ἕνα ἁρμονικὸ σύνολον, χωρὶς νὰ ἐπινοήσωμε ἕναν ἐξωτερικὸ παράγοντα, γιὰτὶ ὁ ὅποιος ὁδηγοῦτε ἐξωτερικὸς παράγων, εἴτε προέρχεται ἀπὸ τὸ περιβάλλον εἴτε πέρα ἀπὸ τὸ περιβάλλον, κάνει μόνον τὸ πρόβλημα ἀκόμα πῶς μεγάλο.

"Ἄλλωστε, εἶναι ὁ νοῦς πού διαίρει τὸν ἑαυτὸ του σὰν αἴσθημα, νόησι καὶ περιβάλλον· εἶναι ὁ νοῦς πού ἐπινοεῖ τὸν ἐξωτερικὸ παράγοντα· εἶναι ὁ νοῦς πού δημιουργεῖ τὸ πρόβλημα.

ΕΡΩΤ.: Αὐτὴ ἡ διαίρεσις δὲν ὑπάρχει μόνον στὸ νοῦ. Εἶναι ἀκόμα πῶς ἔντονη στὰ αἰσθήματα. Οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ οἱ Ἰνδουῖστοι δὲν ἀκρίβονται τὸν ἑαυτὸ τους σὰν χωριστό, ἀλλὰ αἰσθάνονται χωριστοί. Καὶ εἶναι αὐτὸ τὸ αἶσθημα πού τοὺς κάνει πραγματικὰ χωριστοὺς καὶ τοὺς προωθεῖ νὰ ἀλληλοκαταστρέφονται.

ΚΡΙΣΝ.: Ἀκριβῶς. Ἡ σκέψις καὶ τὸ αἶσθημα εἶναι ἕνα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕνα καὶ αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι λέμε. Ἐπομένως τὸ πρόβλημά μας δὲν εἶναι ἡ συνένωσις τῶν διαφόρων κομματιῶν, ἀλλὰ ἡ κατανόησις αὐτοῦ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς πού εἶναι ἕνα. Τὸ πρόβλημά μας δὲν εἶναι πῶς νὰ ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τίς τάξεις ἢ πῶς νὰ δημιουργήσωμε καλύτερες οὐτοπίες ἢ νὰ διαπαιδαγωγήσωμε καλύτερους πολιτικούς ἡγέτες ἢ νέους θρησκευτικούς διδασκάλους. Τὸ πρόβλημά μας εἶναι ὁ νοῦς. Τὸ

νά φθάσωμε σ' αὐτό τὸ σημεῖο, ὄχι θεωρητικά, ἀλλὰ πραγματικά νά τὸ δοῦμε, εἶναι ἡ ὑψίστη μορφή νοημοσύνης. Διότι τότε δὲν ἀνήκεις σὲ κάποια τάξι ἢ θρησκευτικὴ ὁμάδα. Τότε δὲν εἶσαι Μωσαϊκοεθνικός, Ἰνδοῦιστής, Ἑβραῖος ἢ Χριστιανός. Ἔτσι δὲν ἔχομε παρὰ μόνον ἓνα ἐρώτημα: Γιατί ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου διαίρει; ὄχι μόνον διαίρει τίς ἰδιες του τίς λειτουργίες σὲ αἰσθήματα καὶ σκέψεις, ἀλλὰ χωρίζει τὸν ἑαυτό του σὰν «ἐγὼ» ἀπὸ τὸ «ἐσ εἶς», καὶ τὸ «ἐμεῖς» ἀπὸ τὸ «αὐτοί». Ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά εἶναι ἓνα. Ἄς μὴ τὸ ἐξχνῶμε αὐτό. Νά τὸ θυμᾶστε αὐτὸ ὅταν χρησιμοποιοῦμε τὴν λέξι «νοῦς». Ἐπομένως τὸ πρόβλημά μας εἶναι, γιατί ὁ νοῦς διαίρει;

ΕΡΩΤ.: Μάλιστα.

ΚΡΙΣΝ.: Ὁ νοῦς εἶναι σκέψις. Κάθε δράσις τῆς σκέψεως εἶναι χωρισμός, τεμαχισμός. Ἡ σκέψις εἶναι ἡ ἀνταπόκρισις τῆς μνήμης πού εἶναι ὁ ἐγκέφαλος. Ὁ ἐγκέφαλος πρέπει νά ἀντιδράσῃ, ὅταν ἰδῇ ἓνα κίνδυνο. Αὐτὸ εἶναι νοημοσύνη, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἐγκέφαλος ἔχει κατὰ τέτοιον τρόπο διαπλαστεῖ, ὥστε νά μὴ βλέπῃ τὸν κίνδυνο τῆς διαίρεσως. Γιά νά δῇ τὸν κίνδυνο ὁ ἐγκέφαλος πρέπει νά εἶναι πολὺ ἀγρυπνός καὶ σὲ ἐγρήγοροι, ἀλόκληρος, ὄχι ἓνα τμήμα του μόνον.

ΕΡΩΤ.: Πῶς εἶναι δυνατόν νά κρατᾷς ἀλόκληρο τὸ νοῦ σὲ ἐγρήγοροι;

ΚΡΙΣΝ.: Ὅπως εἶπαμε, δὲν ὑπάρχει «πῶς», παρὰ μόνον νά βλέπῃ κανεὶς τὸν κίνδυνο, κι' αὐτὸ εἶναι τὸ ὄλο ζήτημα. Τὸ βλέπειν δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα προπαγάνδας ἢ διαπλάσεως· τὸ βλέπειν γίνεται μὲ ἀλόκληρο τὸν ἐγκέφαλο. Ὅταν ὁ ἐγκέφαλος εἶναι σὲ πλήρη ἐγρήγοροι, τότε ὁ νοῦς ἡσυχάζει. Ὅταν ὁ ἐγκέφαλος εἶναι σὲ πλήρη ἐγρήγοροι δὲν ὑπάρχει τεμαχισμός, δὲν ὑπάρχει χωρισμός, δὲν ὑπάρχει διττότης. Αὐτὴ ἡ κατάστασις τῆς ἡρεμίας ἔχει ὑψίστη σημασία. Μπορεῖ νά κάνετε τὸ νοῦ ἡρεμο μὲ ναρκωτικά καὶ μὲ κάθε εἶδους τεχνάσματα, ἀλλὰ αὐτὲς οἱ ἀπάτες γεννοῦν διαφορὲς ἄλλες μορφὲς πλάνης καὶ ἀντιφάσεως. Αὐτὴ ἡ ἡρεμία εἶναι ἡ ὑψίστη μορφή νοημοσύνης, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ποτὲ προσωπικὴ ἢ ἀπρόσωπη, ποτὲ δική σας ἢ δική μου. Ἐπειδὴ εἶναι ἀνώδυνη, εἶναι ἀκέραιη καὶ ἀγνή. Δὲν μπορεῖ νά τὴν περιγράψῃ κανεὶς γιατί δὲν ἔχει ιδιότητες. Εἶναι ἐπίγνωσις, εἶναι προσοχή, εἶναι ἀγάπη, εἶναι τὸ ὑπέρτατον. Ὁ ἐγκέφαλος πρέπει νά εἶναι σὲ πλήρη ἐγρήγοροι. Αὐτὸ εἶναι ὄλο. Ὅπως ὁ ἄνθρωπος στὴ ζούγκλα πρέπει νά εἶναι σὲ διαρκὴ ἐγρήγοροι γιὰ νά μπορέσῃ νά ἐπιζήσῃ, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος στὴ ζούγκλα τοῦ κόσμου πρέπει νά εἶναι σὲ διαρκὴ ἐγρήγοροι γιὰ νά ζήσῃ μὲ πληρότητα.

(Μετάφρ. Εἰρ. Δημητριάδου-Μπαχᾶ).

ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΚΑΛΟΠΑΤΙΑ

Τοῦ αἰδ. ΖΑΝΟΥ ΓΟΥΓΟΥΤΑ

Ἄν πιστέμω τὴν Ἐπιστήμην τῆς Ἀνθρωπολογίας, πού τάχατες μέ αὐθεντία ὀμιλεῖ γιὰ τὴν πορεία μας μέσα στὴν Ἱστορία τοῦ Ἀνθρώπου, τότε πρέπει νὰ παραδεχθῶ ὅτι τρία εἶναι τὰ σκαλοπάτια στὴν ἀνθρώπινη οἰκοδομή.

Ὅσο δέ, σὰν κληρικός, δὲν θέλω «Νὰ λογιθεῖς» παραδεχόμενος τὴν θεωρίαν τοῦ Ἀμερικανοῦ Ἀνθρωπολόγου Λούι Μόργκαν, γιὰ τὶς «ΤΡΕΙΣ ΦΑΣΕΙΣ», πού πέρασεν ὁ ἄνθρωπος, θρίσκω διαφωτιστικὴ τὴν παρομοίωσίν μου — ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΚΑΛΟΠΑΤΙΑ — καὶ εὐχόμαι νὰ μὴν παρεξηγηθῶ ἀπὸ ἐκείνους πού εἶναι πῶς στενοκέφαλοι ἀπὸ ἐμένα!

Ἡ Ἱστορία τῆς Ἀνθρωπότητος μᾶς δείχνει ποιά εἶναι ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΚΑΛΟΠΑΤΙΑ.

1. Ἀνθρωποθυσιῶν.
2. Ζωοθυσιῶν.
3. Θυσία τοῦ χυδαίου μας ἐγωϊσμοῦ στὸ κοινὸν καλόν.

Τὸ πρῶτο καὶ πολὺ παλιὸ καὶ ἀκατάλυτο εἶναι τὸ σκαλοπάτι τῶν ποικίλων ἐνοστικτῶν καὶ ἀγριότητος, πού γιὰ πολλοὺς αἰῶνας ἦτο καθισμένος καὶ σήμερα ἀκόμη μέσα σὲ πολλὰς ἐνέργειές μας θρίσκειται κρυμμένη ἡ παλιὰ ἀγάπη πρὸς τὸ πρῶτο σκαλοπάτι...

Τὸ δεύτερο σκαλοπάτι μάλλον ζυμωμένο μέ τὶς συγκινήσεις τοῦ πρῶτου, εἶναι ψυχοναισθηματικῆς δημιουργίας καὶ φαντασίας, μέ ἴχνη τέχνης καὶ μυθολογικὰς ἐρμηνεῖς τῶν γύρω μας, ἀλλὰ χωρὶς καμμιὰ ἐσωτερικὴ ΕΞΗΜΕΡΩΣΗ...

Τὸ τρίτο εἶναι ὁ ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ πού ἄρχισε νὰ συντάσῃ ΔΕΚΑ ΛΟΓΟΥΣ Θεοῦ πρὸς ἀδελφοποίησιν τῶν ἀνθρώπων ὡς παιδιῶν τοῦ Θεοῦ.

Ἄν καὶ κουβαλάμε μέσα μας πολλὰς κληρονομίες ἀπὸ τὸ πρῶτο καὶ δεύτερο σκαλοπάτι... καλοκτενέμεθα νὰ πιστεύσωμε ὅτι, εἴμεθα πάνω στὸ τρίτο σκαλοπάτι, ἔχομε γιὰ ἱνδαλμά μας τὸ ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΚΑΛΟΠΑΤΙ πού εἶναι ἡ ζωὴ ἡθικὴ συνειδήσις ὡς Φωνὴ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὡς σύνολον, χρειαζόμεθα τὴν ἐμπρακτὴ βοήθειαν ὄλων ἐκείνων πού μποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν, νὰ ἀνέβουμε στὸ τέταρτο σκαλοπάτι.

Σὺ, ἀδελφέ μου, ξεύρεις σὲ ποῖο σκαλοπάτι κάθεσαι;

Ἄν μοῦ δείξης τοὺς Ἥρωες πού θαυμάζεις, θὰ σοῦ πῶ τὸ σκαλοπάτι πού κάθεσαι.

Αἰδ. ΖΑΝΟΣ ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ
Dedroit, Mich. U.S.A.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ

Πᾶσα γῆ πατρίς, ἐξαιρετος δ' οὐδεμία

ΔΙΟΓΕΝΗΣ (Ἐπικτ. Διατριβ III, κδ' 64

Τοῦ καθηγητοῦ κ. Θ. Γ. ΠΙΚΟΥΛΑ

«Ακόμη κι' αν δεν ασχολοῦνται καθολοῦ οἱ θεοὶ μὲ μενα, ξέρω, πως ἔχω δυὸ πατρίδες, τὴν Ρώμη, ως Μάρκος Αὐρήλιος, καὶ τὸν κοσμο, γιατί εἶμαι ἄνθρωπος, καὶ το μόνο σγαθὸ εἶν' ἐκεῖνο, που φαίνεται χρήσιμο σ' αὐτές τις δυο πατρίδες» ἔγραψε ἡ εὐγενέστερη μορφή τοῦ ἀρχαίου κόσμου («Εἰς ἑαυτὸν», 16)

Λέγοντας οἰκουμενισμό (ἢ διεθνισμό ἢ κοσμοπολιτισμό) — εννοοῦμε τὴν γόνιμη ἰδέα, πὼς ἡ γῆ εἶναι κοινὴ πατρίδα τῶν ἀνθρώπων ὅλων, που πρέπει νὰ θεωροῦνται συμπατριῶτες, τὴν ἰδέα τῆς ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ σύνορα πατρίδας

Ἀπ' τὴ φύση εἰμαστε ὅλοι ἀπὸ τὴν ἰδία γενιά καὶ σὺντροφοὶ καὶ συμπατριῶτες, γιατί το ὁμοῖο με το ὁμοῖο ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νομοὺς συγγενεῖται

Καθενας μας δὲν εἶναι ἕνας, ἀφοῦ μεσα του σκιρτάει ἡ γενιά του ὁλάκερη μ' ὅλες τις πεθυμιές καὶ τις σνηουχίες της.

Τότε καθενας μας λυτρώνεται, ὅταν, συντρίβοντας τὴν ἀτομικότητα,

ταυτίζει το ὄραμα του με τῆς γενιάς του τὸ ὄραμα, ὅταν, στο ψυχορμητὸ ἀγκάλιασμα ἐνός ἄντρα καὶ μιᾶς γυναίκας τῆς γενιάς του, ζεῖ τὴ δική του λυτρωση, ὅταν ἀκορπίζοντας τὴν ὑπορξή του σε χιλιάδες ὁμοιόμαστα κορμια, λευτερώνει τὴ χαρά ἀπο τὴ θλίψη, ὅταν, πασκιζοντας νὰ γκρεμισε τὰ σύνορα ἀναμεσα σ' ἀνθρώπους καὶ πατρίδες, κρατιεταὶ στη Ζωή

Δυο πατρίδες ὑπάρχουν ἡ μιὰ αἰματερά ἀπεραντὴ π' ἀγκαλιάζει ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους κι' ἔχει τὸν ἥλιο συνορό της, κι' ἡ ἄλλη, τραμαχτικά στενὴ γιὰ τὴν ἀγωνιζόμενη καρδιά μας, ἐκεῖνη μὲ τὴν ὁποία μᾶς ἐδῆσε ἡ σύμπτωση τοῦ τοποῦ τῆς γεννήσεως μας

Ἡ μιὰ, ἡ μικρὴ, κρατάει μ' ἀγάπη στο χῶμα της τίς ρίζες τοῦ κορμιοῦ μας κι' αἰσθάνεται το βυθισμὰ τοὺς στο δικό της κορμὶ, ἡ ἄλλη ὅμως, ἡ ἀπλόχωρη κι' ἀκριθαγαπημένη, βασιτάει τὴν ψυχὴ μας ὁλάκερη καὶ τὴν πλάθει μέχρι νὰ γινεὶ καταλευκὴ, ἀπεραντὴ, μέχρι νὰ τῆς μοιάσει εἶν'

αυτή, πού μᾶς βοηθάει νά ομιξοῦμε τίς καρδιές μας καί ν' ἀναγνωρίσοῦμε ὁδερφοί

Βυθισμένοι στό δράμα τῆς πατρίδας γῆς νιώθουμε μέσα μας τόν κόσμο ὅλο ν' ἀνεβαίνει μαζί μας, ν' ἀγωνίζεται μαζί μας, νά δουλεύει μαζί μας, γιὰ νά κάμει τή σάρκα πνεῦμα, γιὰ νά μεταλλάξει τῶ ἐν-σπῆχτα σέ λαγαρό στοχασμό.

Μέ τὸ δράμα τοῦτο μπροστά μας δίνουμε νόημα στόν ἀγῶνα μας· καλλιέργώντας το μ' ἀγάπη καί ὑψηλή ἀφιλακέρδεια νιώθουμε νά περιστρέφονται μέσα μας ὅλες οἱ ἀρχέγονες δυνάμεις τοῦ Σύμπαντος, αὐτές, πού μᾶς σπρώχνουνε νά δημιουργήσοῦμε, νά ἐλπίσουμε, νά κρατήσοῦμε τήν καρδιά μας ζεστή, νά δώσοῦμε στόν τραχύ ἀγῶνα μας ἕνα νόημα ἀνθρώπινο.

Ὅλοι εἴμαστε ἕνα!

Καί τότε καθένος ὅπῳ μᾶς εἶναι ἄρτιος, ὅταν ζεῖ βαθιά τήν ταυτότητα τούτη, ὅταν πιστεύει, πῶς εἶναι χρέος του νά νοιώθει φιλία καί στοργή γιὰ κάθε ἀνθρώπο ὑπὸ ἐχθρική ράτσα, ὅταν βρίσκει τή δύναμη νά προστάξει τήν καρδιά του νά ξεχειλίσει ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸν ταπεινωμένο σκλάβο· καί, κάτι ἀκόμη, ὅταν βρίσκει τήν τόλμη νά τὴν πείσει, πῶς οἱ ἄλυσίδες τοῦ σκλάβου μποροῦν νά γίνουν φτέρουγες σάν τίς δικές του, φτάνει νά τίς ἀγγίξει μέ καθαρές παλάμες.

Δέν ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὸ ἐγώ μας, μὰ γιὰ τὸ Σύμπαν ὁλόκληρο. Ἕνας στρατός εἴμαστε ψυχοῦνισμοι, πού μάχεται νά γκρεμίσει μέ τὸ σπῆθος του τὴν ἀτομικότητα, νά νικήσει τὴ στενότητα τῆς καρδιάς. Ἕνας στρατός, πού πολεμᾷ γιὰ νά φωπιστεῖ ὁ συμφεροντολόγος νοῦς του μέχρι νά γίνει λιπός, πρό-

θυμιος καί ν' ἰσχυρῶσει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὁδερφοὺς.

Ἐπιστρετεύουμε τὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς μας καί προσπαθοῦμε νά μετασυσώσουμε τὸν πόλεμο σ' ἀγάπη.

Ἐχοῦμε καταλάβει, πῶς μόνοι μας εἴμαστε στείροι.

Δημιουργοῦμε, φτιάχνουμε ἔργο ἰσθάνστα, τίς ζωντανές σπινθὲς τῆς συνεργασίας μόνο, λαβαίνουμε τὴν ἀνθρώπινη κατάξίωση τίς στιγμές τῆς συναδέλφωσης μόνο, τίς μεγάλες ὥρες, πού ἐπινόοῦμε τρυφερότερες λέξεις, περίσσια ἀνθρώπινες γιὰ τὸν ἐχθρό, τὸν ξένο, τὸν ἀλλόθρησκο, τὸν σκλάβο.

Βρίσκουμε τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς ζωῆς ὄχι σέ ἀγῶνες ὑπεράνθρωπων, μὰ στὴ συναδέλφωση, σ' αὐτὸ τὸ ὁπλό, ἀνθρώπινο θάμα.

Λίγο ἀκόμη καί θά φτάσουμε στὴν ὑψηλὴ καρπιαφρία!

Τότε θά ταυτίσουμε τὴν καρδιά μας μέ τὴν καρδιά τῆς ἀνθρωπότητας, θά μεταλλάξουμε τὴν ἀνθρώπινη ἀθλιότητα μας σέ πανανθρώπινη ῥευστικότητα. Τότε δέ θ' ὀρνιόμαστε κομμιὰ πατρίδα, τότε θά νάι ἀνάγκη ὑπέρτατη τὸ φιλίωμα.

Λίγο ἀκόμη γιὰ νά σταματήσουν τὰ κονταροχτυπήματα στὰ πεδία τῆς ἀνθρώπινης διένεξης, νά ξεχαστοῦνε αἱ διαφορές κρατικές, ὁταμικές, κοινωνικές.

Ἄς μιλήσανε μέσα μας τὰ λόγια τοῦ Κοιμένου: «Εἴμαστε ὅλοι πολῖτες ἑνὸς κόσμου, ἕνα αἷμα ἔχοῦμε ὅλοι. Τὸ μῖσος γιὰ ἕναν ἀνθρώπο, γιὰ τὸν λόγο πῶς γεννήθηκε σ' ἄλλη χώρα, ὅτι μιλοῦει διαφορετικὴ γλῶσσα ἢ ἔχει διαφορετικὴ ἀποψη πάνω σ' αὐτό ἢ ἐκεῖνο τὸ θέμα, ὑπατελεῖ μεγάλη παραφροσύνη. Σὰς ἱκετεύω, μένετε μακριά

από τέτοια αίσθήματα, γιατί είμαστε ολοι άνθρωποι. "Ας αποβλέψουμε σ' ένα μόνο σκοπό, την ευημερία της ανθρωπότητας».

Και θα σαρκωθεί τ' όραμα ενός ανθρώπινου μέλλοντος οικουμενικής συνεργασίας, θ' αναπηδήσει από μέσας μας μιὰ φλόγα μοναδική, λάσλαμμένη στην ιδέα της παγκόσμιας αδελφότητας. Κι' η φωτιά δεν θα σβύνει, αλλά θα καίει πανταπινά, υπέροχο σύμβολο του ψυχικού λαμπαδιάσματος.

Κι' οι γενιές τών ανθρώπων σκυταλοδρόμοι θα την μεταφέρουν, για να φωτίζει με τὸ ανέσπερο φῶς της την πορεία της ανθρωπότητας και να δημιουργεί τις προϋποθέσεις να γίνει τούτη η γήινη σφαίρα ένα ἀπέραντο στάδιο, που

«τ' ἄνθη πάντα θά πέφτουνε
ἐπάνω στην κανίστρα»

να ὑψωθεί η ζωή σὲ φιλοσοφία Ἄγας

Ἑπτάδες ἐνιαυτῶν

ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΕΓΕΙΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΝΟΣ

Μετάφραση: ΒΑΣ. Ι. ΛΑΖΑΝΑ

Στα επτα του χρονια το μικρο ταγόρι θε να βγάλει
τα δοντια του τα οριστικά — αφού τὰ βρεφικά θά ρίξει —
καθθα το συμπληρώσει στο άλλα επτά του χρονια, τοτε
που αρχιζουν κι' ερχονται στο φῶς της ηθης τὰ σημάδια
Στο τρίτο το επτάχρονο τὸ πρόσωπο χνουδιάζει,
μεστώνει το κορμι, το δερμα ὡς ἄνθος λαμπυρίζει,
στο τεταρτο το επταχρονο ἡ δυναμὴ του μεγαλωνει,
γίνεται ἕνας ἄνδρας ἄλκιμος, γεροδεμενος πλέον,
στο πεμπτο τὸ επτάχρονο εἶναι ὠριμος για γάμο
κι εἶναι ικανος τέκνα γενά, ἀπογόνους ναποκτησει,
στο εκτο τὸ επταχρονο ο νοῦς του θά μεστώσει
και πλέον δεν καταδέχεται τὰ ταπεινά τὰ ἔργα,
στο ἐβδομο και ογδοο επτάχρονα πανάξιος θά γίνει
— ἐν ὅλῳ δεκατέσσερα — στο στοχασμό, σπὴ γλῶσσα,
σοφος και πρῶος γίνεται σὲ αἰσθήματα και λόγο
στο ἑνατο το επτάχρονο σὺν φτάσει τῆς ζωῆς του,
και δέκατο επτάχρονο ὁλόκληρο ἂν θά κλείσει
ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου πρόωρη δεν θᾶναι ἂν θά τὸν εὔρει

Πλατυτέρα

ΑΙΜΙΛΙΑΣ ΙΒΟΥ

Υπάρχει μιά μάνα μας άφθαρτη εκεί,
κραταιή, πεπλαφόρα, μέ βλέφαρο όκοίμητο
Πού άπλώνει τό χέρι σέ σκέπη στοργής
στέλνει δρόσο ψηλά αναγάλλιας κι' σιθρίας,
σταν άγριες πολύ άφηγιάζουν
οί δ'άμοιρες κοίτες μας,
όταν μ' αδου φωνή άλυχτούν
οί δυσοίωνοι γύνες μας.

Ψαλμοί

ΝΑΝΑΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ

Κύριε, τό πρωι θελεις άκούσει την φωνήν μου ..
Δαυιδ, ΨΕ'

Με Εύνησε απόμακρη βοή.
οί πληγώμενοι,
οί νοναμένοι.
«Γιατί κοιμάσαι;
Κάποιος σέ προσμένει.
Τοῦ Σιλωάμ στερεψαν τά νερά
κι' άλλος Μεσσίας δέν θάρθει.»
... Πέρασα την ήμέρα μου κυττώντας
τή μορφή μου στόν καθρέπτη.
Έκει μέσα ό πρίγκηπος Σιντάρντο
μου ψιθύριζ' όλοένα:
«Αν δέν θέλει νά λυτρώσει τούς
άνθρώπους
είναι κακός,
κι' αν δέν μπορεί, Θεός δέν είναι.»
Λάλησε τρεις φορές ό πετεινός
Βυθίστηκε ή μορφή
σπά βύθια τοῦ καθρέφτη.
Βυθίστηκα στή θλίψη.
Νά τιναξω άπ' τά χέρια μου τή
σκόνη.
Νά κινησω ..

Προσκυνητής χωρίς ιερό προσκυνη-
μα,
Πιστός δίχως πίστη;
Μά σήκωσα τά μάτια μου στόν άν-
θρωπο.
Νά ό Θεός μου,
αληθινά ό «κάτ' εικόνα μου και ό-
μοίωσιν»
Όλοένα σάν έμένα
ένά μεσσία προσμένει
στό πλάι του νά σταυρωθεί
Κι' έρχονται, φεύγουν οί μεσσίες
και μόνος άπομένει.
Δός μου το χέρι
παν' άπ' την άβυσσο πού μās χω-
ρίζει
άνθρωπε,
Θεέ μου,
και τότε πριν άπ' την αύγή
θ' έκούσεις τή φωνή μου
σέ μιά λέξη άπλή
κερδισμένη στό σπουρό:
«Αγάπη ...»

Εἶμαι ἡ Ἵοις

ΙΩΑΝΝΑΣ ΔΡΙΒΑ

Εἶμαι ἡ Ἵοις
Μάννα τῆς θλίψης
Νυμφὴ τῆς φύσης
τῆς Ἀγάπης θυγατέρα

Στα μοναπία
μέσ σπῆ ζωῇ μου
καὶ μέσ σὸ χρόνο
ἐσπείρα πονο,
δακρυὰ, χαμόγελα,
νυχτὰ καὶ μερὰ
Καὶ σὸ παράξενο
γνοδὶ τῆς μοίρας μου
ἐστρεφὰ ἀδιάκαπα
καὶ κλωθογυρίζω.

Υφαδὶ τυλίγω
σὲ ἀργαλειοῦ..
Με σχεδία ἡλιοδετὰ
— ἀχιτῖδες οὐνεῖρου —
στοῦ πεπρωμένου μου
τὸν Οὐρανο
τώρα γυρίζω

Παταμὶα δακρυὰ
μαργαριταρῖα,
τῇ γῇ τὴν ποτίσας,
τ' ἀστέρια ρωτήσας
γιατὶ πονῶ

Αὐτὰ μὲ κοιτάξαν
μὲ φῶς θλιμμένο
ἀπ' τὸ στερεῶμα
τὸ γαλανό
Με φῶς μου ἐπέλεξαν
θεικο τὸ μήνυμα
πῶς τώρα οδεύω
γιά νὰ το βρῶ

Ὅσιρι! Ὅσιρι!
Ἀγαπημένε!
Αἰθερὲς ἐσχίσας,

τῇ γῇ περπάτησας,
χιλιαδὲς χρόνια
προτοῦ σὲ βρῶ
Σὺν ἀπὸ ὄνειρο
γλυκὸ, σ' ἀντίκρυσας,
ἀκέραιο, πανεμορφο,
καθὼς ἐγώ.

Ἡ Ἵοις σὲ γνώρισα:
Εγὼ ἡ γυναῖκα σου
παλὶ σὲ ἀμιγῶ
καθὼς τὸν πρῶτο
ἐκεῖνο καιρὸ.

Σὺν ὑπο ληθαργο
βαθύ, ἀποκοίμιμα
τώρα, καλὲ μου,
ἀργοξυπνῶ!

Ἔδεσε Οὐρανία
ἡ Ἀλήθεια ἐντός μου
καὶ τῆς ζωῆς μου
τὰ σκορπίο πετάλο
τώρα ὅλα ὄνταμα
κρυφομετρῶ

Ὅσιρι! Ὅσιρι!
Σὲ ἀγκαθιά μέσα
βρῆκα κρυμμένο
τὸ μυστικό,
τ' ὥριο ὄνειρό μας
Τὸ εἶχαν θαψεί,
τὸ εἶχαν πεταξεί,
διχῶς περίσκεψη
διχῶς συμπόνια,
κι' ἐγὼ ἡ δύστυχη
καταματώθηκα
ὡς νὰ το βρῶ

Τὰ χερὰ μου ἐσχίσας
μέσα σὲ ἰσκαθία
καὶ τὸ κορμὶ μου

—τούτο τό γήινο—
καί τό Θεϊκό,
ἔρριξα ὀλόσωμο
στούς ἀγκρόσπους,
νά τοὺς κλαδέψαι,
νά ξανοιχτῶ.

Ἄχ! Πῶς ματώθηκα
Ἵσιρι, Ἀγάπη μου,
παντοῦ γυρεύοντας
τὸ ὄνειρό μου,
τὸ φωτεινό,
πού ἄλλαι μοῦ ἐκλεβαν,
ἀπὸ χρόνο μέσα
καί μοῦ τό ἐκρυβαν,
στὸ σκοτεινό,
κόσμο μιᾶς κόλασης
πού σὺν καμίνι,
καίει φλογισμένο
κι' ἐμένα, μὲ ἄφιναν
μόνη νά κλακῶ
καί νά θρηνῶ.

Ἵσιρι, Ἀγάπη μου

σθύνουν τὰ δάκρυα
καί τό μελάνι;
Τέτοιο σφουγγάρι
πού τάχα ὑπάρχει
σπῆ γῆ, φιλόξενα
νά τό δεχτῶ.

Νά τό τραθήξω
σέ μιὰ ἱστορία
πού τῇ βεβήλωσαν,
πρωτοῦ ἐγώ
κι' ἐσύ νά ἀμιξοῦμε
γιά αἰώνιο πέταγμα
γιά φτερωτό,
ταξίδι ἀτέλειωτο
μέσ τῆς Ἀγάπης
τὸν Οὐρανό.

Πέσ σ ἰ
θὰ λημονήση
ὅσα ὀλαμόναχη
ἢ φτωχεῖα καρδιά μου
σπῆ γῆ φορτώθηκε
ὥς νά σέ ἀμιξῶ;

● Ἄρτος

● Ζυμαρικά

● Φρυγανιές

διὰ διαβητικούς

ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Η ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΣ

Ἐκκλησιαστική αὐτοκριτική

Σκληρὴ «αὐτοκριτική» ἔκα-
με ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ.
Σεραφεῖμ γιὰ τὴν ἐκκλησια-
στικὴ ἡγεσία, (ἢ καὶ γιὰ τὴν
παρά - ἐκκλησιαστικὴ;).

«Φοβοῦμαι — εἶπε, μιλώντας
ἀπὸ τὸ ἐθνικὸν τηλεοπτικὸν δι-
κτυον τὸ θράδυ τῆς 3ης Μαρ-
τίου, Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδο-
ξίας — φοβοῦμαι ὅτι μερικοὶ
ἀπὸ ἡμᾶς, τοὺς πνευματικούς
σας Πατέρας, ἴσως κρατοῦμεν
μακρὰν ἡμῶν, εἰς ἀπομόνωσιν
ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν καὶ
δισταγμὸν καὶ φόβον ἀκόμη,
ὅλα ἐσᾶς τὰ πνευματικά μας
τέκνα, μὲ κάποιαν ὑπεροψίαν
συμπεριφορᾶς καὶ ἀκαμπτὸν
αὐστηρότητα πολλῶν ἀπαγο-
ρεύσεων εἰς τὸν τρόπον τῆς ζω-
ῆς, πού ο ὅ σ τ ι α σ τ ι κ ῶ ς
εἶναι ξένα καὶ ἀγνωστα εἰς τὸ
γνήσιον καὶ ἀληθές χριστιανι-
κὸν πνεῦμα!». Καὶ συνέχισε:

«Βοήθησέ μας, ὁμαρφε Ἐλ-
ληνικὲ Λαέ, νὰ συμπεριφερθῶ-
μεν εἰς τὴν πορείαν τῆς ζωῆς,
μὲ τὴν Ἐκκλησίαν σου καὶ τὰς
παραδόσεις σου, ὅπως ἐδιδά-
χτης ἀπὸ τοὺς παπποῦδες σου!
Καὶ μὲ τὴν ἀλάνθαστον διαί-
σθησίν σου, νὰ διακρίνης ποῖοι
σοῦ λέγουν τὴν ἀλήθειαν καὶ
ποῖοι ἀληθῶς καὶ ἀγνῶς σὲ ἀ-
γαποῦν, χωρὶς ὑποκρισίαν καὶ
χωρὶς αὐτοπροβολὴν φαρισαϊ-
κὴν! Εἶναι καιρὸς νὰ καταλά-

θῃς πλέον, ὅτι τὴν ἀναταρα-
χὴν, εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς
τῆς ζωῆς, τὴν προκαλοῦν ἐπι-
τηδεῖως καὶ ἐντέχνως, χωρὶς
νὰ φαίνωνται αἱ βαθύτεραι ἐπι-
διώξεις των, τὴν προκαλοῦν λέ-
γω, ὀλίγοι, ἐλάχιστοι, οἱ ὁποῖ-
οι, διὰ νὰ γίνηται λόγος διὰ
τὸ ὄνομά των, ρίπτουν συνθή-
ματα δημοκοπικά, πότε μὲ τὴν
μίαν ἀφορμὴν καὶ πότε μὲ τὴν
ἄλλην, ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς
δῆθεν προσηλώσεως εἰς τὰ ἱε-
ρά καὶ τὰ ὅσια, προκαλοῦντες
τὴν ψυχικὴν σου διέγερσιν, ἐκ-
μεταλλευόμενοι τὰς ἰδικὰς σου
ἀγνὰς διαθέσεις διὰ τὴν Ἐκ-
κλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα, ὅχι
πρὸς ἰδικὴν σου ἐξυπηρέτησιν,
ἀλλὰ πρὸς ἐξασφάλισιν καὶ μο-
νοπώλησιν τίτλων ἀγιότητος
καὶ Ἑλληνικότητος! Ἐνῶ εἰς
τὴν πραγματικότητα εἶναι πα-
τριδοκάπηλοι καὶ λιανοπωληταὶ
δολίων καὶ ἰδιοτελῶν θρησκει-
τικῶν καὶ ἐθνικῶν συνθημά-
των!».

Πρωτοφανὲς λεκτικόν!

Μὴ γνήσιον καὶ μὴ ἀληθές
χριστιανικὸν πνεῦμα . ὑπερο-
ψία συμπεριφορᾶς . Ἄκαμ-
πτος αὐστηρότης . ὑποκρισί-
αι . φαρισαϊσμοί . ἐπιτήδει-
οι . δημοκόποι . ἐκμεταλ-
λευταὶ . μονοπωληταὶ τῆς
Ἑλληνικότητος καὶ τῆς ἀγιό-
τητος . πατριδοκάπηλοι... δό-

λοιι λιανοπωληταί ἐθνικῶν καὶ
θρησκευτικῶν συνθημάτων!...

ΓΙΑ ΠΟΙΟΥΣ ΧΤΥΠΗΣΕ Η ΚΑΜΠΑΝΑ;

Ὁ ἀρχιεπισκοπὸς ἐτόνισε πε-
ραιτέρω:

«Ἐν προκατεμένῳ θέλω νὰ πι-
στεύω, ὅτι καὶ ὁ Τύπος, ἡμε-
ρήσιος καὶ περιοδικός, τὸν ὁ-
ποῖον καὶ προσκαλῶ εἰς συνερ-
γασίαν, θὰ διαδραματίσῃ τὸν
πρέποντα, τὸν ὠληθῇ, τὸν ὠφέ-
λιμον, τὸν χριστιανικὸν καὶ
πατριωτικὸν ρόλον του, τῆς
ὀρθῆς καὶ ἀγνῆς διαφωτίσεως
καὶ χειραγωγίας τῆς συγχρό-
νου γενεᾶς! Πρὸ παντὸς δέ, μὴ
πίπτων καὶ αὐτὸς θύμα πα-
ρομοίων, περιτέχνως πομπω-
δῶν, ποικίλων συνθημάτων διὰ
τῆς ἐξαπολύσεως ἐντυπωσια-
κῶν εἰς φρασσεολογίαν τηλε-
γραφημάτων καὶ διαφόρων ἀ-
νακοινώσεων καὶ δημοσιευμά-
των, τὰ ὅποια μοιραίως παρα-
σύρουν εἰς δημιουργίαν ἐσφαλ-
μένων καὶ ἐπιζημιῶν ἐντυπώ-
σεων διὰ τὴν ψυχικὴν γαλήνην
καὶ ἡρεμίαν τοῦ λαοῦ».

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔλαβε κα-
τὰ τὸν Μάρτιο τὶς ἀκόλουθες
ἀποφάσεις:

1) Ἐστηλίτευσε καὶ κατεδί-
κασε τὶς «ἀντικανονικὰς» πρά-
ξεις τοῦ κ. Ἱερωνύμου. Ἀπε-
φασίσθη δέ, ὅπως φέρῃ τὸν τί-
τλον τοῦ πρώην Ἀρχιεπισκό-
που Ἀθηνῶν «κατ' ἄκραν οἰκο-
νομίαν», ἐνῶ, στὴν οὐσία, ἦτο
«ἐπιβόητος».

2) Ἐτιμώρησε μὲ δεκαετῇ
στέρηση δικαιώματος συμμετο-
χῆς στὶς ἐργασίες τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου, τοὺς μητροπολίτες
Ξάνθης, Ναυπακτίας, Πρεθέ-
ζης, Κασσανδρείας καὶ Διδυ-
μοτείχου γιὰ τὴν συμμετοχὴ
τοὺς στὴν ἀριστίνδην σύνοδο
τοῦ Μαΐου 1967, ἡ ὁποία καὶ
χαρακτηρίζεται ὡς «παρασυ-
ναγωγή». Ἡ Σύνοδος τοῦ 1967
ἐξέλεξε τὸν κ. Ἱερώνυμο καὶ
τοὺς περισσότερους ἐκ τῶν 29
μεταίερωνμικῶν μητροπολι-
τῶν.

3) Ἰδρυσε ἄκτῳ νέες μητρο-
πολιτικὲς ἔδρες, ἦτοι: Περιστε-
ρίου, Καισαριανῆς, Βύρωνος
καὶ Ὑμηττοῦ, Νέας Ἰωνίας καὶ
Φιλαδελφείας, Νέας Σμύρνης,
Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς,
Μεγαρίδος καὶ Σαλαμίνος, Ν.
Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς, Νεα-
πόλεως καὶ Σταυρουπόλεως.

4) Ἀπεφάσισε τὴν διὰ μετα-
θέσεων πλήρωσι τῶν νέων ἐ-
δρῶν.

5) Ἐκρίνε «κανονικοὺς» 20
ἐκ τῶν 29 «μετα - Ἱερωνυμικῶν»
μητροπολιτῶν, οἱ ὅποιοι «ὀφεί-
λουν» νὰ ποῦν «εὐχαριστῶ».
Διὰ τοὺς 9 ἐπεφυλάχθη.

6) Ἐξ ἄλλου, ἡ Ἱεραρχία
προέβη στὸ ἀνοιγμα τοῦ χρη-
ματοκιθωτίου στὰ γραφεῖα τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου. Τὰ κλειδιά
τοῦ χρηματοκιθωτίου δὲν εἶχε
παράδωκε ἀρμοδίως ὁ κ. Ἱε-
ρώνυμος, κατὰ τὴν ἀποχώρη-
σίν του. Τὸ ἀνοιγμα τοῦ χρη-
ματοκιθωτίου ἐγένετο ὑπὸ ὑ-
παλλήλου τῆς Ἐθνικῆς Τραπε-
ζης, παρούσα μητροπολιτῶν,
δυνάμει ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρ-

χίας. Ἐντὸς τοῦ χρηματοκιβωτίου εὐρέθησαν μερικές φωτοτυπίες ἐγγράφων καὶ μία φωτογραφία. Τὰ ἔγγραφα αὐτὰ καὶ ἡ φωτογραφία ἀνεφέροντο εἰς ἀρχιερεῖς ἐν ἐνεργείᾳ καὶ μὴ. Εἰδικώτερον, ὡς ἐγνώσθη, ἀνεφέροντο ταῦτα εἰς περιστατικὰ παρωχημένα. Ἐπὶ τῶν εὐρεθέντων ὠμίλησαν πολλοὶ ἀρχιερεῖς, τονίσαντες ὅτι, ἐάν ὑπῆρχον συγκεκριμένα στοιχεῖα εἰς θάρος ἀρχιερέων ὁ κ. Ἱερώνυμος ὤφειλε νὰ προβῇ εἰς τὴν διώξιν των, θάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, ἀκαλουθεύμενος ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες Κίτρους κ. Βαρνάβαν, Ἐλευθερουπόλεως κ. Ἀμβρόσιον, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, Φιλιππων κ. Ἀλέξανδρον καὶ Κορινθίας κ. Παντελεήμονα, ἐπεσκέφθη, μετὰ τὰ 18—21 Μαρτίου, τὸ Πατρι-
 αρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

«Ἦλθαμεν—εἶπε σὲ ὁμίλᾳ τοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος — προσκυνηταί. Οὐ πρέσβεις, οὐδὲ ἄγγελοι! Προσκυνηταί, ὡς ἐντολόδοχοι τῆς σεπτῆς ἱεραρχίας τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ διερμηνεύσει καὶ διατρανώσει τοῦ ἀπείρου σεβασμοῦ, τῆς θαυτάτης ἀγάπης, τιμῆς καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν ἱερώτατον καὶ ὑπέρτατον θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἐτόνισε ἐν συνεχείᾳ:

«Μηδεὶς λησμονήτω, ἀνεξαρετήτως μήκους τίτλων καὶ ἱστορικῶν προεκτάσεων, πάντες οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ ἡπείρου ἕως ἡπείρου,

οἱ ὀρθοδοξία εὐλογηθέντες, οἱ πάντες ἀποτελοῦν ὑικὸν κλάδον τῆς μητρὸς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, μητρὸς στοργικῆς, ἥτις ἄνευ πικρίας, τὰ ἱμάτια ἑαυτῆς ἐν ἀγάπῃ δι-
 εμερίσαστο, εἰς θαλπωρὴν πνευματικὴν τέκνων, ἐγγύς τε καὶ μακρὰν καὶ ἥτις τίμιον καὶ καθηγιασμένον θυσίαις πνευματικὸν Σῶμα ἀκλονήτως καὶ ὑπερηφάνως προβάλλει καθημαγμένον, εἰς τὴν ροὴν καὶ σκοπιμότητα τῆς ἱστορικῆς ἀναγκαιότητος».

Μεταξὺ τῶν συζητηθέντων θεμάτων ἦτο καὶ ἡ προπαρασκευὴ τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐντὸς τοῦ θέρους ἴσως συνέλθῃ σχετικὴ σύσκεψις στὸ ὀρθόδοξον κέντρον στὸ Σαμπεσὺ τῆς Γενεύης. Ἀς σημειωθῇ ὅτι ἡ προπαρασκευὴ ἀνελήφθη πρὸ 12 ἐτῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπετεύχθη εἰσέτι νὰ καταρτισθῇ μία ἡμερησία διάταξις, ἀντιπροσωπευτικὴ τῶν συγχρόνων προβλημάτων.

Ὁ Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας, σὲ συνέντευξιν τύπου, ἐδήλωσε:

—«Μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ἀπασχολήθησαν τέσσαρες διορθόδοξοι διασκέψεις, εἶχε δὲ δοθῇ, ἐν ἀρχῇ, ταχύς ρυθμὸς εἰς τὴν προετοιμασίαν του. Τώρα, ὁ ρυθμὸς αὐτός, ἔχει ἐπιβραδυνθῇ. Εἶναι ἀνάγκη νὰ καλλιεργηθῇ ἡ συνείδησις ὅτι ἡ σύγκλησις τῆς συνόδου αὐτῆς εἶναι ἀπαραίτητος. Δι' αὐτό, ὁμῶς, ἀπαιτεῖται ἡ κατάλληλος διαφώτισις».

Ἡ ἐτηοία Συνέλευσις τοῦ Τεκτ. Ἰδρύματος

Τὸ βροδὺ τοῦ Σαββάτου 30 Μαρτίου συνήλθε ἡ γενικὴ συνέλευσις τοῦ Τεκτονικοῦ Ἰδρύματος Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἐνέκρινε τὸν ἀπολογισμό τῆς περιόδου 1 Ὀκτωβρίου 1972-30 Σεπτεμβρίου 1973 καὶ τὸν προϋπολογισμό τῆς ἐπόμενης ἐτήσιας περιόδου μέχρι 30 Σεπτ. ἐ.ε.

Ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ διεπιστώθη μικρὴ μὲν, ἀλλὰ σταθερὴ διαδοχικὴ αὐξησης τῶν μελῶν τοῦ Ἰδρύματος κατὰ τὰ τελευταῖα εἴτη.

Ἀειόλογος ὑπῆρξεν, ἐπίσης καὶ ἡ ἀναπτυχθεῖσα κοινωνικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ δρᾶσις τοῦ Ἰδρύματος ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν βασικῶν τοῦ σκοπῶν.

1) Ἀνεξαρτήτως τῆς ἀσκηθείσης ὑπὸ τῶν Τεκτόνων κατὰ μόνας δράσεως, τὸ Ἐλεονομεῖον τῆς Μεγάλης Στοᾶς καὶ τὰ τῶν Στοῶν διέθεσαν, κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, διὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς, συνολικὸν πρὸς Δρχ. 731.515 τὸ ὁποῖον κατανεμήθη ὡς κάτωθι:

Διὰ τὴν ἀνακούφισιν ἀναξιοπαθούντων συνανθρώπων καὶ πασχουσῶν οικογενειῶν, βοηθήματα εἰς χήρας, ὀρφανὰ κλπ. 235.540.

Εἰς ἀγαθοεργὰ Σωματεῖα καὶ Κοινωνικὰ Ἰδρύματα (Νοσοκομεῖα, Ὀρφανοτροφεία, οἴκους Τυφλῶν κλπ.) 164.073.

Διὰ τὴν ἐκπαιδεύσιν ὁπῶρων μαθητῶν καὶ φοιτητῶν, ὑποτροφίας, βραβεῖα κλπ. 210.163.

Διὰ φάρμακα, νοσήλια κλπ. πρὸς θεραπείαν ἀσθενῶν κλπ. 50.568

Διὰ διαφόρους ἄλλους φιλανθρωπικοὺς κλπ. ἀσκοποὺς 71.171.

2) Παραλλήλως πρὸς τὴν ἄνω δρᾶσιν, κατὰ τὴν ὑπόλογον περίοδον, ἡ Μεγάλῃ Στοᾷ διὰ τῶν 1-10 τὴν Αἰγίδα αὐτῆς Στοῶν διετήρησε Σχολὰς δι' ὁπόρους παῖδας, συνεχιζούσα αὐτῶ τὸν ὑπὸ ἐτῶν διεξαγόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Ἀγῶνα κατὰ τοῦ Ἀναλφαθητισμοῦ.

Οὕτω, κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐλείτούργησαν:

Εἰς Ἀθήνας: Ἐννέα Νυκτερινοὶ Σχολαί, φροντίδι τῆς Στοᾶς «Μέλης». Μία Σχολὴ φροντίδι τῆς Στοᾶς «Δελφοί» καὶ μία Σχολὴ φροντίδι τῆς Στοᾶς «Ἡσίοδος».

Εἰς Κέρκυραν: Μία Σχολὴ φροντίδι τῆς Στοᾶς «Φοῖνιξ» καὶ

Εἰς Σύρον: Μία Σχολὴ φροντίδι τῆς Στοᾶς «Ερμῆς».

Ἐπίσης, εἰς Κέρκυραν ἐλειτούργησε, φροντίδι τῆς Στοᾶς «Φοῖνιξ» Ἐλεύθερον Σπουδοστήριον Καλλιτεχνικῆς Σχολῆς.

Εἰς τὰς ὡς ἄνω Σχολὰς ἐφοίτησαν συνολικῶς περὶ τοὺς 350 ἄνθρωποι μαθηταί, ἡ δὲ συνολικὴ δαπάνη διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ὑπερέβη τὰς 380.000 δραχμὰς.

Ἡ μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους διατελέσασα ὑπὸ τὴν Αἰγίδα τῆς Στοᾶς «Βενιαμὴν ὁ Ἀεσβίος», Μυτιληνῆς, Τεχνικῆς Σχολῆς, παρεδόθη ἐν πλήρει ἀκμῇ εἰς τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον, ἀπὸ τοῦ λήξαντος ἔτους, ἐνέλαβε τὴν ἀπ' εὐθείας διεύθυνσιν αὐτῆς.

Σημειωτέον δέ ἅπασαι αἱ προαναφερθεῖσαι Σχολαὶ εἶναι ἀνεγνωρισμένα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ παρακολουθοῦνται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ἐπιθεωρητῶν αὐτοῦ

Εἰς τὸν τομέα τῆς συμμετοχῆς τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὴν ἐκπαιδευσιν ἀπορῶν νέων τοποθετοῦνται καὶ αἱ ὑπὸ τῆς Μεγάλης Στοᾶς καὶ τῶν ὑπὸ τὴν Αἰγίδα αὐτῆς Στοῶν χορηγούμεναι υποτροφίαι κλπ. εἰς ἀπόρους μοθητάς καὶ φοιτητάς, ἢ καθιέρωσις Βραβείων, ἢ διανομὴ Βιβλίων κ.ά.

Ἐκ τοῦ ἱσπολογισμοῦ εἶναι ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτο τὰ κατωθί:

* Ἐγένετο ἐπιμελῶς ἡ συγκέντρωσις στοιχείων διὰ τὴν προγραμματισθεῖσαν ἐκδοσιν ἀναμνηστικοῦ Λευκώματος ἐπὶ τῇ 150ῇ Ἐπετειῇ ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν Πολιγενεσίας Ὁ σχετικὸς τόμος, μὲ λίαν καλλιτεχνικὴν ἐμφάνισιν, ἐξετυπώθη

καὶ ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν.

* Ἐπερατώθη ἡ-διαρρύθμισις τῆς μεγάλης αἵθουσας διαλέξεων. Πρὸς ἐγκαινισμὸν τῆς ἀπεφασίσθη ἡ ὁργάνωσις συναυλίας ἔργων τοῦ διασημοῦ συνθετοῦ Σιμπελιους, ὁ ὁποῖος ἦτο Τεκτων καὶ ὑπηρέτησεν ὡς Μέγας Διδάσκαλος τοῦ Φινλανδικοῦ Τεκτονισμοῦ Ἐχει γίνεαι ἡ μεταφρασίς καὶ ὁ τονισμὸς εἰς τὴν ἑλληνικὴν τῶν ὕμνων, ἔχει ἐγγραφῇ ἡ μουσικὴ εἰς τὸ ἁρμόνιον τῆς «Κολομπίου», διακεκριμένοι δὲ καλλιτέχναι τοῦ σασματος εἰσὺν προχωρήσει εἰς τὰς σχετικὰς δοκιμὰς Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκδηλώσεως θὰ περιλαμβάνῃ καὶ βιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ Σιμπελιους Τῆς ὅλης ἐκδηλώσεως ἐπιμελεῖται ὁ καθηγητὴς Θεόδωρος Τάσιος Ἡ ἄκριθις ἡμερομηνία τῆς συναυλίας θὰ ἀνακοινωθῇ λίαν προσεχῶς

Τὸ περιοδικὸν

Ἐλευθέρας Σκέψεως

“ΙΛΙΣΟΣ”

εἰς τὸ 19ον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του ἔτος.

Ἐτησίᾳ συνδρομὴ δρχ. 100 — Ἐξωτερικοῦ \$ 5

διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Κ. Μελισσαρόπουλον

Ὁδὸς Δραγατσανίου 6, Ἀθῆναι (122)

ΕΓΓΡΑΨΑΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Στέλλονται ΔΩΡΕΑΝ τεύχη-δειγμάτα

τα ἐκ τοῦ Διαστήματος συνελαμβάνοντο κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπὸ δύο Σοβιετικῶν ἀστροφυσικῶν, τοῦ καθηγητοῦ Βασίλειου Τροϊτσκου καὶ τοῦ καθηγητοῦ Νικολαΐ Καρδάσεφ.

Ὁ καθηγητὴς Τροϊτσκου εἶναι διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου Ραδιοφυσικῆς τῆς πόλεως Γκάρκου, καὶ ὁ καθηγητὴς Καρδάσεφ εἶναι προϊστάμενος τῶν ἐργαστηρίων ἐρεύνης εἰς τὸ Ἰνστιτούτον Κοσμικῶν Ἐρευνῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν.

Τὰ σήματα ἀκούονται κατὰ διαλείμματα ὀλίγων ὥρων καὶ διαρκοῦν ἐπ' ὀλίγα λεπτά.

Ὁ καθηγητὴς Τροϊτσκου, ἡλικίας 48 ἐτῶν, διεξήγαγε τὰς παρατηρήσεις του ἐκ τεσσάρων σημείων τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως — τῆς πόλεως Γκάρκου, εἰς τὴν κεντρικὴν Ρωσίαν, τοῦ Οὐσσουμίτσκ, εἰς τὴν Ἀπω Ἀνατολήν, τοῦ Μουρμάνσκ, εἰς τὸν Βορρᾶν καὶ τοῦ ὅρους Καρπαντάγκ, εἰς τὴν Κριμαίαν.

Ἡ ὁμάς τοῦ καθηγητοῦ Καρδάσεφ ἐχρησιμοποίησε τρία σημεία, εἰς ὁροσειράς — εἰς τὸν Καύκασον, τὴν Καυκάσκαν καὶ τὸ Παμίρ.

Ἡ αὐτὴ ὁμάς κατεσκεύασεν ἓνα δέκτην ραδιοσημάτων, λειτουργοῦντα εἰς τὰς περιοχὰς συχνότητος 350, 550 καὶ 13700 - 15.100 μεγακύκλων κατὰ δευτερόλεπτον.

Οἱ δέκται, τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοποίησαν οἱ Τροϊτσκου καὶ Καρδάσεφ, διέφεραν ὡς πρὸς τὸ σχέδιον, τὰ μήκη κύ-

ματος καὶ τὰς μεθόδους διεργασίας τῶν σημάτων.

Ἡ ὁμάς Καρδάσεφ συνεπέρανεν ὅτι ἡ πηγὴ τῶν σημάτων εὐρίσκετο ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος.

Ὁ χαρακτὴρ τῶν σημάτων καὶ ἡ τακτικὴ μορφή των ἐπέτρεπε τὴν εἰκασίαν ὅτι ἦσαν τεχνητῆς προελεύσεως — ὅτι ἐπιέμποντο ὑπὸ κάποιου τεχνητοῦ δορυφόρου, περιελθόντος ἐντὸς τῆς τροχιάς τῆς Γῆς.

Ὁ Καρδάσεφ δὲν προσδιώρισε τί ἀκριβῶς ἦτο τὸ ἀντικείμενον. Ἀλλὰ διετύπωσεν ἐπιχειρήματα, ἐξηγοῦντα διατί τὰ σήματα, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὴν περιοχὴν κυμάτων τῆς τάξεως τοῦ ὑποδεκαμέτρου καὶ τοῦ ἑκατοσταμέτρου πρέπει νὰ θεωρηθοῦν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὡς προερχόμενα ἀπὸ ἓνα ἐξωγήινον πολιτισμόν.

Αἱ διαπιστώσεις τοῦ καθηγητοῦ Τροϊτσκου ἦσαν διαφορετικαί. Τὰ σήματα, τὰ ὁποῖα συνέλαβε, εἶχον ἀμυδρὸν χαρακτῆρα καὶ ἐφαίνοντο ὡς ὀφειλόμενα εἰς κάποιαν ἀλληλεπίδρασιν τοῦ Ἥλιου καὶ τοῦ ἀνωτάτου στρώματος τῆς γῆνης ἀτμοσφαίρας.

Ἡ ἀνακρίνωσις τοῦ πρακτορείου «Νοβόστι» κατέληγε: «Θὰ ἀρχίσῃ τώρα μία μακρὰ διαδικασία παρατηρήσεων, ἀναλύσεων, ὑπολογισμῶν καί, τελικῶς, ἡ ἀνάπτυξις μιᾶς θεωρίας περὶ τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὰς ἐν λόγω ἐξάρσεις ραδιοσημάτων».

Εἰς ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀστροφυσικῶν τῆς Ρωσίας, ὁ

καθηγητής Σαμουήλ Κάπλιν, του Πανεπιστημίου του Γκάρκυ, πιστεύει ότι διανοουμένη ζωή ἐνδέχεται νὰ ἔχη ἀναπτύχθῃ εἰς τὸ Διάστημα.

Ὁ ἴδιος λέγει, ὅτι ὁ Γαλαξίας μας περιλαμβάνει πολλοὺς πλανήτας, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν τὰς καταλλήλους συνθήκας θιὰ τὴν ἀνάπτυξιν φυτικῆς τοὔλάχιστον ζωῆς, ἂν ὄχι καὶ ἄλλης μορφῆς.

Ὁ καθηγητής Κάπλιν ἀνέλυσε τὰς ἀπαντήσεις ἐνὸς ἐρωτηματολογίου ἐπὶ τοῦ θέματος τὸ ὁποῖον εἶχε κυκλοφορήσει πρὸ δύο ἐτῶν μεταξύ Σοβιετικῶν ἀστρονόμων, ἀστροφυσικῶν καὶ φυσικῶν.

Οἱ ἀπαντήσεις εἰς τὸ ἐρωτηματολόγιον ἔκριναν ὅτι ὁ μέσος ὅρος ἐπιβιώσεως ἐνὸς πολιτισμοῦ εἶναι περίπου 200 ἐκατομμυρίων ἐτῶν.

Ὁ καθηγητής Κάπλιν λέγει ὅτι ὁ ἀνωτέρω ὑπολογισμὸς εἶναι ἄκρως αἰσιόδοξος. Ἐὰν ἀληθεύῃ, ἅμως, σημαίνει ὅτι περίπου 10 ἄλλοι πολιτισμοὶ ὑπάρχουν συγχρόνως μὲ τὸν ἱδικόν μας. Οὗτοι θὰ εἶναι, μάλιστα, παλαιότεροι τοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς πολιτισμοῦ, ὅστις ὑπάρχει ἀπὸ 10.000 ἐτῶν περίπου.

Ἡ Γῆ, μὲ πολιτισμὸν τόσον μικρᾶς ἡλικίας, εἶναι συνεπῶς ἓνα θρέφος, ἐν συγκρίσει μὲ τοὺς ἄλλους, ἥδη ὠρμιάσαντας πολιτισμοὺς, οἱ ὁποῖοι, λογικῶς, θὰ πρέπει νὰ διαθέτουν ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς γνώσεις καὶ δυνατότητας πολὺ μεγαλειτέρας τῶν ἱδικῶν μας.

Ἡ μέση ἀπόστασις μεταξὺ τῆς Γῆς καὶ ἄλλων κατοικημένων πλανητῶν πρέπει νὰ εἶναι περίπου 10.000 ἐτῶν φωτός, συμφώνως πρὸς τὸν καθηγητὴν Κάπλιν.

«Συνεπῶς, εὐλόγως ἀναζητοῦμεν ἤδη σήματα, τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν πιθανῶς ὑπὸ ἐξωγῆινων πολιτισμῶν διαθετόντων ἄκρως προηγμένην τεχνολογίαν, ἐπιτρέπουσαν εἰς αὐτοὺς νὰ ἀναλάβουν ἓνα τόσον μεγαλεπήβολον πείραμα, ἐδήλωσεν ὁ καθηγητής. «Ὡς ἐκ τούτου, τὰ ραδιοσήματα, τὰ ὁποῖα συλλαμβάνουν ἐγγὺς τῆς Γῆς, προέρχονται, πιθανῶς, ἀπὸ ἄλλα πλάσματα, διαβιούντα κάπου εἰς τὸ Διάστημα».

Οἱ Ρῶσοι κατεσκεύασαν γιγάντιον ραδιοτηλεσκόπιον, ἐναερίου διαμέτρου 650 μέτρων, διὰ νὰ συλλαμβάνουν καὶ τὰ πλέον ἀμυδρὰ σήματα ἐκ μακρινῶν γαλαξιδῶν.

Οἱ ἐπιστήμονες πιστεύουν, ὅτι ἐφ' ὅσον θὰ ἐξασκοιούθησιν νὰ λαμβάνουν ἐπίμονα ραδιοσήματα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ διακρίνουν ἐκ τοῦ συνήθους κοσμικοῦ θορύβου, ὑπάρχει ἐλπίς νὰ λάβουν, μίαν ἡμέραν, ἓνα μακρὸν ραδιόσημα ἐκ τοῦ Διαστήματος.

Τοῦτο θὰ παραδοθῇ τότε εἰς ἓνα ἠλεκτρονικὸν διερευνητὴν, ὅστις θὰ τὸ ἀποκρυπτογραφῇ καὶ θὰ διαπιστώσῃ πόθεν καὶ ὑπὸ ποίου ἐστᾶλη.

Βρετανοί, Ἀμερικανοὶ καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες ἔχουν τώρα ὡς ἔμμονον ἰδέαν τὴν ἀνεύρεσιν μιᾶς ἀπαντήσεως εἰς τὰς

θεωρίας του δρος Λούναν και των Ρώσων αστροφυσικών.

Ἡ κίνησης των διαδρών της «ζωῆς εἰς τὸ Διάστημα» ἀνεπύχθη μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε τὸ περυσινὸν Διεθνὲς Ἀστροναυτικὸν Συνέδριον τῆς Βιέννης ἐξήτασε τὰς πιθανὰς μεθόδους ἐπικοινωνίας μετὰ πολιτισμούς, ὑπάρχοντας εἰς ἄλλα μέρη τοῦ Σύμπαντος.

Ὁ Ἀμερικανὸς δρ Μπέρναρντ Ὀλλιβερ εἶπεν εἰς τὸ ἐν λόγω συνέδριον, ὅτι ἔμφρονα πλάσματα ὑπῆρξαν, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐντὸς τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, ἐπικοινωνῶν δὲ μετὰξὺ των, διαστρικῶς ἐπὶ «αἰῶνας» (εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ συνεδρίου, 1 αἰὼν ἴσον 1.000 ἑκατομμύρια ἐτῶν).

Αἱ προοπτικαί, τὰς ὁποίας διανοίγει μία τοιαύτη θεωρία, εἶναι ἐκπληκτικαί: Μίαν ἡμέραν ἡ Γῆ θὰ προσχωρήσῃ, ἴσως, εἰς τὴν κοινότητα των γαλαξιακῶν πολιτισμῶν καὶ θὰ ἐπιωφεληθῇ τῆς προόδου των, ὥς ἡ μᾶλλον νεαρὰ μορφή διανοουμένης ζωῆς.

Ὡστόσο, οἱ ἐπιστήμονες φρονοῦν, ὅτι διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ οὐδαμῶτε φυσικὴ σύνδεσις μετὰξὺ τοῦ ἰδιοῦ μας καὶ ἄλλων πολιτισμῶν, θὰ πρέπει νὰ παρέλθῃ, τουλάχιστον, μία ἑκατονταετία, ὅποτε ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ διερευνήσῃ τὸν ἐκτὸς τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος χῶρον.

Ἐάν, βεβαίως, ὑπάρχῃ ἀκόμη, τότε, πολιτισμὸς ἐπὶ τῆς Γῆς...

«ΕΣΤΙΑ», 14 Μαρτ

Ὁ ἄνθρωπος-λύκος καὶ ὁ ἄνθρωπος-ποντικός

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιθετικὸς γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἐνῶ ὁ λύκος δὲν ἔχει τὴν ἴδια ἐπιθετικότητα γιὰ τὸν ὁμοῖό του, οὔτε καὶ ὁ ποντικός. Γιατί; Καὶ δὲν θὰ μπορούσε τὰ ἐπιθετικὰ ὀρμέφυτα νὰ περιορισθοῦν ἢ καὶ νὰ ἐκλείψουν; Ὁ Αὐστριακὸς ἠθολόγος Εἰρηναῖος Ἀϊμπλ-Ἀϊμπεσφελντ, συνεργάτης τοῦ διασήμου Κόνρατ Λόρεντς, ἀντιμετωπίζει τὸ πρόβλημα στὸ τελευταῖο βιβλίον του «Ἐναντὶ τῆς ἐπιθετικότητος». Ὁ Γάλλος δημοσιογράφος Στανίσλαος Φονταίν εἶχε μιὰ συνέντευξη μαζί του γιὰ τὸ περιοδικὸ «Le Nouvel Observateur». Ὁ ΙΛΙΣΟΣ παραθέτει μερικὲς ἐρωταποκρίσεις.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ: Ζήσατε μαζί με ἀρουραίους. Τί ἐπιδιώκατε;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ: Ἦσαν ποντικοὶ καὶ ὄχι ἀρουραῖοι, αὐτὸ ὅμως δὲν ἔχει καμμιά ὀχέση, ἀφοῦ μοιάζουν τόσο πολὺ μετὰξὺ τους. Μελετοῦσα πῶς συμπεριφέρονται στὸ δικό τους περιβάλλον. Ἔμαθα κάτι καινούργιο καὶ ἐνδιαφέρον. Ὅτι ὑπάρχει στὰ θηλαστικὰ μιὰ συμπεριφορά πού βρίσκεται πολὺ κοντὰ μετὰ τὴν συμπεριφορά των κοινωνικῶν ἐντόμων (μυρμήγκια, τερμίτες), ὅτι δηλαδή ὅταν ἕνας δολοφόνος ἕξιτος διεισδύει στὸ ἔδαφός τους, ἡ ἄλλη ὑπόθεσις δὲν εἶναι οὔτε ἀτομική, οὔτε οἰκογενειακή, ἀλλὰ ὁμα-

δική. Ὁ ποντικός δὲν ξέρει οὐ-
τε ἀναγνωρίζει ἕναν ἄλλο πον-
τικό, ὅπως ἕνας πίθηκος, ἕνας
σκύλος ἢ μιὰ χίνα γνωρίζει
κάποιον ὁμοίό του, ἀταμικὰ
θέβαια. Ὁ ποντικός φτιάχνει
πρὶν ἀπὸ ὅλα μιὰ οἰκογένεια.
Ἡ οἰκογένεια μεγαλώνει καὶ
γίνεται ομάδα. Ἡ ομάδα αὐ-
τή, ὅμως, δὲν εἶναι ἕνα σύν-
ολο οἰκογενειῶν, εἶναι μιὰ ἀνώ-
υμη ὑπεροικογένεια. Ποιό εἶ-
ναι τὸ κοινὸ χαρακτηριστικὸ
ὅλων τῶν μελῶν της; Ἡ μυ-
ρουδιά. Τὰ κάθε τι ποὺ δὲν
μυρίζει ὅπως ἡ ομάδα, κατα-
διώκεται.

ΕΡ.: Μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅ-
τι ὁ ἄνθρωπος σκοτώνει τὸν
ἄνθρωπο ἀκριβῶς ὅπως ὁ πον-
τικός σκοτώνει τὸν ποντικό, σὲ
ἀντίθεση μὲ τὰ ἄλλα εἶδη;

ΑΠ.: Τὰ πράγματα εἶναι πιὸ
περίπλοκα καὶ λιγώτερο προμε-
ρά καὶ στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν
ποντικό. Ὁ ποντικός ἐπιτίθε-
ται στὸν ὁμόφυλό του μόνον
ὅμως στὸν χώρο τῆς μεγάλης
οἰκογένειας. Δὲν διαθέτει ἀ-
παγορευτικούς μηχανισμούς ὅ-
πως ὁ λύκος ἢ ὁ σκύλος ποὺ
νὰ τὸν ἐμποδίζουν νὰ σκοτώ-
νῃ τὸν ὁμοίό του. Ὅμως δὲν
εἶναι ἡ μοναδική περίπτωση.

Ὁ ποντικός χρησιμοποιεῖ πο-
λὺ τὴν φυγή. Αὐτὴ ἡ ἱκανότη-
τά του νὰ φεύγῃ ἐμποδίζει, ὅ-
πως καὶ σὲ ἄλλα εἶδη, τὸν φό-
νο μέσα στὸ ἴδιο εἶδος. Ὁ πιὸ
ἀδύνατος, ὅσοτερά ἀπὸ μερικά
δογκώματα, ὑποχωρεῖ καὶ ὁ
νικητὴς δὲν ἐπιμένει.

ΕΡ.: Δὲν τὸν καταδιώκει;

ΑΠ.: Ὅχι πέρα ἀπὸ τὸ δικό

του χώρο. Ἄν ὅμως κλείσῃ
κανεὶς ποντικούς διαφορετικῶν
ὁμάδων σ' ἕνα περιωρισμένο
χώρο, ὅπου ὁ ἡττημένος δὲν
μπορεῖ νὰ τραπῇ σὲ φυγή, τό-
τε θανατώνεται. Εἶναι ὅμως
μιὰ πλαισιωτὴ κατάστασις, ποὺ
δὲν παρατηρεῖται στὴ φύση.

ΕΡ.: Ἕνας χώρος, ὅμως,
δὲν θεωρεῖται περιωρισμένος
ἐν σχέσει μὲ τὶς ομάδες καὶ τὶς
διαστάσεις τους; Στὴν περί-
πτωσι συνωστισμοῦ γιὰ τὴν
κατάκτηση ἑνὸς περιωρισμένου
χώρου δὲν θὰ ἔχουμε τὴν ἐξά-
λειψή μιᾶς ομάδας ἀπὸ μιὰ ἄλ-
λη, πράγμα ποὺ μιᾶς φέρνει καὶ
πάλι κοντὰ στὸν ἄνθρωπο;

ΑΠ.: Κάτι τέτοιο εἶναι πολὺ
σπάνιο.

ΕΡ.: Θέλετε νὰ πῆτε ὅτι εἶ-
ναι δυνατό νὰ ὑπάρχῃ στὸν
ἄνθρωπο μιὰ ἐμφυτὴ διάθεσις
νὰ ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ ὁ-
μοίου του;

ΑΠ.: Ὅχι ἐναντίον τοῦ ὁμοί-
ου του, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ ξέ-
νου. Ἀναμφισβήτητα, στὸν ἄν-
θρωπο ὑπάρχουν ἐμφυτὰ κλη-
τρα ποὺ ἐξυπηρετοῦν τὴν συμ-
περιφορὰ τῆς μάχης. Ὑπάρχει,
ἐπίσης καὶ ἕνας κώδικας ποὺ
δηλώνει τὴν ἐπιθετικὴ στάση.
Τὸ σφίξιμο τῆς γροθιάς καὶ
τῶν δοντιῶν, τὸ χτύπημα τοῦ
ποδιοῦ, τὸ ἀνοιγνίμα τῶν χειρῶν
καὶ πολλὰς ἄλλες κοινὲς σ' ὅ-
λους τοὺς ἄνθρώπους χειρονο-
μίες. Οἱ ἐπωμίδες τῶν στρα-
τιωτικῶν στολῶν θυμίζουν τὸ
ἀναστήκωμα τῆς τρίχας στοὺς
ὤμους τῶν γοργιλλῶν τὴν στί-
γμὴ ποὺ θυμώνουν. Τὸ πηλί-
κιο μὲ τὴν φούντα, τὸ ἀνὸρ-

θωμα τῶν τριχῶν τοῦ κρανίου. Τὸ ὅτι αὐτὲς οἱ κινήσεις καὶ τὰ ἐπιθετικὰ σημάδια εἶναι ἔμφυτα καὶ ὄχι ἀποκτημένα μὲ τὴν μίμησι εἶναι σήμερα κάτι τὸ σίγουρο. Τίς ἔχω παρατηρήσει καὶ τίς ἔχω κινηματογραφήσει σὲ παιδιὰ πού γεννήθηκαν κωφάλαλα καὶ τυφλά. "Ετσι, παρατηρώντας τὰ παιδιὰ αὐτά, κατάλαβα ὅτι ἡ ἐπιθετικότης ἀπέναντι στὸν ξένο εἶναι ἔμφυτη. "Εναν ξένο μποροῦν νὰ τὸν καταλάβουν μὲ τὴν ὁσφρησι, τὸν σπρώχνουν ὅταν εἶναι κοντά τους καὶ φεύγουν. Αὐτὸ εἶναι πραγματικά μιὰ θεμελιακὴ ἀνθρώπινη στάσις. Τὸ φαινόμενον τὸ μελέτησα σὲ πολλοὺς πρωτόγονους λαοὺς. Παντοῦ ὁ ἄνθρωπος ἔχει φόβο γιὰ τὸν ξένο.

ΕΡ.: Μήπως αὐτὲς οἱ ἐπιθετικές τάσεις, ἔχουν φυσιολογική στάσι;

ΑΠ.: Φαίνεται ὅτι ἔχουμε μέσα μας αὐθόρμητες ἐπιθετικές ἀντιδράσεις πού μποροῦν νὰ ἐκδηλωθοῦν δίχως ἐξωτερικὸ ἐρέθισμα καὶ πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς δραστηριότητος τοῦ ἐγκεφάλου μας. Ἀρικανοὶ φυσιολόγοι ἀπέδειξαν ὅτι μέσα στὸν χρονικὸ λοθὸ ὑπάρχουν νευρικὰ κυκλώματα πού ἀρχίζουν νὰ λειτουργοῦν αὐτομοτα καὶ πού συνδέονται μὲ τίς ἐπιθετικές κινήσεις.

ΕΡ.: Μ' αὐτὸ θέλετε νὰ πῆτε, ὅτι ἡ ἐπιθετικὴ μας συμπεριφορὰ εἶναι κληρονομικὴ καὶ ὅτι ἡ κοινωνία δὲν παίζει καὶ ἐνα ρόλο;

ΑΓ.: Καὶ φυσικὰ ὄχι. Τὴν ἐ-

πιθετικότητα τὴν διδασκόμαστε ἐπίσης.

ΕΡ.: Συνδέετε τὴν ἐπιθετικότητα μὲ τὴν καταναλωτικὴ κοινωνία;

ΑΠ.: Ὅπωςδὴποτε Ἡ ἔντασις πού προκαλεῖται ἀπὸ τὸν ρυθμὸ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως, ἡ ὁποία ἐρμώνει τὴν φύση καὶ φέρνει κάθε εἶδους ὑπερβολὲς εἶναι μιὰ ἐπιθετικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του. Ὁ ἄνθρωπος ἐπαψε νὰ μάχεται ἐναντίον τῶν λυκῶν καὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, ἔπαψε νὰ μάχεται γιὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τίς ἄλλες ὁμάδες πού ἔρχονται νὰ καταλάβουν τοὺς τόπους τοῦ κυνηγιοῦ τῆς φυλῆς. Σιγὰ - σιγὰ ἐξασπλώθηκε σ' ὁλόκληρο τὸν πλανήτη Γῆα ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ μάχεται, διότι εἶναι ἀνάγκη τοῦ γενετικοῦ του προγράμματος. Δὲν κατάφερε ἀκόμη νὰ ἀλλάξῃ τὸν προσανατολισμὸ τῆς ἐπιθετικότητος του οὔτε μπόρεσε νὰ τὴν ὑποταξῇ. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ ἐπιθετικότης ἐκδηλώνεται στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ εἶδους. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιλογὴ δὲν ἔπαψε νὰ εὐνοῇ τὰ ἐπιθετικότερα ἄτομα καὶ ὁμάδες ἡ ἐνδοφυλετικὴ ἐπιθετικότης ἐξελίσσεται γρηγορότερα. Ὑπαρchoν ὁμως στὸν ἄνθρωπο καὶ πολὺ ἰσχυροὶ ἀνασταλτικοὶ μηχανισμοὶ κατὰ τῆς ἐπιθετικότητος.

ΕΡ.: Μ.λᾶτε μήπως γιὰ τοὺς παλιούς ὠραίους κοινωνικοὺς κανόνες. Μὴ σκοτώσης, μὴ κλέψῃς, μὴ πῇς ψέματα, μὴ κάνῃς πόλεμο κ.λ.π.;

ΑΠ.: Μην πιστεύετε ότι αι έντολαι αύται έπεβλήθησαν άποκλειστικώς άπό την κοινωνία. Κατά ένα μεγάλο μέρος είναι έμφυτες. Τα «καλά μας αίσθήματα», ή «καλή συμπεριφορά» έχουν βιολογικές ρίζες όπως τó άποδειχουν συγκριτικές μελέτες. Υπάρχει μέσα μας όπως και σ' όλα τα θηλαστικά τó δυνατό ένστικτό τού νά μην σκοτώνουμε τόν όμοίο μας. Υπάρχει άκόμα και στους κυνηγούς κεφαλών πού χρειάζονται όρισμένους ισχυρούς κανόνες γιά νά υπερνικήσουν τις άναστολές τους. Οί παρατηρήσεις μας έρχονται σέ αντίθεση με τις γελοίες φιλοσοφίες πού δέν βλέπουν τόν άνθρωπο παρά σάν πλάσμα κυνηγιού, τó όποίο σπρώχνεται ένστικτωδώς πρós τόν φόνο και συγκρατείται μόνον άπό την λογική. Δέν είναι άλήθεια ότι ό άνθρωπος είναι καλός άπό τή φύση του και ότι διαφθείρεται άπό την κοινωνία, όπως δέν είναι άλήθεια ότι ό Κάιν κυβερνάει τόν κόσμο. Ή άλήθεια είναι ότι όπως τά άλλα κοινωνικά θηλαστικά έχουμε μέσα μας έμφυτες καλές διαθέσεις καθώς και διαθέσεις έπιθετικό-της. Ή καλωσύνη είναι φυσική. Ή άδυναμία μās άφοπλίζει. Οί Ουϊκας, λαός φιλοπόλεμος δέν άνέχονται τις έπισκέψεις χωριών άπό άλλα χωριά έκτός εάν οί πολεμιστές έχουν μαζί τους τις γυναίκες τους και τά παιδιά. Δέν είναι όμηροι αλλά σύμβολα ειρήνης. Στους διάφορους πολέμους συμβαί-

νει πολλές φορές οί άντιμαχόμενοι νά συμφιλιώνονται, πράγμα πού ένσπείρει φόβους στους ήγέτες τους.

Κάθε φορά πού θέλουμε νά πλησιάσουμε και νά μιλήσουμε έναν όμοίο μας τού έκδηλώνουμε πάντα με διάφορα σημάδια τις ειρηνικές μας διαθέσεις. Ή κατασπράυνσις της έπιθετικότητας είναι μία διαρκής άνησυχία μας.

ΕΡ.: Φαίνεται ότι οί στενές και διαρκείς σχέσεις σας με τους ποντικούς, δέν σας ώδήγησαν σέ άπόψεις άπελπισίας άπό τó ανθρώπινο γένος.

ΑΠ.: Όχι, θεαίως. Οί έρευνές μου όμως, δέν έγιναν άποκλειστικά με ποντικούς. Μελέτησα τις τεράστιες σαύρες στην Γκαλαπάγκος, ψάρια της Καραϊβικής καθώς και άλλα ζώα. Ίδιαίτερα ήρθα σέ επαφή με ανθρώπους, όπως π.χ. με Ίνδιάνους τού Όρενόκου, τους Βουζμάνους της Καλαχάρης και με τους Παπούα.

ΕΡ.: Όστερα άπό τόσα χρόνια έρευνών και ταξιδιών, ποιά είναι ή εικόνα πού σχηματίσατε γιά τόν άνθρωπο.

ΑΠ.: Μή ξαφνιαστήτε πού θά σας πώ ότι τόν θεωρώ ως φιλικό όν. Έργάσθηκα με φυλές Παπούα πού θεωρούνται πολύ έχθρικές. Πήγα μόνος μου με μερικούς μεταφορείς. Συνάντησα ανθρώπους με φιλικά αίσθήματα. Δέν φοβούνται διόλου. Ό φόβος είναι εκείνος πού κινητοποιεί την έπιθετικότητα. Πρέπει νά μάθουμε νά ξεπερνάμε τόν φόβο.

ΟΙ ΙΠΤΑΜΕΝΟΙ ΔΙΣΚΟΙ:

Ένας ζωντανός μῦθος—ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Πρόλογος της ΣΟΦΙΑΣ ΑΝΤΖΑΚΑ
στά δμώνυμα έργα του Κάρλ Γιούγκ

Ο Π. Ο. Μάρτιν λέει τὰ πα-
ρακάτω για τὴ λέξη «Μῦθος»,
πού ἰσχύουν, φυσικά, καὶ για
τὸν σύγχρονο μῦθο τῶν Ἰπτα-
μένων Δίσκων:

«Ἡ λέξη «Μῦθος» δὲν ἔχει
κατασταλάξει σ' ἓνα παγιωμέ-
νο νόημα. Τὸ Λεξικὸ τῆς Ὁξ-
φόρδης τὴν περιγράφει ἔτσι:
«Μιά καθαρά φανταστική ἀφή-
γηση πού, κατὰ κανόνα, περιέ-

χει ὑπερφυσικά πρόσωπα, πρά-
ξεις ἢ γεγονότα καὶ πού ἐν-
σωματώνει κάποια δημοφιλῆ
ιδέα γύρω ἀπὸ φυσικά ἢ ἱστο-
ρικά φαινόμενα». Αὐτὴ ἡ πε-
ριγραφή συμπίπτει μὲ τὴν κοι-
νὴ χρῆση. Ὁ Δίας πού ἐκσφεν-
δόνιζε κεραυνούς ἀπὸ τὸν Ο-
λυμπο, ἡ χαμένη ἡπειρος τῆς
Ἀτλαντίδας, ὁ Ἅγιος Βασί-
λειος τῆς Πρωτοχρονιάς, τὸ
Μεγάλο Φίδι τῆς θάλασσας, ὅ-
λα αὐτὰ εἶναι «μῦθοι».

ΕΡ.: Μιὰ τελευταία ἐρώτη-
σις. Ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ἠθολο-
γίας, ποιό εἶναι σήμερα τὸ
πρῶτο καθῆκον τῶν κρατῶν
πού ἀνησυχοῦν για τὴν ἐπιβίω-
σι τοῦ εἴδους;

ΑΠ.: Ὁ περιορισμὸς τῶν
γεννήσεων καὶ ἡ παιδεία. Μιὰ
παιδεία πού νὰ δέχεται τὴν
διαφορὰ τῶν πολιτισμῶν, τῶν
θρησκευτῶν καὶ τῶν πολιτικῶν
συστημάτων καὶ ἡ ὁποία δὲν
θὰ ἀποτελῇ διδασκαλία μιᾶς
μάχης για τὴν ἐπιβολὴ ἑνὸς
συστήματος ἀξιῶν.

«ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ» 18.2.'74

Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ σ' αὐτὰ τὰ
τυχαῖα παραδείγματα, ὑπάρ-
χουν νύξεις πού δείχνουν πρὸς
ποιὰ κατεύθυνσι προεκτείνεται
τὸ νόημα τοῦ μῦθου. Ὁ Δίας
πού ἐκσφενδονίζει κεραυνούς
ἔχει γίνεи πιά παραμῦθι. Δὲν
βρίσκει καμμιάν ἀπήχηση στὴν
ψυχὴ μας. Ἡ χαμένη ἡπειρος
τῆς Ἀτλαντίδας εἶναι λίγο δια-
φορετική. Ἴσως ἡ στάσι μας
ἀπέναντί της νὰ εἶναι σκεπτι-
κιστική, ἀλλὰ ἂν κάποτε ὑ-
πῆρξε, θὰ εἶχε πολὺ ἐνδιαφέ-
ρον. Ὁ Πρωτοχρονιάτικος Ἅη-
Βασίλης εἶναι καθαρὴ ἐπινό-

ησι, κι όμως Έκατομμύρια ανθρώπων μεγαλώνουν τα παιδιά τους με αυτή την επινόηση. Για την ακρίβεια, την θεωρούν τόσο σημαντική που κάνουν ό,τι μπορούν για να δραματοποιήσουν οι ίδιοι τον μύθο. "Αν τους ζητήσει κανείς να εξηγήσουν την παράξενη συμπεριφορά τους, θα πούν ότι αντιπροσωπεύει, κατά κάποιο τρόπο, το «πνεύμα των Χριστουγέννων». Όσο για το μεγάλο φίδι της θάλασσας είναι φανερό ότι έχει ναυτική προέλευσι.

Παρ' όλα αυτά, η θάλασσα περιέχει παράξενα πράγματα. Σε βάθος πέντε μιλίων, στο βυθό της θάλασσας, ίσως να ζούν άσυνήθιστα πλάσματα, άλλοτελα άγνωστα στον άνθρωπο, μιά μορφή ζωής που δεν μπορεί κανείς να τη μαντέψει. Κι' όταν ένα τέρας σαν του Λόχ - Νες υψώνει το κεφάλι του, οι πάντες κινητοποιούνται. Γιατί; Γιατί, όπως θα λέγαμε, άγγίζει τη φαντασία. Και όταν ένα ύστερικό άνθρωπάκι, με ένα κωμικό μουστάκι, αρχίζει να μιλάει για αίμα και για ξυδαφος, για ζωτικό χώρο, για μυστική ένότητα, για Ein Reich, ein Volk, ein Führer, ή φαντασία μπαίνει και πάλι σε κίνηση. Τόσο πολύ μάλιστα, που να αλλάξει ολόκληρη την πορεία της Ιστορίας. Ο σκέτος μύθος ίσως να είναι κάτι το καθαρά φανταστικό, αλλά ο ζωντανός μύθος είναι μιά δύναμη: («Ένα πείραμα σε βάθος», Έκδόσεις «Αντιέας», 1973).

Οι «Ίπτάμενοι Δίσκοι», δεν κρίνουν κανείς από το ζωντανό ενδιαφέρον που έχουν παγκόσμια εξηκώσει, άποτελούν ένα μύθο ιδιαίτερα ζωντανό, που δίνει φτερά στη φαντασία ανθρώπων διαφόρων έθνικοτήτων, με τρόπο άμαδικό. Και μολονότι άκούμε ότι υπήρχαν κι άλλοτε Ιστορίες για Ίπταμένους Δίσκους, όμως φαίνεται πως για πρώτη φορά εμφανίζονται με τόση έπιμονή και ένταση και σε τόσο μεγάλο άριθμό.

Ο Κάριλ Γιούγκ εξετάζει το φαινόμενο από την ψυχολογική του σκοπιά, άφου, είτε οι Δίσκοι είναι πραγματικοί είτε όχι, έχουν τη δύναμη να εξηκώσουν τη φαντασία των ανθρώπων και να δημιουργούν μιά άφάνταστη ποικιλία έρμηνειών, από τις πιο άφελείς ως τις πιο έπιστημονικοφανείς. Το θέμα έχει διαποτίσει ακόμα και την περιοχή της τέχνης, άφου έχουμε ζωγραφικούς πίνακες με πορεμφερείς άπεικονίσεις. Για την ακρίβεια, εκείνο που φέρνουν στο προσκήνιο αυτοί οι πίνακες, δεν είναι τόσο οι Δίσκοι, όσο ή Τετάρτη Διάσταση που διασπαρώνεται με τον δικό μας τρισδιάστατο κόσμο. Είναι ή διάσταση που λείπει από τη ζωή μας, από τον πολιτισμό μας, από την καλλιέργειά μας. Η διάστασι αυτή γίνεται αισθητή σαν κάθοδος μιάς υπερφυσικής δύναμης ή παρουσίας από έξω γήινους κόσμους. Και είτε της άποδίδεται ο χαρακτήρησμός

«ὕπερφυσική» εἶτε ὄχι, τὰ φαινόμενα πού τή συνιστοῦν εἶναι θαυμαστικῆς φύσεως καί ὁλότελα ξένα πρὸς τοὺς γήινους νόμους μας. Ἡ ἀπασχόληση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ μυστήριον τῶν Δίσκων, μετατοπίζει τὸ κέντρο βαρύτητας τῆς ὑπαρξῆς του, ἀπὸ τὸ γήινο καί οἰκεῖο, σπὸ ἐξωκόσμιο, ὑπεργήινο καί μεταφυσικὸ καί τοῦ προσφέρει μιὰν ἐσωτερικὴ διεύρυνση πού κανένα γήινο ἐνδιαφέρον δὲν θὰ εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ τοῦ προσφέρει.

Ὅμως, σ' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐλοχεύει ὁ κίνδυνος. Ποιὸς κίνδυνος; Θὰ μπορούσε νὰ ρωτηθῇ κανεὶς. Ὁ κίνδυνος τῆς παραμέλησης τοῦ ἀδιέξοδου πού παρουσιάζει ὁ ψυχικός μας κόσμος. Ἡ στροφή πρὸς τὸ ὑπερφυσικὸ, μὲ τὴν ἱκανοποίησι πού προσφέρει, εὐκόλα μπαρεῖ νὰ ἀποτελέσῃ μιὰ διαφυγὴ ἀπὸ τὸ χρέος πού ἔχουμε ὅλοι μας ἀπέναντι στὰ ἐσωτερικά μας προβλήματα καί τὶς συγκρούσεις. Ἀφήνοντας πίσω μας ἅλους τόσοις κόμπους, στρέφουμε τὸ νοῦ καί τὴν ψυχὴ μας στοὺς ἀπὸ μηχανῆς θεοὺς πού τοὺς φανταζόμαστε νὰ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὸ μακρυνὸ διάστημα, μὲ ὑπέρτερη σοφία καί γνώσεις, γιὰ νὰ καταλύσουν, ὡς διὰ μαγείας, τὸ ἀδιέξοδο πού σ' αὐτὸ μόνοι μας ὀδηγήσαμε τὴ ζωὴ μας, ἀτομικά καί συλλογικά.

Σ' αὐτὸ του τὸ βιβλίον, ὁ Κάρλ Γιούγκ ἐπισημαίνει τοὺς κινδύνους. Ἄν οἱ ἄνθρωποι συνεχίσουν νὰ ἀποφεύγουν νὰ ἀν-

τιμετωπίσουν τὸν ἑαυτό τους, θὰ ἐξαρτοῦν τὴ σωτηρίαν τους ἀπὸ τὰ δεινὰ τους ἀπὸ φανταστικὲς ὀντότητες καί καταστάσεις. Ἀκόμα κι ἂν οἱ Δίσκοι ἔχουν ὕλικὴ πραγματικότητα, τὸ γεγονὸς ὅτι περιμένουμε κάτι τὸ ἀσυνηθιστό ἀπ' αὐτοὺς, ὅτι ἀποδίνουμε στὰ πληρώματά τους ὑπερφυσικὲς ιδιότητες, φανερώνει τὴν κινητοποίηση τῆς ἀνθρώπινης φαντασίας. Ἄν, ὅμως, ἀποφασίσουμε νὰ στρέψουμε τὴν προσοχή μας στὶς ἐσωτερικὲς μας συγκρούσεις καί στὰ βαθύτερα αἰτία τους, τότε ἴσως τὶς ξεπεράσωμε ἐσωτερικά, ὅποτε δὲν ἀποκλείεται ν' ἀνακαλύψουμε μέσα μας τὴν Τετάρτη Διάστασι, τὴ μεταφυσικὴ καί τὴ σωτηρίαν, πού τώρα ἀναμένουμε ἀπ' ἔξω. Ἀλλωστε, τὸ σχῆμα τῶν Δίσκων, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ Κάρλ Γιούγκ, θυμίζει ἐνὰ ἀντίστοιχο ἀρχέτυπο στὸ κέντρο τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, πού θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστῇ ὑπερκόσμιο, ἀφοῦ ἀπλώνει στὸ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, πού τὸ ἀνακαλύπτει μέσα του, τὴν αἴσθηση τῆς Τετάρτης Διάστασης.

Ἐκεῖνο, λοιπόν, πού λείπει ἀπὸ τὴν ἄκρως ἐξωστρεφῆ ἐποχὴ μας, εἶναι ἡ στροφή πρὸς τὰ μέσα καί ἡ θαρραλέα καί συστηματικὴ γνωριμία μὲ τὰ περιεχόμενά μας. Ὁ ἄνθρωπος πού ἐπιχειρεῖ αὐτὴ τὴν ἐξερεύνηση τοῦ ἐσωτερικοῦ του, ἀνακαλύπτει τὴν τάση τῆς φυγῆς ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ ἀδιέξοδο — πού δημιουργεῖ μοιραία καί τὸ

κοινωνικό — και σέ μιάν άλλη, πιδ πρόσγεια μορφή, τήν μορφή τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ Κράτους καί τῶν μαζικῶν ὀργανώσεων. Ἡ ἀγέλη καί ὁ ποιμένας τῆς ἀγέλης, γίνονται τὰ μέσα τῆς σωτηρίας ἀπό τὸ ἐσωτερικό - ἐξωτερικό ἀδιέξοδο. Ἐδῶ, ἡ φαντασία προβάλλει τὴ σωτηρία στὸν Ἡγέτη μὲ τὴν ὑπέρτερη σοφία καὶ γνώση καὶ στὸν μηχανισμό τοῦ Κράτους. Ἔτσι, μετατοπίζοντας ὁ ἄνθρωπος τὸ ἔργο τῆς «σωτηρίας» τοῦ σὲ παράγοντες ἐξωτερικούς, χάνει γιὰ πάντα τὴ δυνατότητα νὰ ἐνηλικιωθῇ, νὰ ὠριμάσῃ, νὰ γίνῃ ἓνα ὑπεύθυνο ἄτομο. Ἡ θρησκεία, σὲ μιὰ τῆς μορφῆς, συντελεῖ κι' αὐτὴ στὴν παράλυση κάθε ὑποτυπώδους πρᾶσιματίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ θρῇ τὴ «σωτηρία» μέσα του, μὲ τὴν ἀνακάλυψη ἐκείνου τοῦ ἀ-τιμητοῦ συστατικοῦ του, ποῦ ὑποτελεῖ ὅ,τι πιδ πολῦτιμο περιέχει στὸ βάθος του, δηλ. τὴν ἀτομικότητά του.

Ἡ κατώσταση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου εἶναι ἀπελπιστική ἀν ἀναλογιστὴ κανεὶς τὶς δυνάμεις ποῦ τὸν περισφίγγουν καὶ ποῦ ἀπειλοῦν τὴ γέννησή του ὡς ἄτομο. Ὅμοια κι' ἀν ἀναλογιστῇ τὴν τυφλή του τάση γιὰ ἐξάρτηση ἀπὸ ἐ-

ξωτερικούς παράγοντες. Τόσο τοῦ λείπει ἡ πίστη ὅτι μπορεῖ νὰ θρῇ κάτι καλὸ μέσα του. Κι ὅμως, ὅχι μόνο αὐτὴ ἡ πίστη, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔμπρακτο θῶμα τῆς ἀνακάλυψης ἐνὸς ἐσωτερικοῦ «θησαυροῦ», ὑπῆρξε κάποτε κοινὴ γνώση τῶν ἀνθρώπων. Μιὰ γνώση ποῦ πνίγηκε μέσα στὸ πέλαιος τῆς δυσπιστίας, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ δώσαμε τὴν πρώτη θέση στὴ σενὰ εὐνοουμένη διανόηση καὶ ἀπορρίψαμε ὅλες τὶς ἄλλες ψυχολογικὲς λειτουργίες μας. Ἀποτελεῖ ἀλήθεια, «θαῦμα» τὸ ὅτι μέσα ἀπὸ τοὺς κόλπους αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς διανόησης, ἀναδύθηκε, μὲ τὴ μορφή τῆς ἐμπειρικῆς ἐπιστήμης, ἡ Ἀναλυτικὴ Ψυχολογία ποῦ, μὲ τρόπο ἐπιστημονικὰ ἐμπειρικό, ἀνακάλυψε μέσα στὸν ἄνθρωπο τοὺς ἱπταμένους Δίσκους, τὸν Ἡγέτη, τὴν Κοινότητα καὶ τὴ «σωτηρία», ποῦ τὴ μετατοπίζουμε σὲ περιοχὲς ἐξωτερικές, εἴτε αὐτὲς εἶναι οἱ περιοχὲς τῆς πολιτικῆς, εἴτε τοῦ διαστήματος. Τὸ δεύτερο θιβλίό αὐτοῦ τοῦ τόμου, «Παρόν καὶ Μέλλον», πραγματεύεται τὸ θέμα τῆς μαζικοποίησης τοῦ ἀτόμου καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ θρῇ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀτομικότητά του μὲ τὴν αὐτόγνωση.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ «ΙΛΙΣΟΝ»

‘Η Έταιρία Ψυχικῶν Έρευνῶν ὕπὸ τὸν “Άγγελον Τανάγραν

Κύριον Κ. Μελισσαροπουλον
περιοδικὸν «Ίλιος»

‘Αξιότιμε Κύριε,

Σχετικῶς μὲ τὸ ἄρθρον ἡ «Μεγαλωσύνη τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ» τῆς “Έλεν Βασάντα Ζαχάρα, εἰς τὸ τεῦχος 102 τοῦ Περιοδικοῦ ΙΛΙΣΟΣ, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρει διαφορά ψυχικὰ φαινόμενα, καθὼς καὶ τὴν σύστασιν τῆς ‘Εταιρίας Ψυχικῶν Έρευνῶν τὸ 1882 σὺν Λονδίον, ἐπιδρέψατε μου νὰ σὰς γνωρίσω τὰ ἐξῆς:

‘Η ‘Ελλάς δεν ὕστερησε καὶ εἰς τοῦτο. Το 1926 ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ τοῦ ἀεμνήστου Ἀγγέλου Τανάγρα, ἡ ‘Εταιρία Ψυχικῶν Έρευνῶν, τῆς ὁποίας ἡμῖν “Εφορος καὶ κατὰσιν Ταμίας “Ο Ἀγγέλος Τανάγρας (ψευδώνυμον τοῦ Ἀγγέλου Εὐαγγελίδου), Ναύαρχος, ἱατρός τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, ἦτο ἀνθρώπος θαυμασιος, ἐξαιρετικῶς μεγάλης μορφώσεως, γινώστης τριῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, συγγραφεὺς διαφόρων φιλολογικῶν βιβλίων. Εἶχον δὲ τὴν τύχην νὰ εἴμαι ἀδελφικὸς φίλος του. Τὰ συγγραμματατά του, τόσον τὰ φιλολογικὰ ὅσον καὶ τὰ σχετικῶς μὲ τὴν ψυχικὴν ἔρευναν, ἔχουν μεταφρασθῇ εἰς πολλὰς ξενὰς γλώσσας.

‘Η δρᾶσις τῆς ΕΨΕ ὑπῆρξε σπουδαία. Ἀνεγνωρίσθη παγκοσμίως Ἀθεωρία τοῦ Τανάγρα περὶ ψυχικῶν φαινομένων, περὶ ψυχῆς, περὶ ἐπιψυχιδίου, ἀνεγνωρίσθησαν ἀπ’ ὅλους τοὺς διασημοὺς ξένους ἐρευνητάς καὶ μετεφράσθησαν. Εἰς πολλὰ διεθνή Συν-

έδρια ὁ Τανάγρας ἀνεκηρύχθη Πρόεδρος, τὸ δε Διεθνὲς Συνέδριον Ψυχολογίας, το ὁποῖον ἐγένε εἰς Ἀθήνας, ἀν ἐνθυμούμαι καλῶς το 1930, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαθον μέρος οἱ διασημότεροι ψυχολόγοι τοῦ κόσμου, ὑπῆρξε ἕνα παγκόσμιον γεγονός καὶ μεγάλη διαφήμισις τῆς ‘Ελλάδος.

‘Η περιγραφή τῆς δράσεως τῆς Ε. ΨΕ, εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἐντός τοῦ περιορισμένου τούτου χώρου. ‘Η ‘Εταιρία ἐξέδιδε ἕνα λαμπρὸν Περιοδικόν, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐκτός τῶν σπουδαίων ἀρθρῶν τοῦ Ἀγγέλου Τανάγρα, ἀνεγράφοντο ἐπίσης τὰ ἔκαστε ἀναφερόμενα εἰς τὴν ΕΨΕ ὑπὸ ἀνθρώπων ἀξιοπιστῶν, ὡς ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, καθηγητῶν καὶ ἄλλων, διαφορά ψυχικὰ φαινόμενα ποὺ τοὺς συνεθεσαν. ‘Η ΕΨΕ ἀνεφερε μόνον ἐκεῖνα τὰ ψυχικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα ἀπεδεικνύοντο διὰ πειραμάτων, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο ἐν πλήρει ἡμέρᾳ. ‘Η ΕΨΕ, δεν ἠσχαλεῖτο μετὰ τὸν πνευματισμὸν. Τὸν ἐθεωροῦσεν ἀπάτην. Σε μίαν τέτοιαν συνεδρίαν, ποὺ ἐκλήθη ἐπιμόνως, ὁ Τανάγρας μοῦ εἶπε ὅτι ἐκάλεσε τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ συνομίλησεν!...

‘Η ΕΨΕ εἶχε σχηματίσει μίαν ὁμάδα ἐξαιρετικῶν μεντιουμ. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχεν ἡ Κλειώ, μέντιουμ ἑκτακτοῦ ἱκανότητος, μοναδικὸν στον κόσμον, ἡ ὁποία ὑπνωτισμένη, περιφερούσα τὸ χερί της 30 περίπου ἑκατοστὰ ἀνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς πυξίδος, τοποθετημένης ἐπὶ ἐνὸς τραπέζιου, κατῴρθωνε νὰ τὴν θέτῃ εἰς κίνησιν. ‘Η θελήνη τῆς πυξίδος ἀκο-

λουθοῦσε τὴν φορὰν τῆς χειρὸς τοῦ μέντιουμ, καὶ ἐκετελοῦσε ὀλοκλήρους στροφάς. Τὸ σπουδαιότερον δὲ ἦτο ὅτι τὸ μέντιουμ κινοῦσε τὸ χέρι τῆς ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ ἡ βελὸν ἠκολούθοῦσε καὶ πάλιν τὴν κίνησιν τοῦ χερριοῦ τῆς. Καθηγηταὶ τοῦ Πολυτεχνείου ἐξήτασαν μὲ διάφορα ὄργανα τὸ μέντιουμ, μήπως ἐξέπεμπε, μαγνητισμόν, ἀλλὰ τὰ ὄργανα δὲν διεπίστωσαν τίποτε. *Ἡλθαν διάφοροι ξένοι ἐπιστήμονες, ἐπῆραν κινήματαγραφικὰ ταινίας, ἐξήτασαν τὰ πάντα. Πῶς λοιπὸν κινεῖται ἡ βελὸν, — Ὑπῆρχε μέντιουμ, μαθήτρια τοῦ Ἰακωβίδου, ἡ ὁποία, ὑπνωτισμένη καὶ μὲ δεμένα τὰ μάτια, ἀνεμίγνυε τὰ χρώματα πάνω στὴν παλέττα καὶ ζωγράφιζε διάφορα ωραιότατα ἀνθί. — Ἐγένοντο πειράματα τηλεπαθείας μὲ τὴν Ρώμην καὶ τελευταίως μὲ τὴν Νέαν Ὑόρκην, μὲ καταπληκτικὴν ἐπιτυχίαν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ΕΥΕ, ἐπαρουσιάσθησαν ἀπειρα ψυχικὰ φαινόμενα, π.χ. μετεκινοῦντο θάλας μὲ γλῶσσες εἰς ἕνα καφενίδιον, σὲ Μεσολόγγι. Ἐκτόπλαισμα παρουσιάζετο σὲ μέντιουμ στὰ Χανιά ὅπου ἐγίνον πειράματα παρουσίᾳ τοῦ Ναυάρχου, τοῦ Δημάρχου, καὶ ἄλλων ἐπιστῆμων προσώπων. Καθημερινῶς ἤρχοντο στὰ Γραφεῖα τῆς ΕΥΕ, ἄταμα ἀξιώπιστα, νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὸν Τανάγραν νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ τὰ διάφορα ψυχικὰ φαινόμενα ποὺ τοὺς συνέβησαν, ὅπως, πόρτες κλειδωμένες ν' ἀνοίγουν χωρὶς τὸ γλωσσίδι τῆς κλειδαριᾶς νὰ ἔχῃ μετακινήθῃ, κάδρα νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν τοῖχον, ἐνῶ τὸ καρφί ἔμενε στὸν τοῖχον, ὅταν δὲ ἐπεχείρουν νὰ τὸ ξανακρεμάσουν δὲν τὸ κατάρθωνσαν διότι ἡ κεφαλὴ τοῦ καρφιοῦ ἦτο μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν ὀπήν ποὺ εἶχε ὁ κρίκος τοῦ κάδρου. Τέλος, τὰ ψυχικὰ φαινόμενα ποὺ ἀνεφέροντο εἰς τὴν Ε.Ψ.Ε., ἦσαν πάρα πολλά, περιέργα, ἐνδιαφέροντα καὶ ἀνεξήγητα. Σὰς ἀναφέρω μόνον δύο:

Πρῶτον τοὺς ἀναπονήρηδες. Ὁ Τανάγρας ἐγνώριζε ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πρόσφυγες ἐκ Βουλγαρίας, στὴν πατρίδα τοὺς ἔκαιναν πυροβολοὺς κάθε χρόνον, στὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. Φρόντισε καὶ τοὺς ἀνεκάλυψε στὴν Μακεδονία, σὲ

χωριὸ Μαυρολεῦκή Δράμας, στὴν νέα τοὺς πατρίδα. Τοὺς ἐπεσκέφθη ἐπαυλημμένως καὶ τέλος, μὲ τὴν ἐπιμονὴν του τοὺς ἔπεισε ὅτι πρέπει νὰ ἐπαναλάβουν τὴν Πυροβολοὺς καὶ ἐδῶ, διότι εἶναι σπάνιον ἐπιστημονικὸν φαινόμενον, ὅτι εἶναι καλὸν διὰ τὴν πατρίδα κλπ. Παρὰ ἰτάς ἀντιδράσεις δὲ καὶ τὸν πόλεμον τῶν Δεσποτάδων, οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζοντο ὅτι εἶναι ὁ διάβολος ποὺ τὰ προκαλεῖ αὐτὰ, ὁ Τανάγρας ἤμως τοὺς ἔπεισε τελικῶς καὶ ἡ πρώτη Πυροβολοὺς ἐγίνε τὸ 1940, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστη καὶ ὁ καθηγητὴς Ιατροδικαστῆς Γεωργιάδης, ὁ ὁποῖος πρὶ καὶ μετὰ τὴν πυροβολοὺς ἐξήτασε τὸ δέρμα τοῦ πέλματος τῶν ποδῶν των, τὸ ὁποῖον εὗρε λεπτὸν καὶ τρυφερόν. Ἔκτατε, κάθε χρόνο γίνεται πυροβολοὺς ἐνώπιον πληθους κόσμου γηγενῶν καὶ ξένων. Κατὰ τὴν πυροβολοὺς τοῦ παρελθόντος Μαῖου, ὅπως ἔγραψαν αἱ ἐφημερίδες, ἐκτὸς τοῦ πληθους κόσμου γηγενῶν καὶ τουριστῶν, παρέστη καὶ μὴ ἀμὰ διασημῶν ξένων ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι ἔφεραν μαζί των νέα ἡλεκτρονικὰ ὄργανα διὰ νὰ ἐξετάσουν τὸ θέμα. Ἐξήτασαν λεπταμερῶς τὸ δέρμα τοῦ πέλματος τῶν ποδῶν τῶν ἀναπονήρηδων, ἐποσθέτησαν σὲ κεφάλι αὐτῶν διάφορα ὄργανα, καλῶς κλπ., μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς πυροβολοὺς, φεύγοντες, ἐπῆραν τὰ ὄργανα μαζί των διὰ νὰ τὰ ἐξετάσουν καὶ νὰ ἴδουν τί ἀπεδείξαν Μέχρι σήμερον δὲν ἐγνώσθησαν τ' ἀποτελέσματα. Εἶμαι θέβαιος ὅτι τὰ ὄργανα δὲν ἔδειξαν τίποτα. Εἰς μίαν πυροβολοὺς, πρὶ ὀλίγων ἡρῶν, ἡ οὐχὺ γος τοῦ ἀρχιαναστενάρη, περὶπτατήσε πάνω στ' ἀναμμένα κάρβουνα, πολλές φορές, φοροῦσα τίς κάλτσες τῆς. Μετὰ τὸ πείραμα ὁ Τανάγρας ἔφερε στὰ Γραφεῖα τῆς ΕΥΕ, τίς κάλτσες τῆς ἀναπονήρηδος, τὰς ἐξήτασαν ἐπιστημονικῶς, ἀκόμα καὶ μὲ μικροσκοπίον. Ἀπεδείχθη ὅτι ἦσαν κοινὰ μάλλιναι κάλτσαι, ἀπ' αὐτὰς ποὺ πλέκουν οἱ γυναῖκες μόνες των, καὶ δὲν παρουσίασαν οὔτε τὸ παραμικρότερον κάψιμο. Σημειωτέον, ὅτι ἡ πυροβολοὺς διαρκεῖ σχεδὸν πλέον τῶν δύο ὡρῶν, μπαίνουν, θγαίνουν, χορεύουν πάνω στὰ κάρβουνα τὰ πιά,

νουν με τὰ χέρια τους, εύρισκονται εις μίαν έξαλλον κατασταςιν Σήμερον τ' Άνασπενάρια είναι γνωστά σέ όλον τόν κοσμον Έχουν γραφεί πολλά Καθε χρόνο έρχεται όλο και περισσότερος κόσμος, παίρνουν φωτογραφίες, κινηματογραφικές ταινίες, τέλος τ' Άνασπενάρια έγιναν ένα γεγονός παγκοσμιον, και μόνον τὸ όνομα του Ταναγρα δεν ακούεται πουθενά

Τὸ δεύτερον είναι τὸ έξής Κατα τήν κατοχήν έκλαψαν τὰ κοσμήματα της συζύγου του ποτε πανισχύρου Πρωθυπουργού Λογαθετοπούλου Τὰ κοσμήματα ήσαν μεγάλης αξίας και τὰ είχε μέσα σ' ένα κουτί Έκινήτοποιήθη όλοκληρος ή άστυναμία, συνελήφθησαν και έξητάσθησαν όλο τὸ προσωπικο της οικίας, καθώς και διάφορα ύποπτοι και έταλαιπωρήθη πλήθος άπομων χωρίς κανένα άποτελεσμα. Τέλος, ή κυρία Λογοθετοπούλου, έν άγνοια του συζύγου της, έπήγε σ' ένα μεντιουμ, τήν Ζακυνθινού, εκ της όμαδος της ΕΥΕ Το μεντιουμ άμέσως της είπε «τά κοσμήματα σας τὰ πήρε αυτός που σάς έκανε μαροαζ, εάν πάτε τώρα άμεσα, στο σπίτι του, θά τὰ βρήτε στο κάτω συρτάρι του καμμου» Άμέσως, ή κυρία Λογοθετοπούλου πήρε έναν άστυνόμο, έπήγαν στο σπίτι του μαροαζ και βρήκαν τὰ κοσμήματα άκριβώς στο κάτω συρτάρι του καμμου 'Η κυρία Λογοθετοπούλου έδωσε στην Ζακυνθινού μίαν επιστολήν θεσπαιούσαν τ' άνωτερω και τήν όποιαν αυτή τήν έβαλε σε κορνίζα και τήν έχει κρεμασει στο σαλονι των επισηπών

Δυστυχώς, ή ΕΥΕ έπαυσε να λειτουργή. 'Ο Ταναγρας ήτο μεγάλης ήλικίας, ήτο άπογοστευμενος και μου έλεγε: όλοι αυτοί οι κοποι μου πάμε χαμεναι, όλα αυτά είναι πολύ προωρα δια τήν Έλλάδα. 'Η έπιθυμία του ήτο ν' άποκτήση ή Έταιρία στέγην. 'Η κυρία Χωρεμη είχε δηλώσει ότι θ' άνελάμβανε αυτή τήν δαπάνην. Δυστυχώς, όμως, πήθανε Έπισης τὸ όνειρό του ήτο νά ίδρυθῇ στο Πανεπιστήμιο Έδρα ψυχολογίας, οι καθηγηταί όμως ήσαν έναντιόν της ΕΥΕ. Ένα δέ έξ αυτών, εκ των σπουδαιότερων και των ίκανωτέρων

(τόν Δ — δεν είναι πλέον έν ζωή) ό Ταναγρας κατώρθωσε, δια της έπιμονής του και των παρακλησέων του νά τόν πείση νά έπισκεφθῇ τήν ΕΥΕ Πράγματι ήλθε, και ό Ταναγρας του έδωσε ένα μεντιουμ και του είπε νά έρωτήση, και παλαιο οικογενειακό άπο τήν ζωή του 'Η συναμιλία του με τὸ μεντιουμ διησκεσε όλιγον διότι ό καθηγητής τήν διέκοψε και είπε στον Ταναγρα «Τ' είναι αυτό, Τρελλάσθηκα! Μου είπε πράγματα, τὰ όποια είχα λησμονήσει. Προέτρεχε της σκέψάς μου Μου είπε άκόμα ότι μία γρηά εκλαιε δια μίαν μου άποτυχίαν στο σχολείον 'Ηταν ή γιαγιά μου» Έκτοτε ό καθηγητής αυτός ήτο ύπερμαχος της ΕΥΕ.

Λόγω του έπαγγελματος του ό Ταναγρας ως άδειωματικός, ναύαρχος, λαπρος του στολου, είχε γυρίσει όλον τόν κοσμον Το έργον του είναι παγκοσμίως γνωστόν Δυστυχώς δεν υπάρχουν ούτε οι τόμοι του Περιδικού, ούτε τὸ βιβλίον του περί ψυχολογίας, «Τὸ Πεπρωμένον και ή Τύχη», καθώς και τὰ φιλολογικά του «Οί Σπογγαλιείς του Αλγαίου», «Τὰ Νησάκια του Σαρωνικού», «Η Ιπποτισσα της Μαλτας», «Νενίκηκας με Ναζωραίε» κ.ά.

'Ο βασιλευς Γεώργιος Α', τόν είχε στενό φίλο Είς τήν Κερκυρα, όπου παρευρίσκειτο ό βασιλευς της Άγγλιας Έδουαρδος, μετά της συζύγου του, βασίλισσης Άλεξάνδρας, αδελφής του βασιλέως Γεωργίου Α, ή όποια άγαπούσε πολύ τήν Έλλάδα και τήν έπισκεπτετο συχνά, σ' ένα γεύμα, ό βασιλευς Γεώργιος Α' έβαλε τον Ταναγρα νά καθήση παραπλεύρως της βασίλισσης Άλεξάνδρας Κατά τὸ γεύμα, ή βασίλισσα ώμίλησε προς αυτόν δια τὸ αίσθημα της άνίας που τήν κατείχε 'Ο Ταναγρας τότε της άτήνησε. «Σεΐς, Μεγαλειότατη, βασίλισσα της Άγγλιας, Αυτοκράτειρα πασών των 'Ινδιών κλπ., αίσθανεσθε άνιαν;» Καί έν συνεχεία της άνέπτυξε μιά θαυμασίαν θεωρίαν περί άνίας και κορού. 'Η συναμιλία ταυ αυτή έδημοσιεύθη εις τὸ Περιδικον της ΕΥΕ.

'Η ΕΥΕ διελύθη πρό έτών. Θά μου πῆτε, δεν εύρέθη κανένας δια-

δοχος να εξακολουθήσει τὰς ἐργασίας της; Βεβαίως, ὑπάρχον ἱκανοί, καὶ ἀξιο- διδόχοι, οἱ ὅποιοι σήμερον κατέχουν μεγάλας θέσεις. Κοιτῶνται τὸ Πανεπιστήμιον, Διευθύνται μεγάλων νοσηλευτικῶν ἰδρυμάτων, ἰδιοκτῆται μεγάλων Κλινικῶν, ἀλλὰ, δὲν εἶναι εὐκλεῖς νὰ ἐγκαταλείψῃ κανεὶς τὸ ἐπάγγελμα του καὶ ν' ἀσχοληθῇ μὲ τὰς ψυχικὰς ἐρεῖνας. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῆς ΕΨΕ εἶναι πολὺ μεγάλο. Σήμερον, ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει τὰ ψυχικὰ φαινόμενα. Σὴ μειώτεον ὅτι ὁ Ταντάγρας ἦτο πολὺ μεγάλῃς ἡλικίας, ἦτο ὅμως ἀνεξάρτητος οικονομικῶς καὶ εἶχε καὶ συνταξὶν ναυάρχου. Ὅλην σχεδὸν τὴν περιουσίαν τοῦ, τὴν ἐξόδευσεν ἐπὶ τῇ ΕΨΕ. Τέλος, ἀρχισε νὰ μὴ θλίπῃ, νὰ μὴ δικάῃ καὶ ἀπεθίωσε πρὸ τριῶν ἔτων εἰς ἓνα Νοσοκομεῖον.

Περαιῶν, σὰς βεβαιῶ ὅτι τὰ ψυχικὰ φαινόμενα ὑπάρχουν καὶ εἶναι

γνωστὰ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Γνωστὸν εἶναι τὸ πείραμα τοῦ Ξέρξου μὲ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἄτακτα ἔχουν ἀπὸ λίγο ἕως πολὺ, τὸ δυναμικὸν τοῦτο, ἀλλὰ περὶ ἀπαρατήρητον. Πολύλακίς ὁ λαὸς λέει: «αὐτὸ τὸ πῆρες ἀπ' τὸ σπάμα μου» Εἶναι καταπληκτικά, ἀφάνταστα, καὶ ἀπίστευτα καὶ ἀνεξήγητα. Ἔχουν γραφῇ χιλιάδες βιβλία περὶ τῶν φαινομένων τούτων, καθὼς καὶ περὶ ψυχῆς, ὡς ὁ Πλάτων, κλπ. δίδουν διαφόρους ἐξηγήσεις, ἀλλ' ὅλα αὐτὰ εἶναι σκέψεις ἀνθρώπων, κανεὶς ὅμως δὲν γνωρίζει τὴν ἀλήθειαν περὶ τούτων, οὔτε θὰ τὴν μάθῃ ποτέ.

Μετ' ἐκτιμήσεως

ΓΕΩΡ. Κ. ΚΑΣΤΡΙΤΗΣ

Μηχανικὸς

Ἀθήνα, 15 2 1974

Ἡ διεθνὴς γλῶσσα ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ

Κύριε Μελισσαρόπουλε,

Ἐπειδὴ ἡ ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ ἔχει ποῦν τινα συγγένειαν ἀπὸ ἰδεολογικῆς ἀπόψεως μὲ τὴν Θεοσοφίαν, ὡς ἀποβλέπουσα ἐπὶ τὴν πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ προσέγγισιν τῶν λαῶν, σὰς στέλλω ἓνα ἐνημερωτικὸν σημείωμα, τὸ ὁποῖον πιστεύω θὰ ἐνδιαφέρῃ τὸ σοβαρὸν καὶ μορφομένον ἀναγνωστικὸν Σας κοινῶν.

Ἡ ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ εἶναι μία γλῶσσα τεχνητῇ, ἡ ὁποία ἀποβλέπει νὰ γίνῃ καὶ ὑπερεθνικὴ κοινὴ γλῶσσα ὅλων τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὴν συνεννόησιν μεταξὺ τῶν

Ὁ ἐπινόητής της, γαστρός Λάζαρος Ζάμενχοφ, ζώντας σὲ μιὰ μικρὴ πόλιν τῆς Πολωνίας, ὅπου κατοικοῦσαν διάφορες ἐθνικότητες, πού φιλονεικοῦσαν μεταξὺ τους, ἔκρινε ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ἂν εἶχαν μιὰ κοινὴ γλῶσσα, θὰ συνεννοοῦντο καλύτερα καὶ θὰ ὁμονοοῦσαν. Ἦταν μαθητὴς γυμνασίου ὅταν συνέλαβε τὴν ἰδέαν καὶ ἀρχισε νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴν πραγματοποίησιν της. Τὴν ἐπε-

λείωσε ὅταν εἶχε γίνῃ γαστρός καὶ ἀσκούσε τὸ ἐπάγγελμα. Πάνε 85 χρόνια ἀπὸ τότε καὶ ἡ ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ τώρα εἶναι μία γλῶσσα πλήρης, ὁλοζώντανη, ἀπόλυτα ἰσότης μὲ τὴς ἐθνικῆς. Ἡ χρῆσις της ἔχει μὴτ' ὅλα τὰ πεδία τῆς πνευματικῆς καὶ πρακτικῆς ζωῆς. Ἡ φιλολογία της εἶναι πλουσιωτάτη. Ἔχουν ἐκδοθῇ περισσότερα ἀπὸ 30 000 βιβλία καὶ περιοδικά, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ἡ Ἀγία Γραφή, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια τοῦ Ὀμήρου καὶ τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῶν ἐθνικῶν φιλολογῶν ὅλων τῶν λαῶν. Διδάσκεται σὲ 1000 περίπου σχολεῖα, ὡς ὑποχρεωτικὸ ἢ προαιρετικὸ μάθημα. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ ἀρκετὰ δικά μας ἐπὶ τὴν Ἀθήναν καὶ Θεσσαλονίκην. Τώρα διδάσκεται ἐπὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης, μὲ ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου. Εἴκοσι ξένοι ραδιοσταθμοὶ τὴν χρησιμοποιοῦν γιὰ τακτικὰς ἐκπομπὰς. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι οἱ σταθμοὶ τῆς Βιέννης, τοῦ Ζάγκρεμπ, τῆς

Ρώμης, της Βέρνης, τοῦ Χιλθερσούμ, τῆς Βαρσοβίας. Καί πλεῖστες ἄλλες πρακτικές χρήσεις ἐμφανίζει ἡ ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ, πού ὁ περίωρ σμενός χώρος δεν ἐπιτρέπει νά τίς ἀναφεροῦ.

Ὡς βασίς ἔχει τήν Λατινική 'Απ' τήν μελωδική αὐτή γλῶσσα ἀπηλειφθῶσαν ὅλες οἱ ἀνωμαλίες καί οἱ δυσκολίες τῆς γραμμιατικῆς 16 μόνον κανόνες, χωρίς καιμμία ἐξαίρεση, κα νουν ὅλη τήν γραμμιατικὴ 'Απλοποιήθηκε, ἐπίσης, ἡ μορφολογία τῆς γλῶσσας, ἐστὶ πού νά μὴ χρειάζεταί νὰ μάθειν κανεῖς παρα μόνον τίς ἀπλές λέξεις, ἢ, ἀκριβέστερα, τίς ρίζες τῶν λέξεων. Μ' αὐτές οχηματίζει εὐκόλα ὅλες τίς παράγωγες καὶ σύνθετες λέξεις, ὥς καὶ ὅλα τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου, με τούς κανόνες. Ἐνῶ στίς ἐθνικές πρεπεῖ, ὁ μαθητῆς νά τίς ἀπαμνημονεύσῃ κι' αὐτές 'Αλλ' ἐστὶ ὑπερφροντῶνεται ἡ μνήμη καὶ ἐπιμνησκύνεται παρα πολὺ ὁ χρόνος τῆς μαθήσεως. Ἡ προφορά εἶναι πολὺ εὐκόλη καὶ ζητήμα ὀρθογραφίας δεν ὑπάρχει, διότι κάθε γράμμα παριστάνει ἓνα καί μόνον φθόγγο. Ὅλα τὰ γράμματα προφέρονται καὶ οἱ λέξεις τονίζονται ὅλες στήν παρὰληγουσα. Ἐτσι, ἡ γλῶσσα εἶναι πολὺ εὐκόλη. Μαθαίνεται σε χρόνο δέκα φρεές βραχυτέρο, ἴσως καὶ συνταμώτερο, ἀπὸ ὅτι μαθαίνεται μιὰ ξένη ἐθνική γλῶσσα. 'Αλλ' εἶναι ταῦταχρονά καί πύλυσια Πλουσιώτερο ἀπὸ εἰσδηποτε ἐθνική γλῶσσα. Καί τοῦτο, διότι ἔχει τήν δυνατότητα νά παραγῶνται ἀσύγκριτα περισσότερες λέξεις, παράγωγες καὶ σύνθετες, ὥς καί ὅλα τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου.

Ἡ Ἑλληνική γλῶσσα ἔχει τήν μεγαλύτερη συμμετοχὴ στήν ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ. Μαζὶ με τίς ἐπιστημονικές καί τεχνικές λέξεις, φθάνει στα 35%. Ἐνας λόγος πού πρεπεῖ νά μᾶς παρακινήσῃ στήν ἐκμάθησιν τῆς καὶ στήν καθιέρωσιν τῆς ὡς μοναδικοῦ διεθνικοῦ γλωσσικοῦ ὄργανου στίς διεθνεῖς σχέσεις. Ἐτσι, θά ἐπιβλήθῃ στον κόσμον, κοντά στίς ἄλλες προοδευτικές κατακτήσεις, καί ἡ δημοκρατία τοῦ πνεύματος μεταξύ τῶν λαῶν.

Ἡ φωνὴ τῆς Ἑσπεράντο εἶναι φωνὴ ἐνάντια στήν βαθυλῶνια, μέσα

σὲν ὅπεια ζῇ ἡ ἀνθρωπότητα, ἀπὸ τότε πού, κατὰ τὸν μῦθος, αἱ ἀνθρώποι θελήσαν νά ἀντιπαρταχθεῖν στον Θεο καὶ Αὐτός, γιὰ νὰ τούς τιμωρήσῃ, τούς ἐστερήσῃ τὸ ὄργανο τῆς συνεννοήσεως, τὴν κοινὴ γλῶσσα. Ἐτσι, μιλώντας διαφορετικές γλῶσσες, καὶ μὴ μπορώντας νά συνεννοηθεῖν, δεν μπορεσαν νὰ ὑψωοῦν τον Πύργον, δεν μπόρεσαν νὰ ὀψωοῦν τον Οὐρανον, στον Θρόνον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ μῦθος συνήθως ἐρμηνεύεται ἀναφορὰ με τὴς ὁλεθρίες συνεπειές πού μπερεῖ νὰ ἐχθῇ ὁ ὑπερβολικός ἐγωισμός, στον ὅπσιον παρασμεται ὁ ἀνθρώπος ἀπὸ τίς κατακτήσεις του. Ἐτσι, βλέποντας αἱ ἀνθρώποι τοῦ μῦθου νὰ ὕψωνται ὁ Πύργος τῶν ὀλων καί πιο ψηλά, θαυμάθηκαν ἀπ' τὸ μεγάλο ἔργον τούς, ἐχασαν τὸ μέτρον, καὶ πρεφρονήσαν τον Θεο!

Ἡ σημερινὴ προσδοκία στήν τεχνολογία στήν ὅπεια παραδοθηκε ὁ ἀνθρώπος, τον ὠθεῖ σε παραμοία ἀλαζονία. Μέσα στήν μεθὴ τῶν ἐπιστημονικῶν κατακτησεων, κοντεύει νὰ ἐχαστῇ - ἀν δεν τον ἐχάσαςε - τον ἀνθρώπιμον του καὶ τον Θεο του. Μὴ πῶς δεν ἀκούσθηκε ὁ Γκαγκαρῖν, πρῶτος ταξειδιωτῆς στο διαστήμα, νὰ ληε εἰρωνικά «Μὰ δεν εἶδα κα νένα Θεο ἐκεῖ ἐπάνω»!

Ἀλλὰ ὁ μῦθος ἐπισημαίνεται καὶ τήν μεγαλή, τεραστίαν σημασίαν πού ἔχει γιὰ τήν προσδοκίαν τοῦ ἀνθρώπου μιὰ κοινὴ γλῶσσα. Ἐάν τὴν εἶχαν οἱ χτιστές τοῦ Πύργου, θα συνέχιζαν τὸ χτίσιμο καὶ τελικά θα ὕψωνοντο ἕως τον Θεο. Καί Αὐτός, βλέποντας τήν προκλήσιν αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἐδιάλεξε ὡς σιλό ἀποτελεσματικό γιὰ νὰ σταματήσῃ ἡ προσδοκία τοῦ ἔργου, τήν γλωσσικὴν ἀσυνεννοήσιν. Δηλαδή, ἐάν οἱ ἀνθρώποι ἐξακολουθοῦσαν νά συνεννοοῦνται μετὰ ξυ τῶς με τὴν ὥς τότε κοινὴ γλῶσσα τῶν, θα κατωρθώσαν νὰ ὕψωοσιν τον Πύργον τούς ὡς τον Οὐρανον.

Αὐτὴν, ἀκριβῶς, τὴν κοινὴ γλῶσσα, ἀπεσκοπεῖ νὰ δώσῃ στήν ἀνθρωπότητα ἡ ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ. Ὅχι, θεθαία, γιὰ νὰ προκαλέσῃ τον Θεο, ἀλλ' ἀντιθετὰ τὴν φορὰ αὐτῇ. Γιὰ νὰ ἐνταχθῇ στήν θελήσῃ Του, συμβαλλοντας στήν συναδελφωσὴ τῶν λαῶν με μιὰ

Ροταριανοί και σκοταδιστάι

Πάλι! 'Η 'Ηρωδιάς τῆς μί-
σαλλοδοξίας καὶ τοῦ σκοταδι-
σμοῦ μαίνεται!

'Η 'Ιερὰ Μητρόπολις Αἰτω-
λοακαρνανίας ἔθεσε ἐρώτημα
στὴν 'Ιερὰ Σύνοδο κατὰ πόσον
πρέπει νὰ γίνονται δεκτοὶ ὡς
ἀνάδοχοι οἱ ἀνήκοντες στὸ Ρό-
ταρυ. Καὶ ἡ θεοεῖσα ἀπάντη-
σις — ἀπουσιάζοντος τοῦ ἀρχι-
ἐπισκόπου στὸ Φανάρι — ἦτο
ὅτι ἕνας ἱερεὺς μ π ο ρ ε ῖ
νὰ ἀρνηθῇ σ' ἕναν 'Ορθόδοξο
Χριστιανό, μέλος τῆς λέσχης
Ρόταρυ, νὰ θαπτῆσι θρέφος.
Διότι, ἕνα τέτοιο πρόσωπο δὲν

παρέχει «ἐγγυήσεις εἰς τὸ ἀ-
κέραιον» γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι
τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἀναδό-
χου!...

Λοιπόν, οἱ Ροταριανοί, ναὶ
μέν Χριστιανοί, ναὶ μέν 'Ορθό-
δοξοι, ἀλλὰ «β' ἐθνικῆς κατη-
γορίας». Γιατί ἄραγε; 'Απὸ
«ποῦ καὶ ἕως ποῦ»;

'Η πρώτη λέσχη τοῦ Ρόταρυ
(ὁ τίτλος ἐνθυμίζει τὴν συνή-
θεια τῶν πρώτων μελῶν τῆς
λέσχης νὰ συνεσιάζωνται στὰ
σπίτια ἐκάστου μέλους ἢ σὲ
ἐστιατόρια μὲ δαπάνες ἐκά-
στου ἐκ περιτροπῆς) ἰδρύθη
τὸ 1905 ἀπὸ ἕνα δικηγόρο τῆς
Νέας 'Υόρκης, ὁ ὁποῖος ἐσκέ-
φθηκε ὅτι θὰ συνετελεῖτο κοι-
νωνικὴ πρόοδος, ἐὰν ἀντιπρο-
σωπευτικοὶ τῶν διαφόρων ἐ-
παγγελματιῶν καὶ κλάδων ἐπί-
λεκτοὶ πολῖται ἐσχηματίζαν ἑ-
να φιλικὸ δεσμό καὶ ἀντεμετώ-
πιζαν τὰ προβλήματα ἀπὸ ὑ-
ψηλότερη καὶ καθολικώτερη
σκοπιά. 'Η ροταριανὴ θεωρία
περιλαμβάνεται σ' ἕναν δεκά-
λογο, κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει
κανεὶς νὰ τιμᾷ τὸ ἐπάγγελμα
του ὡς μέσον ὄχι μόνον ἀταμι-
κῶν ἀπολαυτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξυ-
πηρετήσεως τῆς κοινωνίας, νὰ
εἶναι φιλόκληλος, εὐπροσέχο-

γλῶσσα κοινὴ, ὑπερεθνικὴ, δεύτερη
γλῶσσα τοῦ κάθε ἀνθρώπου στὴ γῆ
γιὰ τὴν συνεννόησίν του μὲ τοὺς ξέ-
νους.

Καὶ τώρα, ἐπιτρέψτε μου, νὰ δώ-
σω ἕνα μικρὸ δείγμα τῆς ΕΣΠΕ-
ΡΑΝΤΟ.

En la mondo venis nova sento
Tra la mondo iras forta voko
Per flugiloj de facila vento
nun de loko flugu gi al loko

Εἰς τὸν κόσμον ἦλθε νέο αἶσθημα
Μιά φωνὴ τὸν κόσμον διαπερνάει
Μιά φωνὴ ποὺ τώρα δυναμώνει
κι' ἀπὸ ἕνα τόπο σ' ἄλλον πάει.

ΣΩΚΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

'Αγ. Παρασκευῆς 30 (816)

'Αθήναι 11.1.1974

ρος, ήθικός, έξυπηρετικός του τρίτου κλπ. Τò σύνθημα τών ροταριανών είναι τò «Ύπηρετείν». Μέσα είναι ή έπικοινωνία, ή όμόνοια, ή φιλία, ή βοήθεια, ή ειρήνη, ή άγαθοεργία. Καί — έδω είναι, ίσως, ό «κόμπος» πού έξαγκριώνει τούς καλογηρόφρονες — ή άντιμέτωπισις όλων τών ανθρώπων τής γής ως άδελφών. «Ωστε «τολμούν, αύτοί οί . . άπιστοι», νά άνηκουν σέ μία όργάνωσι όμοιά με έτεροδόξους καί έτεροέθνεϊς καί έτερογλώσσους, νά συγχρώνται . . . Ιουδαίοι πρòς Σαμαρείτας καί νά συντρώγουν!

Άλλά, ή συνάφεια τών Ροταριανών πρòς άλλήλους δέν σχετίζεται διόλου με ζητήματα πολιτικά ή θρησκευτικά ή ιδιαιτέρως δογματικά. Γιατί Ένας άριστος Έλλην καί Όρθόδοξος Χριστιανός, με τò νά είναι Ροταριανός, δέν είναι άξιος γιά «νουνός» καί ποτέ δέν έξητάσθη εάν είναι άξιος Ένας άγράμματος, Ένας μέθυσος, Ένας τοξικομανής, Ένας άπατεών, Ένας έκμεταλλευτής, Ένας Έχων θεβαρυμένον ποινικόν μητρώον;

Όρισμένως, οί καλογηρόφρονες θέλουν νά βυθίζονται όλο καί βαθύτερα στήν κοινωνική ύποτίμησι.

Νοσοκομεία

Ό γνωστός δημοσιογράφος κ. Γιάννης Μαρής Έζησε λίγες ήμέρες στήν άτμόσφαιρα τού νοσοκομείου, έπειτα από τρο-

χαίο άτύχημα άγαπημένου του προσώπου.

«Ίσως — γράφει — οί άνθρωποι θάπρεπε νά περνούν μία έβδομάδα του χρόνου τούς στούς προθαλάμους του ΚΑΤ, γιά νά γίνουν άνθρωπινώτεροι. Κι' άκόμα: Ίσως αύτή ή θητεία τής έβδομάδος στούς προθαλάμους του ΚΑΤ θάπρεπε νά είναι ύποχρεωτική σέ όλους έμάς πού οδηγούμε αύτοκίνητο».

Κάποιοι φιλόσοφος είχε παλαιότερα προτείνει νά συμμετέχουν οί άνθρωποι σέ μία κηδεία τήν έβδομάδα.

Άλλά, όπως είπε ό Ντοστογιέφσκυ, ό άνθρωπος είναι «Ένα κτήνος, πού συνθίζει».

Χείλην ιερέως...

Κατεδικάσθη από τò Τριμελές Πλημμελειοδικεϊόν Θεσσαλονίκης, ό Ιερεύς Ν. Μ. εις φυλάκισιν 10 μηνών γιά ψευδορκία. Επίσης, γιά τήν ίδια αίτία κατεδικάσθη εις φυλάκισιν 7 μηνών ή Μ. Κ. Τò 1969 είχαν καταθέσει ψευδώς εις βάρος του τότε άρχιμανδρίτου Βεροίας — Ναούσης Διονυσίου Κουτσογιαννοπούλου, με άποτέλεσμα ή άρχιμανδρίτης νά άποσχηματισθί.

Μιά σημαία

Ό αϊδес. Ζαννός Γουγουτάς, έφημέριος σιò Ντητροϊτ Μίσιγκαν τών ΗΠΑ, Έλαβε επιστολήν ένòς Γερμανου (δνόματι Ρικ Ούέρικ), ό όποιος ύπηρέτησε σιòν στρατò κατοχής

της 'Ελλάδος καὶ ἔμαθε καλὰ τὴν γλῶσσα μας.

«Πολέμησα μὲ πάθος καὶ μῖσος — γράφει — κατὰ τῶν Ἀμερικανῶν, μάλιστα, πῆρα καὶ θραβεῖο γιατί σέ μιά μάχη ἄρπαξα τὴν Ἀμερικανικὴ Σημαία καὶ ὡς λύκος τὸ ἀρνὶ τὴν ἐξέσχισα μὲ πολλὴ ἐκδίκησιν. Καὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ Σημαιοφόρου τοῦ ἔβγαλα καὶ τὰ δυὸ μάτια καὶ τὰ ἔβαλα μέσα στὴν τσέπη μου καὶ ὕπερα εὐχαρίστησα τὸν Θεὸν πού με ἐβοήθησε καὶ ἔγινα τέτοιος καλὸς πατριώτης! Τώρα σιχαίνομαι τὸν ἑαυτὸν μου γιὰ τὴν θάρσαρη αὐτὴ πρᾶξι μου... Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ὁ ἀδελφὸς τῆς μητέρας μου, νομίμως ἐγκατεστημένος στὴν Ἀμερικὴ, μοῦ ἔστειλε πρόσκλησι καὶ ἦλθα ὡς μετανάστης. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐγνώριζα τὴν γλῶσσα καὶ ἦμουν ἀτεχνος, μοῦ βρῆκαν ἐργασία ὡς καθαριστοῦ σὲ κάποιον μεγάλο Ἐμπορικὸ Κατάστημα καὶ με-ταξὺ τῶν ἄλλων ἐργασιῶν μου ἦταν κάθε πρωτὶ νὰ ἀνεβάζω στὸν στύλο τὴν Ἀμερικανικὴ Σημαία. Πολλές - πολλές φορές, μὲ δάκρυα τῆς ζητοῦσα συγγνώμης καὶ φιλώντας τὴν εὐλαστικὰ τῆς ἔλεγα: «Ἐγὼ σὲ ἐξέσχισα, σὺ μοῦ δίδεις ψωμί!». Ποιὸς εἰμαι τώρα καὶ ποιὸς εἴμουν τότε; Καὶ ποιὸς οὐσιαστικὰ διευθύνει τὴν διαγωγὴν μου;! Θέλω νὰ ξέρω καὶ τοῦτο: Οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα μωροὶ καὶ κακοί, καὶ οἱ πρὸ ἔξυπνοι μᾶς ἐκμεταλλεύονται. Γιατί ἡ Ἐκκλησίᾳ δὲν μᾶς λέει τὴν Ἀ-

λήθεια, ἀλλὰ συμμετέχει μὲ τοὺς Ἐμπόρους τοῦ πολέμου καὶ τὸν εὐλογεῖ; Γιατί;».

Πεῖνα!

Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ στὴν Νιγηρία κ. Ἀρνούλφ Γιούγκεν ἐδήλωσε ὅτι ἓνα ἑκατομμύριο ἄτομα (τὸ ¼ τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ) ἀπέθαναν ἢ εὐρίσκονται στὰ πρόθυρα τοῦ θανάτου ἐκ πείνης.

«Πολλοὶ ἐκ τῶν κατοίκων — εἶπε — τρέφονται μὲ φλοιούς δένδρων γιὰ νὰ διατηρηθοῦν στὴν ζωὴ. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν πληγέντων ὑπὸ τοῦ λιμοῦ ἐνῆκουν εἰς τὴν φυλὴν Τουάρεγκ καὶ ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν κτηνοτροφία. Τὸ παρελθὸν ἔτος οἱ ἀγελάδες των ἐψόφησαν ἐκ τῆς ξηρασίας. Ἐφέτος δὲ ἀποθνήσκουν καὶ οἱ ἴδιοι...».

«Μόνον οἱ ὀργανικῶς ἰσχυρότεροι ἐκ τῶν κατοίκων καταορθώνουν νὰ ἐπιβιώσουν. Ὅλα τὰ παιδιὰ ἡλικίας κάτω τῶν 2 ἐτῶν ἔχουν ἀποθάνει. Τὰ νεογνήνητα ἀποθνήσκουν ἀμέσως ἢ τὸ πολὺ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς των».

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ δυτικὸς κόσμος ἀντιμετωπίζει προβλήματα ὑπερ-ἀφθονίας ..

Μορφές ζωῆς

Βακτηρίδιον ἡλικίας πολλῶν χιλιετηρίδων ἀνεκαλύφθη, ζῶν ἐντὸς χώματος, μεταφερθέντος τὸν Μάρτιο τοῦ 1973 ἐκ τῆς

Ἀνταρκτικής, ὑπὸ Ιαπωνικῆς ἀποστολῆς.

Ὁ δρ Τάσιο Νιόνα, ἐπιμελητῆς τῆς μικροβιολογίας τοῦ πανεπιστήμιου Ζίφον, ὁ ὁποῖος μετεῖχε τῆς ἀποστολῆς ποῦ ἀνεκάλυψε τὸ θακτηρίδιον, διηυκρίνησε ὅτι ὑπάρχουν δέκα ἕως 15 μορφαὶ ἀναεροβίων, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὴν ἀφρώδη γάγγραινα στὸν ἄνθρωπο καὶ ὅτι, τὸ ἀνακαλυφθὲν θακτηρίδιον εἶναι ἓν ἐκ τούτων. Τὸ θακτηρίδιον ἔξῃ ἐντὸς τῶν σωμάτων τῶν ζώων πρὸ τῆς τετάρτης, περιόδου τῶν παγετώνων, κατοπτρῶν ἐπέζησε ὑπὸ μορφὴν «σπόρου», χωρὶς ὅμως, νὰ πολλαπλασιάζεται. Τὰ θακτηρίδια ταῦτα πολλαπλασιάζονται μόνον ἐντὸς τῶν ὀργάνων τῶν ζώων, εἰδικῶς τῶν ἐντέρων.

Ἐκτὸς τῶν σωμάτων τῶν ζώων ἀδυνατοῦν νὰ πολλαπλασιασθοῦν, ἀλλὰ σχηματίζουν ἓνα εἶδος ὀστράκου, καλουμένου «σπόρου», καὶ ἐνταφιάζονται ἐντὸς τῆς γῆς. Τὸν χειμῶνα, τὸ ἔδαφος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνευρέθη τὸ θακτηρίδιον, καλύπτεται ὑπὸ πάγου, ἡ δὲ θερμοκρασία οὐδέποτε ἀνέρχεται ἄνω τῶν 50 βαθμῶν Κελσίου ὑπὸ τὸ μῆδέν. Τὸ θέρος ἡ θερμοκρασία πλησιάζει τὸν βαθμὸ μῆδέν καί, οὕτω, καθίσταται δυνατόν εἰς τὸ θακτηρίδιον νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ σωμάτων ζώων.

«Σπόροι»

Ἐδῶ καὶ μερικὸς μῆνες εἶχε προκαλέσει θόρυβος σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμον ἡ ἐπανα-

στατικὴ θεωρία δύο διακεκριμένων ἐπιστημόνων, τοῦ Βρεταννοῦ Φράνσις Κρίκ καὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ Νέελυ Ὁργκελ, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ ζωὴ στὴ γῆ δὲν ἐξεπλήθησε αὐτοδυναμῶς, ἀλλὰ μετεφυτεύθη ἀπὸ λογικὰ ὄντα προερχόμενα ἀπὸ κάποιον πλανήτη μαικρονοῦ ἡλιακοῦ συστήματος.

Ὡς πρὸς τὸ πῶς ἔγινε ἡ μεταφυτεύσις αὕτῃ οἱ δύο ἐπιστήμονες ὑπεστήριξαν ὅτι τὰ λογικὰ ὄντα ἔφθασαν στὸ γῆινο περιβάλλον μὲ κάποιο (ἀσφαλῶς) καταπληκτικὸ διαστημὸπλοιο, ἀπὸ ὅπου ἐράντισαν τὴν γῆ μὲ μικροοργανισμούς, προελεύσεως τοῦ δικοῦ των αὐρανοῦ σώματος.

Ἰδοὺ ὅμως ὅτι τώρα, πρὶν σταματήσῃ καλὰ - καλὰ ἡ συζήτησις γύρω ἀπὸ τὴν ἀνορθόδοξον θεωρίαν, διετυπώθη καὶ μιὰ ἄλλη γύρω ἀπ' τὸ ἴδιο θέμα. Ὁ δρ Γκούσταφ Ἀρήνιους, καθηγητῆς τοῦ πανεπιστήμιου τῆς Καλλιφορνίας, ὑποστηρίζει ὅτι αἱ βασικαὶ ὀργανικαὶ ἐνώσεις, ποῦ ἀπετέλεσαν τὴν ἀφῆτηρίαν τῆς ζωῆς στὴν γῆ, προϋπήρξαν τῶν οὐρανίων σωμάτων τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος καὶ σχηματίσθηκαν ἐπ' αὐτῶν σὲ σωματίδια κοσμικῆς σκόνης. Τὰ σωματίδια - φορεῖς τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων συνενώθηκαν ἀργότερα καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς πλανήτας, λέγει ὁ δρ Ἀρήνιους. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ γῆ ἐξ ἀρχῆς εἶχε τὸν «σπόρον» τῆς ζωῆς καὶ ὅτι αἱ εὐνοϊκαὶ περιβαλλοντολογικαὶ συνθήκαι τῆς ἀπλῶς ἐπροστάτευσαν τὸν

«σπόρο» αὐτὸν καὶ τὸν βοήθησαν νὰ ἐξελιχθῇ στὸ πολύκλωνο δένδρο ποὺ λέγεται ζωή.

Θ' ἀκολουθήσουν — ἀσφαλῶς — πολλὲς ἄλλες θεωρίες...

«Λυκόφως τοῦ πολιτισμοῦ»

Ομεγαλύτερος — ἴσως — τῶν συγχρόνων Γάλλων συγγραφέων καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὑφυπουργὸς Μορφωτικῶν Σχέσεων κ. Ἀντρέ Μαλρὼ υποστηρίζει ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ζῇ στὸ μεταίχμιον τοῦ τέλους τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ τῆς αὐγῆς ἐνὸς νέου.

— Κάθε πολιτισμὸς τελειώνει, εἶπε. Ὅταν ἐτελείωσε ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς, εἶχε ἔλθει νὰ γεννηθῇ τὸ Βυζάντιο.

Ὅταν τὸ Βυζάντιο πέθανε, δὲν σκεφτόταν τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ὅταν ἡ Ἀλεξάνδρεια πέθανε, δὲν σκεφτόταν τὴν Περσέπολη. Τώρα ἡ Νέα Ὑόρκη εἶναι ταυτόχρονα καὶ Ἀλεξάνδρεια καὶ Βυζάντιο. Τώρα εὐρισκόμεθα σ' ἐμὴν περίοδο ἀναγεννήσεως: ἀναγεννήσεως τοῦ σκέλους τοῦ παρελθόντος μας.

Ὁ Ἀντρέ Μαλρὼ διετύπωσε τὴ γκώμη ὅτι ἡ μηχανοκρατία ὁδηγεῖ σὲ πνευματικὲς ἀναζητήσεις.

— Κανείς, εἶπε, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τῇ μὲ ἀκρίβεια τί εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ. Ἡ ἐκκλησία παρήκμασε, οἱ θρησκείες παρήκμασαν, ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ μεγάλωσε. Ἡ σημερινὴ νεολαία εἶναι καλύτερη ἀπὸ τὴν χθесινή, ὅπως ἡ χθесινή ἦταν καλύτερη ἀπὸ τὴν προχθесινή. Στὴν περίοδο τοῦ γήρατος δίνει ὁ ἄνθρωπος τὶς μεγαλύτερες ἴσως ἐξετάσεις τῆς ζωῆς του.

» Ἐχομε ἀναστήσει ὅλα τὰ εἶδη τῆς σκέψεως, ἀκόμα καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς θρησκευτικῆς σκέψεως, δὲν ἔχομε ὅμως θρησκεία. Θρησκεία σημαίνει ἀλήθεια καὶ σημαίνει πάντα πὼς οἱ «ἄλλοι» ἔχουν λάθος, ὅτι αὐτοὶ φταῖνε. Γιὰ τὴ Ρώμη ἔφταιγαν οἱ ἀπιστοὶ, ἀργότερα οἱ βάρβαροι. Γιὰ τοὺς χριστιανοὺς ἔφταιγαν οἱ μουσουλμάνοι. Ὅταν οἱ Ἰσπανοὶ ἔφτασαν στὸ Μεξικὸ καὶ βρῆκαν ἐκεῖ εἰδῶλα, δὲν εἶπαν πὼς ἦταν εἰδῶλα, ἀλλὰ διαβόλοι. Πίστεψαν ἀμέσως στὴν ὑπαρξὶ τῶν θεῶν τῶν Ἀζτέκων, δὲν τοὺς ἐβίλεπαν ὅμως σὰν θεοὺς, ἀλλὰ σὰν διαβόλους.

Τώρα, κατευθυνόμεθα σ' ἐνα πολιτισμὸ οἰκουμενικὸ, πρᾶγμα ποὺ δὲν ἔχει ξανασυμβῇ.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΤΕΥΧΟΣ: «Τὰ Νέα Βιβλία» ὑπὸ Χρ. Ριζοπούλου.

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τά Γραφεία του «Ίλιου», Δραγατσανίου 6, δροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), είναι ανοικτά μόνον κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 9,30 — 12,30 πμ Τηλεφ Γραφείων 3246 837

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλούμεν αποστέλλετε με ταχυδρομικήν επιταγήν εις την διεύθυνσιν: «Κωστήν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Αθήνας, 122». Αποστολαί με τραπεζιτικάς επιταγάς ή έντολάς μᾶς δυσκολεύουν. Νά αναγράφεται καθαρά τὸ ὀνοματεπώνυμον καί ή διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως.

ΠΑΛΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΜΟΙ

Δέν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη ὑπ' ἀριθ. 1 - 9, 11 - 19, 21 - 23, 25 - 26, 29 - 33, 43 - 44, 49 - 50, 54 - 60, 67 - 70, 79 - 80, 85, 91, οὐτε τόμοι 1959, 1962, 1963. Οἱ λοιποὶ ὑπάρχουν.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μετὰ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ή «ἀγνώστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νά τοὺς εἰδοποιήσουν ή νά μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:

Ἄν. Ἀμπατζίδης, Νηρέως 34, Π Φάληρον. Ροθ. Δορικφύτης, Παπαρηγοπούλου 31, Ψυχικό. Γ. Κουμανίδης, Ὑδρας 20, Χαλάνδρι. Ἐλ. Σιάτρα - Λαζανά. Σπ. Τρικούπη 53—55. Π. Χατζηβάσσιλου, Σάμου 33 Δ Χρήστου, Δροσπούλου 59.

Ἰδιακήτης: Ἐκδόσεις «Ίλιος» Συν. Π. Ε., Δραγατσανίου 6. Ἐκδότης - Διευθυντής: Κωστής Ν. Μελισσαρόπουλος, Πλατ. Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 3, Φιλοθέη. Προιστάμ. Τυπογραφείου: Ἰορδ. Α. Ὀρφανίδης, Ποσειδῶνος 51, Π. Φάληρον. Στοιχειοθεσία - Ἐκτόπῳσις: «Ἐπτάλοφος» Ε Π Ε, Ζαλοκώστα 5, τηλέφ. 631 675. Ἀθήναι, Μάρτ. - Ἀπρ 1974
Τιμὴ τεύχους δρχ 20

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Ἀλεξ. Ζερβουδάκης, Ἀθήναι
Ἡλίας Μέλης, Ἀθήναι
Σίμος Σαρλίδης, Πειραιεύς
Φώτιος Σταυρίδης, Π Φάληρον
Ἄριστ Ταμιασοκλής, Ἀθήναι
Μέμος Τερμετζής, Ἀθήναι
Βασ Δαυδής, Κιάτο
Ν. Κανελλοπούλου, Χαλκίς
Νικ. Παπανικολάου, Ἀγ Παρασκευή

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἡπειρωτικὴ Ἑστία (Νοέμβ - Δεκ.).
Λαογραφικὴ Κύπρος (Γεν. Αὐγ., Σεπτ - Δεκ 73)
Σμύρνα (Ἰαν., Φεβρ. 74)
Νέα Σύνορα (Γεν, Φλεβ 74)
Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς (Ἰαν - Φεβρ)
Ἀρχαῖκά Χρονικά (Ἰαν - Φεβρ. 74)
Βιβλιογραφικὴ Ἐπιθεώρηση (Ἰαν - Φεβρ 74)
Πνευματικὴ Κύπρος (Φλεβ 74)
Κρίκος (Φεβρ., Μάρτ. 74)

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

«Ἀγνωστον φίλον», Δελφούς Ὁ κ. Μελισσαρόπουλος σᾶς εὐχαριστεῖ γιὰ τὰ καλὰ λογία σας καί γιὰ τὸ συμπαιθητικὸ ποίημα. Ἀλλὰ διατὶ δὲν γράφετε τὸ ὄνομά σας,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	σελ.
Με άνοιχτή άγκαλιά δεχθήτε τη ζωή	81
Ν. Σρί Ράμ: 'Ο άληθινά σοφός	82
Θωμά Καρλάυλ: Τό μυστήριο του «'Εγώ»	82
Τό Μουσείον 'Ασιατικής Τέχνης έπλουτίσθη	83
Πλάτ. Δρακούλη: Αί έπιστολαί του Παύλου	84
Σαρ. Παυλέα: 'Ο θρήνος της Θεοτάκου	94
'Επιλογή Α' και Β' τριετίας ΙΛΙΣΟΥ	99
Λούλας Κωνσταντινίδου: 'Επινίκιο άσμα	102
'Αποστ. Φωτοπούλου: 'Αλληγορίαι εις τά ποιήματα του 'Ομήρου	103
Λέο Φραμπένιους, 'Εξερευνητής - Φιλόσοφος	111
'Ηλία Μπερής: 'Ωριγένης ό «χαλικέντερος»	115
Παν. 'Αναγνώστου: Χαλδαϊκά μυθολογικά άπόκρυφα	121
Κρισναμοϋρτι: Καρδιά και Νοϋς	123
Ζανού Γουγουτά: Τά τρία σκαλοπάτια	126
Θ. Γ. Πίκουλα: Οίκουμενισμός	127
Σόλωνος (μετ. Β. Λαζανά): 'Επτάδες ένιαυτών	129
Αιμιλίας 'Ιβου: Πλατυτέρα	130
Νανās Κουντούρη: Ψαλμοί	130
'Ιωάννας Δρίβα: Είμαι ή 'Ισις	131
'Η 'Επικαιρότης ('Εκκλησιαστική αυτοκριτική, Για ποιούς χτύπησε ή κριμπάνα)	133
'Η 'Ετησία Συνέλευσις του Τεκτον. 'Ιδρύματος	136
'Αποκάμματα	138
Οί Ιπτάμενοι δίσκοι	145
'Επιστολαί προς τον ΙΛΙΣΟΝ	149
Χρονικά	154
Μεταξύ μας	159

Τὸ ὠραιότερο δῶρο

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

**Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων
εἰς σελ. 2 ἐξωφύλλου**

(Ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν)

ΕΓΓΡΑΨΑΤΕ ΝΕΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Συνδρομή 1974 δρχ. 100 (ἐξωτερικοῦ \$ 5.00)

**Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς**

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

ἕκαστον πρὸς δρχ 100 ἀντὶ δρχ. 120

ΒΙΒΛΙΑ ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 40 δεμ. 70

Μελετήματα ἄδ. 90 δεμ. 120

Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία ἄδ. 100 δεμ. 140

Τὰ Βήματα τῆς Φιλοσοφίας ἄδ. 70 δεμ. 100

ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) Β' ἐκ-

δοση ἀναθεωρημένη 1971 δεμ. 120

Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισμαμοῦρτι . ἄδ. 70 δεμ. 120

Ὁ Ἰησοῦς χαρτόδ. 60

Βραβεία Έκδησεων
ΛΟΝΔΙΝΟΥ · ΒΟΛΩΝΙΑΣ · ΝΙΚΑΙΑΣ

“ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΒΡΕΛΛΟΠΟΙΙΑ”

- ΟΜΒΡΕΛΛΕΣ
- ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ
- ΕΙΔΗ ΕΞΟΧΗΣ

ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ: ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ-ΛΙΑΝΙΚΗΣ ΑΙΟΛΟΥ 70

ΑΙΟΛΟΥ 70 · ΤΗΛ. 32.12.322 · ΑΘΗΝΑΙ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ 25 · ΤΗΛ. 831.768 · ΑΘΗΝΑΙ
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ 289 · ΤΗΛ. 968.467 · ΚΑΛΛΙΘΕΑ